

Mr. P. S. S. S. S.

บทระบิล

เล่ม ๑

คำพิพากษาฎีกา พ.ศ. ๒๔๗๖

—:—

ฉบับที่ ๙ ประจำเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๔๗๗

(ตอน ๒)

พระยาเทพวิฑูร เจ้าของ, ส. วิจิตรานนท์ บรรณาธิการ

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ กรุงเทพบรรณาการ
ถนนเจริญกรุง สี่ก๊กพระยาสุริ พระนคร
ขุนวาทิตุรารักษ์ ผู้พิมพ์โฆษณา

๒๖/๑๐/๒๔๗๗

คำอธิบาย
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ของพระยาเทพวิฑูร

ตอน ๑ (มาตรา ๑-๔๓) ราคาเล่มละ ๒ บาท

ตอน ๒ (มาตรา ๔๔-๕๓) ราคาเล่มละ ๒ บาท

ตอน ๓ (มาตรา ๕๔-๑๔๓) ราคาเล่มละ ๒ บาท

ค่าส่งเล่มละ ๑๕ สตางค์

(ตอน ๔ มาตรา ๑๔๔-๑๕๓ จะออกจำหน่ายราวปลายเดือนมกราคม)

ตั้งชื่อได้ที่ กรุงเทพมหานคร, ที่พิรุณพาณิชย์, บ้าน พระยา
เทพวิฑูร ๕๖๐ ถนนตีลม หรือที่สำนักงานทนายความ เทพศรีหริศ,
คึก บี. เอ็ม. ซี. เซิงสะพานพิทยเสถียร พระนคร

(ก)

สารบัญย่อ

<u>เรื่อง</u>	<u>ฎีกา</u>	<u>หน้า</u>
กฎหมาย, การใช้กฎหมาย, กฎหมายเก่าและใหม่ สัญญาเช่าซื้อ	๘๒๒	๑๕๒๘
กฎหมาย, การใช้กฎหมาย, สัญญาเช่าซื้อ, ใช้ลักษณะเช่า	๘๒๒	๑๕๒๘
กฎหมาย, สัญชาติ, ความเป็น, ความสะดวก และสาธารณประโยชน์	๘๓๕	๑๕๘๓
การนัดคน, เพื่อก่อน, สิทธิบุคคลภายนอก, ต้นนิษฐานความยุติ	๘๔๘	๑๖๒๒
ค่าประกัน, หนี้เดิมระงับสิ้นไป, ผู้ค้ำประกันหลุด หนีโกง, ยักยอกทรัพย์ที่ถูกยึด, ล้มละลาย	๘๒๔ ๘๓๑ } ๘๓๘ }	๑๕๔๔ ๑๕๐๘
เช่า, ใช้กำลังขับไล่ผู้เช่า, บุกรุก, ทำให้เสื่อมเสีย ชื่อเสียง	๘๔๗	๑๖๑๖
เช่าซื้อ, ผู้เช่าเด็กสัญญา, ค่าเช่าที่ค้าง	๘๒๒	๑๕๒๘
ชำระหนี้, รับทรัพย์อื่นแทน, หนี้ระงับ	๘๒๔	๑๕๔๔
หญิงมีสามี, โฉมัยกรรม, สามีให้สัถยบ้าน, สัถยบ้านโดยปริยาย	๘๓๔	๑๕๐๖
ฎีกา, สิทธิฎีกา, ข้อกฎหมาย, เหตุปรานี	๘๒๘	๑๕๖๔
ฎีกา, ข่านาคศาลฎีกา, บัญหากฎหมาย, ข้อที่ไม่ม่ฎีกา ตัดสิน, ฟ้องอาชญาและแพ่งปนกัน	๘๒๕ ๘๓๓	๑๕๕๔ ๑๕๖๘

(๖)

<u>เรื่อง</u>	<u>ฎีกาที่</u>	<u>หน้า</u>
คักแทน, คักการในเมืองต่างประเทศ, ความรับผิดชอบ ของคักแทน	๘๓๔	๑๕๗๕
คักความ, กฎหมาย, ความสะอาดและสาธารณสุข ประโยชน์	๘๓๕	๑๕๗๘
ทางน้ำ, ทางน้ำสาธารณสุข, บิดทางน้ำสาธารณสุข ที่สาธารณสุขประโยชน์, บุกรุก, เข้าใจผิด, ไม่มีบังอาจ	๘๒๐	๑๕๑๘
ธรรมเนียมศาล, การตั้งผู้พิพากษา, ศาลอุทธรณ์, ผู้พิพากษาชาวยุโรป, ความสันนิษฐาน	๘๓๓	๑๕๖๘
นิติกรรม, โฉมฉะกรรม, ให้สัจยานัน, สัจยานัน โดยปริยาย	๘๓๕	๑๕๗๓
นิติบุคคล, บริษัท, ผู้ช่วยผู้จัดการ, ความรับผิดชอบ	๘๑๗ ๘๑๘	๑๕๐๘
หน, ชำระหน, รับผิดชอบอื่นแทน	๘๓๔	๑๕๗๕
บริษัท, ผู้ช่วยผู้จัดการ, ความรับผิดชอบ	๘๒๔	๑๕๔๔
บุกรุก, ที่สาธารณสุขประโยชน์, เข้าใจผิด, ไม่มีบังอาจ	๘๓๔	๑๕๗๕
บุกรุก, ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง, ใช้กำลังข่มขู่ผู้เข้า ประมาท, ทำให้คนตายโดยประมาท, วิฉฉฉฉฉ	๘๓๓	๑๕๖๘
ประมาท	๘๔๗	๑๖๑๖
ปราณีประนอมยอมความ, ผู้ค้ำประกันตกลงกับ เจ้าหน, แบบ	๘๓๕	๑๕๗๓
ผัวเมีย, สิ้นเดิม, ส้มรดใช้เดิม	๘๒๔	๑๕๔๔
	๘๒๘	๑๕๖๐

(ค)

<u>เรื่อง</u>	<u>ฎีกาที่</u>	<u>หน้า</u>
พยาน, ประกอบเหตุ, คำกล่าวหาในเวลาดำเนินคดี กับเหตุ, ข้อเท็จจริง, ได้เอง, ปฏิทินหรือความรวดเร็วไป	๘๓๕	๑๕๘๓
พยาน, หน้าที่น่าสืบ, พินัยกรรม	๘๒๕	๑๕๕๔
พินัยกรรม, หน้าที่น่าสืบ	๘๒๕	๑๕๕๔
ฟ้อง, แก่ฟ้อง, จำเลยให้การแล้ว	๘๕๔	๑๖๒๘
ฟ้อง, ฟ้องอาชญาและแพ่งปนกัน	๘๓๓	๑๕๖๘
มฤตก, ผู้จัดการมฤตก, การถอดถอน	๘๓๖	๑๖๐๘
หมั้นประมาท (ดฤก), โฆษณาหมั้นประมาท	๘๑๒	๑๕๐๔
รับของโจร, โฉนดที่ดิน, โฉนดที่มอบให้ประกันเงินกู้	๘๒๓	๑๕๓๗
รอนดีทซ์, สิทธิที่อยู่แล้ว, ททรัพย์ถุกยัดขายทอดตลาด	๘๒๔	๑๕๔๔
ตกทรัพย์, โฉนดที่ดิน, ตกโฉนดที่มอบให้ประกันเงินกู้	๘๒๓	๑๕๓๗
ตามกฎหมายได้, ชำระหนี้สองซ้ำโดยผิดหลง, คดีเสร็จ เด็ดขาด	๘๒๑	๑๕๒๓
สิทธิที่, วรรณกรรมและศิลปกรรม, ยังไม่ได้โฆษณา ถูกจ้างรับเงินล่วงหน้า, ให้บุตรรับใช้การงานแทน, บุตรหนี้	๘๕๔	๑๖๒๘
ล้มละลาย, ข้อโกง, ยกย้ายทรัพย์ที่ถูกยึด	๘๐๗ } ๘๐๘ }	๑๕๐๘
วิธีพิจารณาแพ่ง, คดีเสร็จเด็ดขาด, ชำระหนี้สองซ้ำ โดยผิดหลง, เรียกคืน	๘๒๑	๑๕๒๓
วิธีพิจารณาแพ่ง, หน้าที่น่าสืบ, พิธีกรรมใหม่	๘๒๕	๑๕๕๔
วิธีพิจารณาแพ่ง, หน้าที่น่าสืบ, พินัยกรรม	๘๒๕	๑๕๕๔

(ข)

<u>เรื่อง</u>	<u>ฎีกาที่</u>	<u>หน้า</u>
วิธีพิจารณาแพ่ง, วิธีอ้างอำนาจของศาลเมือง ต่างประเทศ	๘๓๔	๑๕๗๕
วิธีพิจารณาอาชญา, แก่ฟ้อง, จำเลยให้การแก้	๘๕๔	๑๖๒๗
วิธีพิจารณาอาชญา, ฟ้องอาชญาและแพ่งปนกัน, ตัดสิน	๘๓๓	๑๕๖๘
วิธีพิจารณาอาชญา, อำนาจฟ้อง, Һันต์ฉวน, ผู้จัดการ	๘๑๗ } ๘๑๘ }	๑๕๐๘
วรรณกรรมและศิลปกรรม, ลิขสิทธิ์, ยังไม่ได้โฆษณา	๘๕๔	๑๖๒๗
ดัชนีฐาน, ความสุจริต	๘๔๗	๑๖๒๒
ดัชนีฐาน ขวมนุญศาล, การตั้งผู้พิพากษา	๘๓๕	๑๕๘๓
สัญญาติดกฎหมาย, ดัชนีฐานว่าได้ทำถูก	๘๓๕	๑๕๘๓
Һันต์ฉวน, ผู้จัดการ, อำนาจฟ้อง	๘๑๗ } ๘๑๘ }	๑๕๐๘
Һันต์ฉวน, หนี้ของห้าง, ความรับผิดชอบ, Һันต์ฉวนคนหนึ่งตาย, Һันต์ฉวนอื่นทำการต่อไป	๘๕๕	๑๖๓๔
เหตุลดหย่อนอาชญา, เหตุปราณี	๘๒๘	๑๕๖๔
อิสรภาพ (ทำให้เสื่อมเสีย), ไซ้กำลังขับไล่ผู้เช่า	๘๔๗	๑๖๑๖

ผู้จัดการบริษัทจำเลยไม่ได้พูดถึงให้ โจทก์ ฟัง อนึ่งคำต่อทรรณได้
 ว่าเป็นหน้าที่ของ โจทก์จะต้องรู้ว่าสัญญาจ้างเงินในข้อใด และก็
 ปรากฏแล้วว่า สัญญาได้กล่าวถึงเงินในรายนไว้ ๒ แห่ง คือใน
 กระดาษคิดไว้กับกรมธรรม์ และข้างหน้ากรมธรรม์นั่นเองด้วย คำด
 จึงเห็นว่าไม่ใช่หน้าที่ของผู้แทนจำเลยจะต้องตก เตือน โจทก์ให้ รู้ สึกว่า
 เป็นข้อสำคัญอีกต่อไป อนึ่งเมื่อตรวจเงื่อนไขในภาษาอังกฤษของ
 หมายความว่า โจทก์ มีหน้าที่เก็บบัญชีไว้ในตู้เซฟของกินไฟ และเมื่อ
 จำเลยเห็นว่าตู้เซฟนั้นไม่สมควรหรือวางไว้ในที่ๆ เป็นอันตราย จำเลย
 มีอำนาจคิดค่าและสั่งให้ โจทก์ ซ่อตเซฟ ชนิดอื่น หรือวางไว้ในที่อื่นก็
 ได้ การที่จำเลยไม่ได้สั่งให้ โจทก์ ซ่อตเซฟชนิดหนึ่งชนิดใดไม่เป็น
 การกระทำที่คำดถือว่า จำเลยยอมยก เด็กเงินไว้ใน สัญญาหรือยอม
 ให้ โจทก์เก็บสมุดบัญชีไว้ในที่อื่นก็ได้ ซึ่งไม่ได้ ใ้สัญญา เพราะฉะนั้น
 คำต่อทรรณจึงชี้ขาดว่า โจทก์เป็นฝ่ายผิดสัญญาตามนัยแห่งฎีกาที่กล่าว
 ข้างต้น และไม่ผิดที่ฟ้องเรียกเงินจากจำเลยเกินจากจำนวนที่จำเลย
 วางค่าถนน จึงพิพากษาบังคับค่าพิพากษาค่าดคดีต่างประเทศ ซึ่งบัง
 คับให้ จำเลยใช้เงินโจทก์อีก ๕,๗๑๒ บาท ๒๒ สตางค์ นั้นเสีย ฯ

“โจทก์ทุกเกล้าฯ ถวายฎีกา ฯ

กรรมการศาลฎีกาได้พร้อมกันตรวจ ด้านนวน เรือง น โดย ตะเอียด
 แล้ว ปรากฏว่าตามกรมธรรม์ประกันภัยแห่งสัญญาประกันภัยราย
 พิพาทน ในข้อความสำคัญทั้งหลายนั้นมอຍขอหนึ่งทว่าในห้างของ
 ผู้เอาประกันภัยจำต้องมีตู้เซฟซึ่งบองกินไฟใหม่ได้ เพื่อสำหรับเก็บ
 บัญชีสิ่งของและสมุดบัญชีต่างๆ แต่ในคดีนี้ โจทก์ ได้ระเถยในการ

ฎีกาที่
๕๐๘

ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อนี้ ซึ่งตามสัญญาประกันภัยคนมีหน้าที่ของกระทรวง
ทำและข้อเท็จจริงปรากฏว่าล้มดับบัญชี ๑๓ เล่มถูกไฟไหม้หมด เหลือ
อยู่เพียงเล่มเดียว แต่ก็ไม่มีใครพิสูจน์ได้ว่าล้มดับบัญชีเล่มไหน ซึ่ง
ลงรายการสินค้า และราคาสินค้าในห้างโจทก์เมื่อวันเกิดไฟไหม้นั้น ๑

โจทก์ได้ยอมรับใบคำให้การของตนเองว่า บัญชีที่ลงราย
ละเอียดถูกไฟไหม้หมดแล้ว บัญชีที่ยังอยู่เป็นบัญชีหายบายๆ ไม่ได้บอก
ถึงของที่ซื้อขาย บอกแต่จำนวนเงิน ๑

อาศัยเหตุตงนกรรมการศาลฎีกาเห็นว่าโจทก์เป็นฝ่ายผิดสัญญา
และไม่สามารถที่จะพิสูจน์ได้แน่นอนว่า มีสิ่งของอะไรอยู่ในห้างโจทก์
บ้างในวันเกิดไฟไหม้ และราคาแห่งสินค้าที่ถูกไฟไหม้นั้น โจทก์ก็ไม่
สามารถที่จะพิสูจน์ให้แน่นอนเช่นเดียวกัน โจทก์จึงไม่มีสิทธิฟ้อง
เรียกเงินจากจำเลยเกินกว่าจำนวนที่จำเลยวางค้ำต่อศาลตามความเห็นของ
ผู้ชำนาญซึ่งได้ตรวจราคาทรัพย์สินเสียหายนั้น ๑

เพราะฉะนั้นกรรมการศาลฎีกา จึงพร้อมกันให้ยกฎีกาของ โจทก์
เสีย และพิพากษายืนตามคำตัดสินของศาลอุทธรณ์ทุกประการ ๑

วันที่ ๒๖ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖

ฮาว. ประเสริฐ แก้ว

พระยาพรหมทัตศรีพิลาศ

พระยาวิกรมรัตนสุภา

ฮาว. อ. ยอดถนงค์

หลักกฎหมายที่เขียนไว้ในวรรค ๑ แห่งข้อข้างต้น เป็นหลัก
ที่ได้จากคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ ซึ่งศาลฎีกาพิพากษายืนตาม

นอกจากคำพิพากษาฎีกาที่ ๗๓๕/๒๔๗๕ (๑๖ ข. ต. ๗๑๕) ซึ่งศาล
อุทธรณ์อ้างถึง ให้คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๓๘/๒๔๗๕ (๑๕ ข. ต. ๗๑๘)
ประกอบด้วย

ฎีกาที่
๕๐๕
(โมต)

ถ้าถึงเนื้อเรื่องแห่งคดีโดยฉะเพาะ การที่ผู้รับประกันภัย
กำหนดเงื่อนไขไว้ว่า ให้ผู้เอาประกันภัยเก็บรักษาบัญชีในตู้เซฟของ
ภรรยา ก็เป็นที่เห็นได้ว่า ด้วยความประสงค์อันยิ่งใหญ่ที่จะให้ทราบ
จำนวนและราคาสั่งของโดยแน่นอน ซึ่งเขาจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ เพราะ
ฉะนั้นเมื่อผู้เอาประกันภัยละเลยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข จนเป็นเหตุให้
พินิจจำนวนและราคาสั่งของโดยแน่นอนไม่ได้ ก็เป็นธรรมดาอยู่เอง
ที่จะต้องให้ผู้เอาประกันภัยรับผิดชอบ และรับความเสียหายอันเนื่อง
แต่การละเลยของตน

๑๕๐๔

คำพิพากษาที่ ๙๑๒ พ.ศ. ๒๔๗๖
หมิ่นประมาท (ตุฎก), โฆษณาหมิ่นประมาท, ประมวล
อาชญามาตรา ๓๓๙ ข้อ ๓

ตำรวจลับหลัง ถัดต่อหน้าบุคคลหลายคน เป็นความผิด
ฐานโฆษณาการหมิ่นประมาท ตามประมวลอาชญามาตรา ๓๓๙
ข้อ ๓

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้กรรมการตรวจฎีกา
จำเลย อุทธรณ์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์
อัยการกภาพสันธุ์ โจทก์
คดีระวาง

นายดำ เรืองชื่อ จำเลย
คดีนี้โจทก์เห็นว่าจำเลยหมิ่นประมาทได้ความนายอยู่ ครูโรงเรียน
ว่า “หมาดีแม่” (หมา-เย็ด-แม่) ต่อหน้าคนหลายคน ขอให้ตั้งโทษ
ตามมาตรา ๒๘๒-๓๓๙ ข้อ ๒-๓ ฯ

จำเลยให้การปฏิเสธ ฯ
ศาลเดิมฟังการพิจารณาว่า จำเลยกล่าวคำทำนายอยู่เช่นนั้น
ต่อหน้าคนหลายคนจริง แต่ไม่มีผิดเพราะคำตบหลังและไม่ใช่ได้ความ
ให้ยกฟ้องโจทก์ ฯ

โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์เห็นว่า จำเลยคำต่อหน้าคน
หลายคนเช่นนี้เป็นโฆษณาการหมิ่นประมาท มีความผิดตามมาตรา
๓๓๙ ข้อ ๓ ระวางโทษชั้น ๓ ให้ปรับจำเลยเป็นพินัย ๑๕ บาท ฯ

๑๕๐๕

จำเลยทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาคัดค้านว่า รูปคดีดังกล่าวข้างต้น
หาเป็นโฆษณาการหมิ่นประมาทไม่ ฯ

ฎีกาที่
๕๑๒

กรมการศาลฎีกาตรวจปรึกษาคดีนั้นแล้ว การดำเินฉบับหลัง
ถ้าต่อหน้าบุคคลหลายคนแล้ว เป็นโฆษณาการหมิ่นประมาทตาม
มาตรา ๓๓๙ ข้อ ๓ และตามคดีบรรทัดฐานศาลฎีกาที่ ๕๔๖/๒๔๗๒
ระวางอัยการเพื่อรับรณ โจอทก์ นายศิริจำเลย เพราะฉะนั้นจึงเห็นว่า
ศาลอุทธรณ์ ช้ขาดคดีสิ้นชอบแล้ว ให้อยกฎีกาจำเลย โดยพิพากษายืน
วันที่ ๒๖ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖

พระยามนษาคูราช

พระยานตราษสุวัจน์

พระยาภฤตราษทรงสวัสดิ์

หมิ่นประมาทตามมาตรา ๓๓๙ ข้อ ๒ และข้อ ๓ นั้น เป็นหมิ่น
ประมาทชนิดต้อย ไม่ใช่ชนิดใส่ความ ให้คู่พิพดโนดคำพิพากษา
ฎีกาที่ ๓๒๓/๒๔๗๖ (บ.ร.บ. ๓๖๓)

คำพิพากษาระบบนี้ เป็นอันวางหลักแน่นอนอนว่า เพียงแต่คำดำ
อย่างทีคนตำมัญเข้าใจกัน ก็นับว่าเป็นการหมิ่นประมาท (ชนิดต้อย)

ฎีกาที่
๕๑๔

คำพิพากษาที่ ๙๑๔ พ.ศ. ๒๔๗๒

หญิงมีสามี, โมฆียะกรรม, สามีให้สัตยาบัน, สัตยาบัน
โดยปริยาย, ประมวลแพ่งมาตรา ๑๓๙

หญิงมีสามีกู้เงินเขาโดยสามีได้อนุญาตในชั้นแรก แต่ต่อ
มาสามีได้รู้เห็น โดยได้ไปขอผ่อนผันการชำระหนี้ต่อเจ้าหนี้
พร้อมด้วยภรรยาซึ่งเป็นผู้กู้ ดังนั้นนับว่าสามีได้ให้สัตยาบันสัญญา
ตามประมวลแพ่งมาตรา ๑๓๙ สามีจะกลับบอกล้างสัญญานี้
หาได้ไม่

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการตรวจฎีกา
ผู้ร้อง อุทธรณ์คำพิพากษาคัดอุทธรณ์

นางเข้า ส่วนล่วตัก โจทก์

คดีระวาง

นางพัน แยม่อวม จำเลย

นายวงษ์ แยม่อวม ผู้ร้องชดททรัพย์

คดีนี้จำเลยกู้เงินโจทก์ไป ๒๐๐ บาท มอบโฉนดที่ดินที่ ๕๐๘
ไว้เป็นประกัน ต่อมาจำเลยไม่ใช้เงินดอกเบี้ย โจทก์จึงฟ้อง
จำเลย ๆ ไม่ต่อสู้คดี ศาลเดิมพิพากษาฝ่ายเดียว แล้วพิพากษา
ให้จำเลยใช้เงินดอกเบี้ยให้ โจทก์ จำเลยไม่ใช้ โจทก์จึงยึด
ที่ดินโฉนดที่ ๕๐๘ ที่จำเลยเอามาประกันนั้นเพื่อขายให้หนี้ นายวงษ์
สามีจำเลยร้องชดททรัพย์ว่า ที่ดินนี้เป็นสินบริคณฑ์ โจทก์ไม่มีสิทธิ

จะยึด เพราะการกัณนนายวงษ์ มิได้อนุญาต โจทก์ยืนยันว่านายวงษ์
ทราบในการกัณแล้ว และยังได้ผิดก่อนจะชำระหนี้ให้ โจทก์เสมอ ในการ
ไต่สวนศาลเดิมไม่เชื่อพยานโจทก์ ทำคำสั่งให้ถอนการยึดที่ดินเสีย

โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ฟังการไต่สวนว่า แม้นายวงษ์
ไม่ทราบในการกัณมาแต่แรกก็ตาม แต่ภายหลังนายวงษ์ได้รับรอง
ข้อร้องผิดก่อนต่อโจทก์ ในการชำระหนี้เงินกู้รายนจริงดัง โจทก์นำสืบ
นับว่านายวงษ์รับรองให้สัตยาบันตามมาตรา ๑๓๘ ประมวลแพ่งพาณิชย์
สัญญาฉบับสมบูรณ์มาแต่แรก จึงพิพากษาคancelคำสั่งศาลเดิม
และให้ยกคำร้องขอขจัดการขายวงษ์รับรอง โดยให้ โจทก์ ยึดที่ดินรายน
จัดการขายทอดตลาดได้ต่อไป กับให้นายวงษ์รับรองใช้ค่าธรรมเนียม
กับค่าทนายแทนโจทก์ด้วย ฯ

นายวงษ์ทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกาคัดค้านต่อมา ฯ

กรรมการศาลฎีกาตรวจปรึกษาดำนวนแล้ว โฉนดที่ดินรายน
มีชื่อนางพันเจ้าเตยผู้เดียว และนางพันเจ้าเตยเป็นคนค้าขาย ฉะนั้น
นางพันผู้เดียวไปกู้และเอาโฉนดไปเป็นประกัน จึงชวนใจโจทก์ให้
กู้ไป โดยไม่ปรากฏว่านายวงษ์สามารถเห็นด้วยจนแรก แต่ต่อมา
ได้ความชัดว่านายวงษ์ทราบ และยังกว่าทราบก็คือนายวงษ์เอง
พร้อมด้วยนางพันเจ้าเตยผู้ภรรยาได้ไปหาโจทก์ขอผิดชำระหนี้โดยว่าจะ
ไปจัดการขายที่ดินแห่งใดแห่งหนึ่งก่อน ปรากฏว่านางพันเจ้าเตย
มีชื่อเป็นเจ้าของที่ดินถึง ๗ แปลง ถ้าได้เงินแล้วจะนำมาชำระคืนเงินและ
ดอกเบี้ยให้ โจทก์ ฯ ให้ผิดสืบมาจนเห็นว่าจำเตยไม่ใช่จึงได้ฟ้อง พอ
ฟ้องแล้วนางวงษ์รับรองก็เกิดความคิดใหม่ คือตั้งเจตหมายบอกต่าง

ฎีกาที่
๘๑๔

สัญญาที่ระบับบนต่อโจทก์ ข้อเท็จจริงได้ความดังนี้ ส่วนผู้ร้องมีแต่ตัว
ผู้ร้องกับภรรยาเท่านั้นให้การปฏิเสธ ห้ามเหตุผลพอจะหักล้างพยาน
โจทก์ไม่ ที่ศาลเดิมตำหนิพยานโจทก์ว่าเบี่ยงความแตกต่าง ก็ไม่ได้
ชัดเจนไปว่าข้อใดมีความสำคัญตรงไหน เพราะฉะนั้นเห็นว่าศาลอุทธรณ์
ฟังข้อเท็จจริงว่าสม โจทก์ตั้งกล่าวข้างต้นนั้นชอบแล้ว ส่วนข้อกฎหมาย
นั้น ในชั้นฎีกาผู้ร้องมิได้ยกบทกฎหมายข้อใดจำแดงให้เป็นกิจจะ
ลักษณะ และทั้งคดีนี้ก็มีแต่ข้อเท็จจริงเถียงกันมาแต่ศาลต่าง จึงไม่มี
ข้อเท็จพิจารณา พิเคราะห์เห็นพร้อมกันว่าให้ยกฎีกาผู้ร้องเสีย โดย
พิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์ ให้ผู้ร้องใช้ค่าธรรมเนียมกับค่าทนาย
โจทก์ทั้ง ๓ ศาลรวม ๓๐๐ บาทด้วย ฯ

วันที่ ๒๖ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖

พระยามนชาตุราช

พระยานตราขลุ่ยจัน

พระยาฤทธิราชทรงสัตว์ดี

ข้อกฎหมายดังกล่าวข้างต้นนั้น แม้จะเป็นข้อกฎหมายของ
ศาลอุทธรณ์ . และศาลฎีกาได้กล่าวว่าได้วินิจฉัยเพียงข้อเท็จจริงก็
แต่เมื่อศาลฎีกาพิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์ ข้อกฎหมายนั้นก็จะ
จะถือเป็นหลักได้

อย่างไรก็ดี ข้อกฎหมายเช่นนี้ศาลฎีกาได้เคยพิพากษาขาด
มาแล้วในคำพิพากษาที่ ๔๓๓/๒๔๗๕ (๑๖ ข. ถ. ๓๓๘) ซึ่งมีเนื้อเรื่อง
และข้อเท็จจริงอย่างเดียวกับเรื่องนี้

อนึ่งให้คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๔๒
ในข้อ ๓ ประกอบด้วย

คำพิพากษาที่ ๙๑๗ พ. ศ. ๒๔๗๒
๙๑๘

ฎีกาที่
๕๑๗
๕๑๘

วิธีพิจารณาอาชญา, อำนาจฟ้อง, หุ้นส่วน, ผู้จัดการ

(๑) ผู้จัดการในร้านซึ่งรับเงินเดือนเป็นธรรมดา กับได้รับประโยชน์เป็นส่วนแบ่งจากกำไร ที่เรียกว่า “ฮวยอั้ง” แต่ไม่ต้องขาดทุนด้วยนั้น ไม่นับว่าเป็นหุ้นส่วนในร้าน และไม่มีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีที่เกี่ยวข้องกับการค้าขายของร้าน

ข้อ โกง, ยกขายทรัพย์สินที่จะถูกยึด, ประมวลอาชญามาตรา ๓๐๘, พระราชบัญญัติลักษณะล้มละลายมาตรา ๒๒

(๒) ก่อนถูกฟ้องล้มละลายไม่กี่วัน จำเลยได้ส่งสินค้าไปให้บุคคลอื่นโดยไม่ลงบัญชี ด้วยตั้งใจปกปิดความจริง เพื่อให้เจ้าหนี้มีโอกาสยึดหรืออายัดได้ แต่ในขณะนั้นยังไม่มีคำพิพากษาหรือคำบังคับคำสั่งของศาล อันได้ประกาศแล้ว หรือที่รู้ว่าจะประกาศ ในเรื่องที่จะยึดหรืออายัดทรัพย์สินของจำเลย ดังนั้นไม่เป็นความผิดตามประมวลอาชญามาตรา ๓๐๘ และคงเป็นแต่ความผิดตามพระราชบัญญัติลักษณะล้มละลาย ร. ศ. ๑๓๐ มาตรา ๒๒ ข้อ ๑-๓ เท่านั้น

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการตรวจฎีกา
โจทก์ อุตธรณ์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์

ฎีกาที่
๕๑๗
๕๑๘

นายเกไช้ แซ่ตัน เจ้าของยี่ห้องวนไทเฮง
นายยู่เต็ง เจ้าของยี่ห้อไทเซียง

โจทก์

คดีระวาง

นายไฉเจ็ก แซ่ฉั่ว เจ้าของยี่ห้อม่งฮวด จำเลย

คดีนี้เป็นกรณีเดียวกัน แต่โจทก์แยกฟ้องเป็น ๒ ด้านจนรวม
ความตามฟ้อง ได้ความว่านายเกไช้เป็นเจ้าของยี่ห้องวนไทเฮง
นายยู่เต็งเป็นเจ้าของยี่ห้อไทเซียง จำเลยเป็นเจ้าของยี่ห้อม่งฮวด
จำเลยทำการค้าขายติดต่อกับโจทก์มาประมาณ ๑๐ ปี เมื่อวันที่ ๓
มกราคมถึงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๒ จำเลยซื้อเชือตื้นค้า
ไปจากห้างยี่ห้องวนไทเฮงโจทก์หลายคราว เป็นหนี้เงินอยู่ ๕,๑๖๒ บาท
๒๒ สตางค์ และตั้งแต่วันที่ ๑๙ ธันวาคมถึงวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๒
จำเลยซื้อเชือตื้นค้าไปจากห้างยี่ห้อไทเซียงโจทก์หลายคราว เป็นหนี้
เงินอยู่ ๒,๕๒๙ บาท ๗๖ สตางค์ จำเลยงดการใช้หนี้เมื่อวันที่ ๒๗
กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๒ นายเกไช้ยี่ห้องวนไทเฮงโจทก์ได้ยื่นฟ้องจำเลย
ขอให้เป็นคนล้มละลาย วันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๒ ศาลแพ่งตัดสิน
ให้จำเลยเป็นคนล้มละลาย เจ้าพนักงานยึดทรัพย์จำเลยขายทอดตลาด
ได้เงิน ๓,๕๔๘ บาท ๕๒ สตางค์ ไม่พอใช้หนี้ โจทก์จึงฟ้องเป็นคดี
อาชญาหาว่า ก่อนล้มละลายจำเลยกระทำความผิดฐานฉ้อโกงเป็นพะยาน
เท็จ กระทำพะยานเท็จตามกฎหมายลักษณะอาชญาและพระราชบัญญัติ
ลักษณะล้มละลาย ร.ศ. ๓๓๐ มาตรา ๖๖ คือ

- ๓. จำเลยร้อยแต่ดูว่าการค้าขายของจำเลยขาดทุนไม่สามารภใช้
หนี้ได้ จำเลยยังชื้อเชือตื้นค้าของโจทก์คือนายเกไช้ ๕,๑๖๒ บาท

๒๒ ต่ตางค์ นายยู่ย่เต้ง ๒,๕๒๘ บาท ๗๖ ต่ตางค์ โดยเจตนาจะ
ไม่ใช้ราคาให้โจทก์ ฯ

ฎีกาที่
๕๑๗
๕๑๘

๒. จำเตยทำบัญชีเท็จเพื่อยกยอดดินค้าในร้านจำเตยเอาไปเป็น
ประโยชน์ส่วนตัว คือ จำเตยจดบัญชีว่าได้ขายดินค้าเชื่อให้แก่ถูกหน
ไป ๘ ราย เป็นเงิน ๓๓,๒๐๘ บาท ๓๖ ต่ตางค์ ซึ่งไม่มีตัวจริง โดย
เจตนาจะไม่ชำระหนี้ให้โจทก์ และเพื่อบงกนการถกยึด ทงจำเตย
ได้ให้การเท็จต่อศาลแพ่งว่าบัญชีที่จำเตยจดไว้ เป็นความจริง ฯ

๓. จำเตยจดบัญชีเท็จว่า การค้าขายของจำเตยมีกำไรทุกเดือน
รวมเป็นเงิน ๓๕,๕๐๘ บาท ๘๐ ต่ตางค์ ครนจำเตยเบิกความต่อศาล
ถัดบว่าการค้าขายของจำเตยขาดทุนทุกปีมา ๔ ปีติด ๆ กัน จนถึงวัน
ล้มตตาย การที่จำเตยจดบัญชีเท็จไว้เช่นนั้น เพื่อประสงค์จะใช้
ในการทจจริตของจำเตย ฯ

๔. ในบัญชีของจำเตยสำหรับเดือน ๓๒ ข้างจันมีรายการว่า
จำหน่ายดินค้าได้ เมื่อหักแล้วคงเหลือเงิน ๓๖,๓๖๘ บาท ๓๒ ต่ตางค์
แต่จำเตยจดไว้ว่าเหลือเงินเพียง ๓๐,๖๖๔ บาท ๓๘ ต่ตางค์ เงินขาด
ไปถึง ๕,๗๐๔ บาท ๓๓ ต่ตางค์ โจทก์ ถือว่าจำเตยจดถัดบค้าเท็จไว้
และยกยอดเงินจำนวนหนี้เตย ฯ

๕. จำเตยชุกช่อนบัญชีดำหรับปี ๓๘ ข้างจัน เพื่อบให้ตรวจ
สอบว่าการค้าขายของจำเตยได้ดำเนินการไปอย่างไร ฯ

๖. ในรเวาง ๔ เดือน ก่อนจำเตยถูกฟ้องล้มตตาย คือวันที่
๔-๕-๖-๘-๓๒ กุมภาพันธ์ พ. ศ. ๒๔๗๓ จำเตยจำหน่ายดินค้าให้แก่
นาย โม่ย่หือฮั่วเซ้งไปเป็นเงิน ๓,๗๕๘ บาท ๗๖ ต่ตางค์ จำเตยมิได้จด

ฎีกาที่
๕๑๗
๕๑๘

ไว้ในบัญชี เป็นการยกย่ายทรัพย์สินเพื่อข้อโจทก์ ฯ

๗. จำนวนเงินที่จำเลยให้การชั้นใต้สวนโดยเปิดเผยว่าขาดทุนนั้น เพราะจำเลยยกยอกเอาทรัพย์สินไว้เป็นประโยชน์ของคน ฯ

๘. ในระหว่าง ๔ เดือน ก่อนจำเลยถูกฟ้องล้มละลายเมื่อวันที่ ๗-๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๒ จำเลยส่งสินค้าไปให้ห่อซ่งกั จังหวัดพทลง โดยทางรถไฟสายใต้เป็นจำนวนมาก จำเลยหาตงบัญชีไม่ ทงนเพอ ยกย่ายทรัพย์สินของจำเลยให้พ้นจากการถกยึด ฯ

จำเลยให้การรับว่าเป็นหนี้โจทก์ทง ๒ และได้ถูกศาลตัดสินให้ล้มละลายจริง แต่ปฏิเสธว่าจำเลยมิได้กระทำผิดตั้งโจทก์กถ่าวหา และตัดฟ้องในคดีทนายเกไ้เป็นโจทก์ว่ นายเกไ้ไม่ใช้หุ้นส่วนในร้านยี่ห้องวอนไท่เฮงเป็นแต่เพียงผู้จัดการ ไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยได้ และตัดฟ้องในคดีนายยูยู่เองเป็นโจทก์ว่ โจทก์รู้เรื่องความผิดของจำเลยมานานแล้ว ไม่ฟ้องเลยภายใน ๓ เดือน เพราะเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว ฯ

ศาลพระราชอาชญาพิจารณาแล้ว ในข้อทนายเกไ้จะมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องได้เพียงใดหรือไม่นั้น ได้ความว่าชั้นเดิมนายเกไ้ได้ทำงานในร้านยี่ห้องวอนไท่เฮง มีหน้าที่เป็นคนเก็บเงินตกหนัก และเป็นเสมียน ต่อมาเป็นผู้จัดการได้เงินเดือน ๆ ละ ๖๐ บาท นายโซว ยู่เองหุ้นส่วนซึ่งเป็นผู้ควบคุมร้าน ได้ให้นายเกไ้มีหุ้นในร้านครั้งหุ้นเรียกว่า “ฮวยฮองฮุ่น” ตามธรรมเนียมหุ้นชนคนมีสิทธิ์จะไดรับส่วนแบ่งเงินกำไรอย่างเดีว ถ้าหุ้นส่วนขาดทุน หุ้นชนคนไหนตองออกเงินด้วยไม่ เพราะฉะนั้นผู้ถือหุ้น “ฮวยฮองฮุ่น” จึงไม่ใช่เป็นหุ้นส่วนในทางหุ้นส่วน นายเกไ้จึงไม่มีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีนี้ได้ ฯ

ส่วนข้อที่คดีฟ้องว่านายยู่เต็งไม่ฟ้องภายใน ๓ เดือน เพราะเป็น
คดีส่วนตัว และรู้เหตุมานานแล้วนั้น ทางพิจารณาได้เห็นว่า
นายยู่เต็งเพิ่งรู้เรื่องความเท็จจริงของจำเลย และได้จัดการฟ้อง
ภายในไม่เกิน ๓ เดือน อีกประการหนึ่งตามกฎหมายที่นายยู่เต็ง
อ้างมานั้นก็หลายบทที่ไม่ใช่ความผิดส่วนตัว ซึ่งไม่เข้าอยู่ในอายุ
ความ ๓ เดือน ข้อคดีฟ้องของจำเลยชอบฟังไม่ขึ้น ฯ

ข้อเท็จจริงในคดีที่นายยู่เต็งเป็นโจทก์ ฟังเป็นยุติได้ โดย
ไม่มีข้อโต้แย้งกัน คือ

นายยู่เต็งโจทก์เป็นเจ้าของยี่ห้อร้านไทเซียง นายไฉเจ็กจำเลย
เป็นเจ้าของร้านยี่ห้อมั่งฮวด ทำการค้าขายโดยรับสินค้าจากโจทก์มา
จำหน่ายให้ร้านย่อยอีกต่อหนึ่ง จำเลยเคยซื้อของเชื่อจากร้านโจทก์
และทำการติดต่อกันมานานประมาณ ๓๐ ปีแล้ว ครั้นวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์
พ. ศ. ๒๔๗๒ นายไฉเจ็กได้ยื่นฟ้องต่อศาลแพ่งขอให้จำเลยเป็นคนล้ม
ละลาย วันที่ ๑๔ มีนาคม พ. ศ. ๒๔๗๒ ศาลแพ่งได้พิพากษาให้
จำเลยเป็นคนล้มละลาย ก่อนล้มละลายจำเลยซื้อสินค้าไปจากร้าน
ไทเซียง ตั้งแต่เดือน ๑๘ ธันวาคม พ. ศ. ๒๔๗๒ ถึงวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์
พ. ศ. ๒๔๗๒ รวมเป็นเงิน ๒๕๒๘ บาท ๗๖ สตางค์ และยังไม่
ได้ใช้เงินให้นายยู่เต็ง ๆ ได้ยื่นพิศจน์หนาคอกรมรักษาทรัพย์แล้ว ฯ

ข้อหาของนายยู่เต็งโจทก์ตั้งแต่ข้อ ๑ ถึงข้อ ๗ ศาลพระราช
อาชญาเห็นว่าจำเลยยังไม่ควรมีผิด ฉะนั้นข้อ ๘ ทางพิจารณาควร
เชื่อได้ว่า ในวันที่ ๗-๘ กุมภาพันธ์ พ. ศ. ๒๔๗๒ จำเลยได้สั่งสินค้า

ฎีกาที่
๕๐๓
๕๐๘

ค่าไปให้ยืมหรือชงกโดยทางรถไฟจริงตั้งใจทักถ่วงหา จำเลยให้การ
ว่าของที่ส่งไปให้ยืมหรือชงกนั้นเคยตงบัญชีไว้ทุกคราว เพราะฉะนั้นการ
ที่จำเลยส่งคืนค่าไปคราวนี้โดยไม่ตงบัญชี จึงเห็นได้ว่าจำเลยต้องการ
ปกปิด การที่จำเลยไม่ตงบัญชีทำให้เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์หมด
ทางที่จะไปเรียกรอเงาราคาสินค้าเหล่านั้นจากยืมหรือชงกได้ เป็นการ
เสียหายแก่เจ้าหนทงหลาย ต้องถือว่าจำเลยส่งคืนค่าไปให้ยืมหรือชงก
๒ ครงวน เพื่อมิให้เจ้าหนมมีโอกาสจะยึดถืออายุคดีได้ ความผิดของ
จำเลยต้องด้วยกฎหมาย ๒ บท คือ กฎหมายลักษณะอาชญามาตรา
๓๐๘ และพระราชบัญญัติลักษณะรั้มเตตาย ร.ศ. ๑๓๐ มาตรา ๖๖
ข้อ ๓ และข้อ ๓ ๑

พิพากษาให้จำคุกตามกฎหมายลักษณะอาชญามาตรา ๓๐๘ ซึ่ง
เป็นบทหนักมีกำหนด ๖ เดือน ส่วนข้อหาของนายเก้ไ้และข้อหาอื่น ๆ
ของนายยู่เง้งให้ยกเสีย ๑

โจททง ๒ และจำเลยอุทธรณ์ จำเลยคัดค้านเพราะข้อที่ศาล
ตงโทษจำเลย ๑

ศาลอุทธรณ์เห็นพ้องด้วยข้อวินิจฉัยของศาลพระราชอาชญาเว้น
แต่ในข้อ ๘ ไม่เห็นพ้องด้วย เพราะคำพยานโจทก์เบิกความแตกต่าง
กัน และไม่ประกอบด้วยเหตุผลหลายประการ ไม่น่าเชื่อว่าจำเลยได้
ส่งคืนค่าไปยงยืมหรือชงก จึงหวดพิทตุง เพื่อมิให้ถูกยึดตั้งใจทักหา ๑

พิพากษากลับด้วยศาลพระราชอาชญา ให้ยกฟ้องนายยู่เง้ง
โจทก์ ปลดอัยคดีจำเลยพ้นข้อหาไป ๑

โจทก์ทุดเกล้า ๑ ถวายฎีกา ๑

กรรมการศาลฎีกาตรวจประชุมปรึกษาตมแล้ว เหตุการณ์
ในคดีนี้ได้ปรากฏชัดในคำพิพากษาของล่างแล้ว ไม่จำต้องยกมากถ้าว
ซ้ำในทบทวน ๖

ปัญหาที่โจทก์ทงตั้งถ่า ๖ ถวายฎีกามี่ ๒ ข้อ คือ

ข้อ ๑ เป็นข้อกฏหมายว่า นายเกไ้จะมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้อง
จำเลยในคดีนี้ไดหรือไม ๖

ปัญหาข้อนี้ กรรมการศาลฎีกาเห็นพ้องด้วยศาลล่างทง ๒ ว่า
นายเกไ้ไม่มีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องในคดีนี้ได้ โดยเหตุว่านายเกไ้
ไม่ใช่เจ้าของ เป็นเพียงผู้รับจ้างทำการเป็นผู้จัดการ โดยมีเงินเดือน
และมีสิทธิเพียงจะได้รับผลประโยชน์จากส่วนแบ่งกำไรของหุ้น ส่วนเท่า
นั้นเอง จึงไม่เป็นหุ้นส่วนตามความหมายของกฏหมาย ๖

ข้อ ๒ เป็นข้อเท็จจริงว่าในวันที่ ๗-๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๒
จำเลยได้ส่งสินค้าไปให้ยหอชงกทจังหวัดพทสูง โดยทางรถไฟ
หรือไม ๖

ศาลอุทธรณ์ว่า คำนายยังฮ้อกับค่านายกิมตั้งแตกต่างกันใน
เรื่องจำนวนขนข้าวออกจากกร่น ๖๐-๗๐ กระสอบ แต่่นายกิมตั้งว่าขนไป
เพียง ๓๖ กระสอบ ๖

กรรมการศาลฎีกาได้พิเคราะห์ข้อความตอนนั้นโดยละเอียดตลอดแล้ว
ไม่เห็นแตกต่างกันในข้อสำคัญอย่างใด นายยังฮ้อว่าได้เห็นเมื่อตอน
ขนข้าวออกจากกร่นไปยังท่าเรือ ส่วนนายกิมตั้งเป็นผู้รับบรรทุก
ไปอีกทอดหนึ่ง เรือที่นายกิมตั้งบรรทุกไปบรรจุข้าวได้เพียง ๓๖
กระสอบ แต่่นายกิมตั้งหาได้ยืนยันว่าข้าวที่จำเลยขนไปมีอยู่เพียง ๓๖

ฎีกาที่
๕๐๓
๕๐๘

กระสอบเท่านั้นไม่ ความจริงจะมีกระสอบข้าวที่ขนไปมากน้อยเท่าใด
จากค่านายกิมเต็งไม่ปรากฏ ความสำคัญมีอยู่เพียงว่าจำเลยได้ขน
ข้าวส่งไปให้ยี่ห้อซังกทจกหวัดพัทลุง โดยทางรถไฟหรือไม่เท่านั้น ๑

ส่วนในข้อทนายยังฮั่วว่าเห็นทนายหีบมือกษรจันกำกับ แต่นาย
มนตรีว่าการส่งของ โดยเหมาารถไม่จำเป็นต้องเขียนชื่อผู้รับ ความข้อ
นี้แม้ความจริงจำเลยจะได้เขียนชื่อผู้รับที่หีบหรือไว้ด้วยก็ตาม ก็ไม่
ปรากฏว่ามีข้อบังคับห้ามไว้เด็ดขาดว่ามีให้ทำเช่นนั้นได้ ส่วนข้าวสาร
ที่ส่งจำเลยอาจซื้อมาจากที่ไหนเขาไปส่งแล้วไม่ตงบญฐไว้ก็ได้ อีก
ประการหนึ่งที่จำเลยต่อสู้ว่ามิยหรือมั่งฮวดในกรุงเทพฯ ๑ หลายแห่ง ซึ่ง
เป็นทางอาจทำให้เห็นว่าผู้อื่นไม่ใช่จำเลยเป็นผู้ส่งไป แต่จำเลยก็ไม่
สามารถสืบตามข้อทนายนั้นได้ กรรมการศาลฎีกาเห็นพ้องด้วย
เหตุผลที่ศาลพระราชอาชญาวินิจฉัยมา ฎีกาโจทก์ฟังชน แต่ที่ศาล
พระราชอาชญาปรับบทกำหนดความผิดของจำเลยว่าต้องด้วยกฎหมาย
๒ บทคือ กฎหมายลักษณะอาชญามาตรา ๓๐๘ กับพระราชบัญญัติ
ลักษณะล้มละลาย ร.ศ. ๑๓๐ มาตรา ๖๖ ข้อ ๑-๓ และให้ตั้งโทษ
โดยบทหนักนั้น รูปคดีนงหาต้องด้วยกฎหมายลักษณะอาชญามาตรา
๓๐๘ ไม่ เพราะในเวลาที่จำเลยส่งของไปให้ยี่ห้อซังกทจกหวัดพัทลุง
เมื่อวันที่ ๗-๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๒ นั้น โจทก์ยังมีได้เรียกร้องอ้าง
สิทธิ ยังไม่มีคำพิพากษาหรือตามคำบังคับคดีของศาลอื่นได้ประกาศ
แล้ว หรือที่รัฐบาลจะประกาศ ซึ่งจะบังคับเขาแก่จำเลยได้ คดีนี้
ปรากฏว่าจำเลยถูกฟ้องล้มละลาย เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๒

ความผิดของจำเลยคงด้วยพระราชบัญญัติลักษณะล้มละลาย ร.ศ. ๑๓๐
มาตรา ๖๖ ข้อ ๑-๓ แต่บทเดียว ๆ

เหตุนี้ จึงพร้อมกันพิพากษาให้ตั้งโทษจำคุกจำเลยตามพระราช
บัญญัติลักษณะล้มละลาย ร.ศ. ๑๓๐ มาตรา ๖๖ ข้อ ๑-๓ มีกำหนด ๖
เดือน ข้อหาหนักนโทษยกเสีย ๆ

วันที่ ๒๗ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖

อาร์. ประแตร์นิแกต์

พระยาพรหมทิศศรีพิลาศ

พระยาฤทธิราชทรงสวัสดิ์

(๑) ตามข้อเท็จจริงในคดีนี้ ที่ว่านายเกไข่ไม่เป็นหุ้นส่วนใน
ร้านยี่ห้องูไทเฮงนั้นเป็นอันไม่มีปัญหา เพราะนายเกไข่เข้าแต่เพียง
ผู้จัดการรับเงินเดือนตามธรรมดา เป็นแต่ได้รับประโยชน์จากผลกำไร
เพิ่มขึ้น ซึ่งตามวิสัยค้าขายของจีนเรียกว่า “ฮวยฮอง” หรือ “ฮวยฮอง
ฮุ้น” ข้อสำคัญที่จะเป็นหุ้นส่วนนั้นอยู่ที่ว่า “ตกลงเข้ากันเพื่อกระทำ
กิจการร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่
ทำนั้น” (ดูประมวลแพ่งมาตรา ๑๐๓๒) ซึ่งแปลว่า เพียงแต่มีโอกาส
ได้ประโยชน์จากกำไร หากทำให้เป็นหุ้นส่วนไม่

แต่ต้องเข้าใจอีกที่หนึ่งว่า ถ้าบุคคล ๒ คนหรือมากกว่า ๒ คน
ได้ตกลงเข้ากันตั้งกล่าวแล้ว และคนหนึ่งรับหน้าที่เป็นผู้จัดการ มีข้อ
สัญญาได้ส่วนแบ่งในผลกำไร แม้คนนั้นจะมีได้ มีเงินมาลงเป็นทุนเลย
ก็ยังอาจนับว่าเป็นหุ้นส่วนได้ ที่เรียกกันว่าหุ้นลงแรงงาน (ดูประมวล

ฎีกาที่
๕๑๗
๕๑๘

ฎีกาที่
๕๑๓
๕๑๘
(ในต)

แพ่งมาตรา ๓๐๒๖, ๓๐๒๘ และคำพิพากษาฎีกาที่ ๘๑๗/๒๕๗๖ (บ.ร.บ.
๑๒๘๗)

ตั้งแต่วันที่ผู้จัดการไม่มีอำนาจฟ้องคดีนั้น ให้ผู้ประมวลแพ่ง
มาตรา ๘๐๓ กับให้คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๐๓/๑๒๓ (๓ ฎีกา ๑๒๐)
และที่ ๑๒๖/๑๓๑ (๑ ม. ต. ๒๓๒)

(๒) ในข้อที่ ๒ นั้น ศาลฎีกาได้วินิจฉัยแยกขาดตามคว
บทแห่งประมวลอาชญามาตรา ๓๐๘ ซึ่งมีข้อควรตั้งกระทู้คือ การ
ยกยายทรัพย์เพื่อมิให้ตกขายดกยัด อันจะเป็นผิดตามมาตรานี้ จะ
ต้องมีคำพิพากษาหรือคำบังคับคำสั่งของศาล อันได้ประกาศแต่ก
คาม หรือว่าน่าจะประกาศก็ตาม ซึ่งทรัพย์สินจะต้องตกขายค
หรือดกยัด มิฉะนั้นก็ไม่เข้าในมาตรานี้ แต่ตั้งบทบัญญัติในพระ
ราชบัญญัติลักษณะลงมตเถายมาตรา ๖๖ หาได้มีเงื่อนไขตั้งว่าไม่

คำพิพากษาที่ ๙๒๐ พ.ศ. ๒๔๗๒
ทางน้ำ, ทางน้ำสาธารณะ, ปิดทางน้ำสาธารณะ, ประมวล
อาชญามาตรา ๓๓๕ ข้อ ๑๐

ฎีกาที่
๕๒๑

หนองขังน้ำอยู่กลางโคกตามธรรมชาตินั้น ตามสภาพย่อม
เป็นหนองสาธารณะประโยชน์อยู่ในตัว หากต้องมีประกาศขึ้น
ทะเบียนไม่ เมื่อผู้ใดทำการขัดขวางกีดกันทางน้ำไหลแห่งหนอง
เช่นว่านี้ ต้องมีความผิดตามประมวลอาชญามาตรา ๓๓๕ ข้อ ๑๐

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการตรวจฎีกา
จำเลย อุทธรณ์คำพิพากษาคัดอุทธรณ์
อัยการเพ็ชรบูรณ์ โจทก์
คดีระวาง

นายโปต ศิริคำ จำเลย
คดีนี้ได้ความตามทางพิจารณาว่า ราษฎรตำบลเวียงใต้อาศัย
ใช้น้ำในสระวัดป่าเตไร ซึ่งเป็นสระสาธารณะประโยชน์ และสระ
วัดป่าเตไรได้รับสำนามาจากสระเหนือหนองกันเทา ซึ่งเป็นสระหรือ
หนองสาธารณะประโยชน์ ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติตกแต่งตาม
สภาพเดิมมาช้านานหลายสิบปีแล้ว ครั้นเมื่อระวาง พ. ศ. ๒๔๖๘
ถึง พ. ศ. ๒๔๗๕ จำเลยได้บังอาจเข้าทำนาปลูกข้าวลงในสระหรือหนอง
กันเทา เป็นการขัดขวางต่อทางสำนามาที่จะไหลลงสู่สระวัดป่าเตไร
และจำเลยได้วิดน้ำในสระหรือหนองกันเทาไปเสียทางอื่นอีกด้วย ทำให้

ฎีกาที่
๕๒๐

ราษฎรเคื้อควอนขาดน้ำในสระวัดป่าเตไรสำหรับใช้สอย เจ้าพนักงาน
ได้ตั้งห้ามจำเลยไม่ให้ทำนาปลูกข้าวลงในสระหรือหนองกันเทา จำเลย
ได้ทราบคำสั่งแล้วหาเชื่อฟังไม่ ได้ความ^๕ จึงฟ้องขอให้
ตั้งโทษจำเลยตามกฎหมายลักษณะอาชญา มาตรา ๓๓๕ ข้อ ๓๐-๓๕ และ
มาตรา ๓๓๕ ข้อ ๒ และห้ามอย่าให้จำเลยทำนาในสระหรือหนองกันเทา
ต่อไป ฯ

จำเลยให้การรับว่าได้ทำนาในสระหรือหนองกันเทาจริง แต่
ต่อสู้ว่าสระหรือหนองกันเทา^๕ไม่ใช่สระหรือหนองสาธารณะประโยชน์
เดิมเป็นที่บารกร้าง จำเลยเข้ากันสร้างทางทำเป็นนามา ๒๑ ปีแล้ว
หาได้มีผู้ใดมาขัดขวางห้ามปรามไม่ เจ้าพนักงานไม่มีอำนาจตั้งห้าม
จำเลย ฯ

ศาลจังหวัดเพชรบูรณ์ฟังว่าหนองนี้เป็นหนองกลางโคก ไม่ใช่
ที่ขังน้ำสำหรับสาธารณชนใช้ โดยตรง เป็นแต่หนองรับน้ำให้ไหล
ลงสู่สระวัดป่าเตไรอีกทอดหนึ่ง ชั่วฤดูแล้งในระวางเดือน ๘ ถึงเดือน ๑๑
เท่านั้น ลักษณะของหนองเช่นหาใช่เป็นที่สาธารณประโยชน์ โดย
ธรรมชาติไม่ เมื่อไม่มีคำสั่งห้ามหวงไว้เป็นที่สาธารณประโยชน์
มาแต่เดิมแล้ว ก็มีสภาพเป็นที่รกร้างว่างเปล่าตามธรรมดา เมื่อ
จำเลยได้ กั้นสร้างทำเป็นที่นามาไม่น้อยกว่า ๒ ปี ได้เสียอากรค่านา
เต็มอมาคง^๕ เจ้าพนักงานจะตั้งห้ามจำเลยไม่ให้ทำนาในที่ดินแปลง^๕
ไม่เป็นการชอบด้วยกฎหมาย ตามตัวอย่างฎีกาที่ ๕๓๐/๑๒๒ จึงให้
พิพากษาให้ยกฟ้องโจทก์ ฯ

โจทก์อุทธรณ์เป็นข้อกฎหมาย อ้างว่าหนองรายพิพาทเป็นที่

ข้าราชการประโยชน์ตามธรรมชาติ และอ้างฎีกาที่ ๗๘๘/๒๔๗๕ ประกอบ ฯ

ฎีกาที่ ๕๒๐

ศาลอุทธรณ์ตรวจสำนวนแล้ว พึงขอเท็จจริงเห็นพ้องตามที่ ศาลเดิมวินิจฉัยว่า หนองกันเกราวยพิพาทเป็นหนองรับน้ำตั้งตั้งระดับน้ำเตาใด แต่ที่ศาลเดิมวินิจฉัยว่าหนองนี้ไม่ใช่ที่สาธารณะประโยชน์ เมื่อมิได้หวงห้ามไว้แต่เดิมแล้ว เจ้าพนักงานจะตั้งห้ามจำเลยโดย ไม่ใช่เพื่อราชการไม่ได้นั้น ยังมีข้อขัดแย้งกฎหมาย ศาลอุทธรณ์เห็นว่า เมื่อความจริงปรากฏว่าหนองนี้เป็นหนองอยู่กลางแจ้ง และเป็นหนองน้ำ โดยธรรมชาติตามสภาพแล้ว หากจำเป็นต้องประกาศขังทะเลียมไม่ เมื่อ จำเลยทำการขุดขวางกีดกันทางน้ำไหล ต้องมีความผิดตามกฎหมาย ลักษณะอาชญามาตรา ๓๓๕ ข้อ ๓๐ ตามตัวอย่างฎีกาที่ โจทก์อ้าง จึงพิพากษากลับให้ปรับจำเลยเป็นเงิน ๓๐ บาท ถ้าไม่มีเงินใช้ให้ จักปรับตามมาตรา ๓๘ และห้ามไม่ให้จำเลยขุดขวางในหนองรายนั้น ต่อไป ฯ

จำเลยทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกาทงในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ต่อมาว่า หนองรายพิพาทไม่ใช่หนองสาธารณะประโยชน์ ฯ

กรรมการศาลฎีกาได้ตรวจประชุมปรึกษาค้นตลอดแล้ว ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายแห่งคดีนี้คงได้ความดังที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยไว้ แล้วทุกประการ กรรมการเห็นพ้องด้วยข้อวินิจฉัยกฎหมายของศาลอุทธรณ์ว่า ที่หนองรายนี้เป็นหนองขังน้ำอยู่กลางแจ้งตามธรรมชาติ ตามสภาพย่อมเป็นหนองสาธารณะประโยชน์อยู่ในตัว ตามตัวอย่าง

๑๕๒๒

ฎีกาที่
๕๒๐

ที่ ๗๘๘/๒๔๗๔ ระวังอัยการนครราชสีมา โจทก์ นายมากับพวกฎีกา
จำเลย จำเลยไม่มีอำนาจทำการขัดขวางทางนำไหลของหนองรายน
ฎีกาจำเลยฟังไม่ได้ จึงพร้อมกันพิพากษาให้ยกฎีกาจำเลยเสีย ๖

วันที่ ๒๗ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖

พระยาพรหมทิศศรีพิศาล

พระยาฤทธิราชมหัทธโนดม

อาว. ประแตร์นิแกค

คดีนี้ยื่นอุทธรณ์โดยคำพิพากษาฎีกาที่ ๗๘๘/๒๔๗๔ (๑๕ ข.ต.
๗๔๓) ซึ่งศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาอ้างถึง ส่วนคำพิพากษาฎีกา
ที่ ๕๓๐/๑๒๒ (๒ ฎีกา ๔๗๘) เป็นคนละเรื่อง เพราะในเรื่องนี้ไม่ใช่
ที่สาธารณประโยชน์

ในเรื่องทางนำสาธารณประโยชน์ ให้คำพิพากษาและฟุคโนต
ฎีกาที่ ๕๓/๒๔๗๖ (บ.ร.บ. ๕๒) ประกอบด้วย

หนองน้ำดังที่ปรากฏในคดีนี้ ตามประมวลแพ่งมาตรา ๓๓๐๔(๒)
ก็นับว่าเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

๑๕๒๓

คำพิพากษาที่ ๙/๒๑ พ.ศ. ๒๔๗๖

ฎีกาที่
๕๒๑

ถากมิควรรไต้, ชำระหนี้สองชำโดยผิดหลง, คดีเสร็จเด็ด
ขาด, ประมวลแพ่งมาตรา ๔๐๖, วิธีพิจารณาแพ่ง
มาตรา ๓

เจ้าหนี้ได้ฟ้องผู้รับมรดกให้ชำระหนี้ของผู้ตาย ผู้รับมรดก
ได้ตกลงทำยอม และโอนที่ดินให้แก่เจ้าหนี้แทนการชำระหนี้
เสร็จไป ต่อมาปรากฏว่าเงินที่ผู้ตายเป็นหนี้อยู่นั้น ผู้ตายได้ผ่อน
ชำระไปบ้างแล้ว ซึ่งผู้รับมรดกพึงค้นพบใบรับเงินในภายหลัง
ผู้รับมรดกฟ้องเรียกเงินตามจำนวนที่ผู้ตายได้ผ่อนชำระแล้วนั้นคืนได้
ไม่เรียกว่าเป็นการฟ้องคดีที่เสร็จเด็ดขาดแล้ว ตามข้อห้ามใน
มาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่ง ร.ศ. ๑๒๗

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการตรวจฎีกา
จำเลย อุทธรณ์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์

นางสอน คัมพวงศ์

โจทก์

คดีระวาง

นายตง บุญศิริ

จำเลย

คดีนี้ได้ความว่า เดิมนางเนยมารดาโจทก์ได้ขายฝากที่นาโฉนด
เลขที่ ๔๖๘๘ ไร่กับจำเลยเป็นเงิน ๘๐๐ บาท แล้วทำสัญญาเช่านา
รายนไปทำ ต่อมานางเนยตาย โจทก์เป็นผู้รับมรดก เมื่อวันที่ ๒๗
มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๓ จำเลยได้ฟ้องโจทก์ขอให้ศาลห้ามและขับได้

ฎีกาที่
๕๒๑

โจทก์ กับขอให้ โจทก์นำเงินมาไถ่ถอนการขายฝากและชำระค่าเช่า
ที่ค้างอีก ๔๐ บาทด้วย คิดถึงที่สุด โจทก์จำเลยต่างตกลงยอม
ความกัน โจทก์ยอมไถ่ณารายนและยอมชำระค่าเช่าที่ค้างด้วยรวมเป็น
เงิน ๘๕๐ บาทให้แก่จำเลย แต่โจทก์ไม่สามารถชำระหนี้ตามยอม
นั้นได้ จึงโอนที่นารายนให้เป็นการกรรมสิทธิ์แก่จำเลยแทนการชำระหนี้
และได้ โอนกันเสร็จเมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ. ศ. ๒๔๗๕ แล้ว ดัง
ปรากฏในสำนวนคดีแพ่งเลขแดงที่ ๑๘๐/๒๔๗๓ นั้นแล้ว ฯ

ต่อมาปี พ. ศ. ๒๔๗๕ โจทก์พบใบรับเงินของจำเลยซึ่งทำให้ได้
แก่นางเนยผ่องส่งการไถ่ที่นารายนแล้ว ๔๕๐ บาท การเป็นดังนี้ โจทก์
เห็นว่าการที่จำเลยฟ้องและทำสัญญายอมให้ โจทก์ใช้ต้นเงินเต็มตาม
สัญญาขายฝากนั้นเป็นการเจตนาทุจริต ทำให้ โจทก์หลงเชื่อชำระหนี้
เกินความจริงไป ๔๕๐ บาท จึงฟ้องขอให้ศาลบังคับจำเลยคืนเงิน
จำนวนนั้นให้แก่โจทก์ ฯ

จำเลยให้การต่อสู้ว่า เมื่อโจทก์จำเลยตกลงกันยอมให้เอา
โฉนดนารายนโอนให้แทนการชำระหนี้ นั้น จำนวนเงิน ๔๕๐ บาท
ตามใบรับนี้ได้คิดหักกันเสร็จแล้ว ฯ

ศาลจังหวัดสุพรรณบุรีพิจารณาคดีแล้วพิพากษาว่า ตามฟ้อง
ของจำเลยในสำนวนเดิมก็ดี สัญญายอมความก็ดี หรือคำร้องขอโอน
โฉนดที่นาแทนการชำระหนี้ก็ดี ไม่มีข้อความกล่าวถึงเงิน ๔๕๐ บาท
ตามใบรับฉบับที่ โจทก์ฟ้องเลย เพราะฉะนั้นจะนับว่าคดีพิพาทกษ
ชนนเป็นเสร็จเด็ดขาดแล้วตามมาตรา ๓ แห่งวิธีพิจารณาความแพ่งไม่ได้

เพราะประเด็นมิได้เกิดหรือยกขึ้นเถียงในคดีก่อน อีกประการหนึ่ง
โจทก์เป็นผู้รับมรดกไม่มีโอกาสจะรู้ความจริง ครั้นเมื่อพบใบ
รับเงินในภายหลังจนกรับนำมาฟ้องคดี โจทก์สมควรได้รับเงินคืน
จึงพิพากษาให้จำเลยคืนเงิน ๔๕๐ บาทตามใบรับให้แก่โจทก์ และให้
จำเลยเสียค่าธรรมเนียมและค่าทนายแทนโจทก์เป็นเงิน ๒๕ บาท ฯ

จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์เห็นว่าโจทก์ชำระหนี้โดยผิดหลง
เป็นลาภที่จำเลยมิควรได้ตามกฎหมาย จึงพิพากษายืนตามให้จำเลย
เสียค่าฤชาธรรมเนียมและค่าทนายในชั้นอุทธรณ์แทนโจทก์ เป็นเงิน
๒๕ บาท ฯ

จำเลยทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกาในข้อกฎหมาย ฯ

กรรมการศาลฎีกาได้ตรวจสำนวนและประชุมพร้อมกันปรึกษาคดี
นี้แล้ว เห็นว่าในคดีเดิมที่โจทก์ทำยอมต่อศาลใช้เงิน ๘๕๐ บาทให้
จำเลยนั้นเป็นเรื่องเสร็จเด็ดขาดจะร้องใหม่ว่ากล่าวกันอีกไม่ได้ก็จริง
แต่จำนวนเงิน ๔๕๐ บาทที่โจทก์ฟ้องเป็นเรื่องหนึ่งอีกต่างหาก ซึ่งไม่
ได้ยกขึ้นว่ากล่าวในคดีก่อนเลย จะว่าเป็นประเด็นที่ศาลขาดคดีดินแล้ว
ไม่ได้ อีกประการหนึ่งถ้าโจทก์ทราบแล้วว่ามีเงินโจทก์ได้ผ่อนส่ง
เงินให้แก่รายนี้ แต่โจทก์มิได้ยกขึ้นต่อสู้คดี ก็ถือว่าเป็นการผิดหน้าที่
สำหรับคดีโจทก์หาทราบไม่ จะว่าโจทก์ทำผิดหน้าที่ต่อสู้คดีไม่ได้
คดีของโจทก์ จึงไม่ต้องห้ามตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจาร-
ณาความแพ่ง ร.ศ. ๑๒๗ เพราะเป็นข้อกล่าวหาที่ใหม่อีกเรื่องหนึ่ง
ฎีกาจำเลยฟังไม่ขึ้น ที่ศาลต่างคดีดินให้จำเลยคืนเงิน ๔๕๐ บาท
แก่โจทก์นั้นชอบแล้ว จึงพิพากษายืนตาม ให้ยกฎีกาจำเลยเสีย

ฎีกาที่
๕๒๐

๑๕๒๖

และให้จำเลยใช้ค่าธรรมเนียมกับค่าทนายความในชั้นฎีกาอีก ๕๐ บาท
แทนโจทก์ด้วย ฯ

วันที่ ๒๘ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖

พระยาศรีสังกร

พระยานตราขลุ่ย

พระยาภิกรมรัตนสุภา

สิทธิของโจทก์ในการฟ้องคดีนี้ เข้าในหลักเรื่องตามสมควรได้
ตามประมวลแพ่งมาตรา ๔๐๖ ตรงทีเดียว เพราะจำเลยได้รับเงินผ่อน
ใช้หนี้จากนางเนยผู้ตายไปบ้างแล้ว กลับมาฟ้องเรียกเงินโดยเต็ม
จำนวน โจทก์ไม่ทราบความจริงจึงได้ทำยอมใช้เงินให้ และได้ โอน
ที่นาแทนการชำระหนี้ จึงเรียกได้ว่าจำเลยได้รับชำระหนี้ (ในชั้นที่
นางเนยได้ผ่อนใช้แล้วนั้น) โดยปราศจากมลอันจะอ้างได้ และเป็นทาง
ให้บุคคลอีกคนหนึ่ง (คือโจทก์) ต้องเสียเปรียบ เพราะได้ชำระหนี้
ที่ไม่ควรจะต้องชำระ

บัญญัติข้อไปมีว่า การที่โจทก์ฟ้องเรียกเงินทดแทนนั้น จะนับ
ว่าเป็นการฟ้องคดีที่เสร็จเด็ดขาดแล้ว อันต้องตามข้อห้ามในมาตรา ๓
แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่ง ร.ศ. ๑๒๗ หรือไม่ เพราะ
ข้อที่นางเนยได้ผ่อนชำระหนี้ นั้น อาจเป็นข้อต่อสู้ของโจทก์ในคดี
ที่จำเลยฟ้องโจทก์ครั้งก่อน ซึ่งศาลฎีกาได้เคยวินิจฉัยไว้ในคำพิพากษา
ที่ ๓๖๕/๒๔๗๔ (๑๕ ธ.ศ. ๓๑๓) ว่าเมื่อถูกหนี้ได้ผ่อนใช้หนี้ไปบ้างแล้ว
ครบจำนวนฟ้องเรียกเงินทดแทนจำนวน ถูกหมั้นโดยยกข้อที่ผ่อน

ใช้หนี้จนคอดูดเพื่อหูกหน จนคัดตดสินให้ตูกหนใช้เงินเต็มตาม
 พองแถว ตูกหนจะกตบมาพองเรียกเงินที่คดผอนใช้คืนไม่ได้ นับว่า
 เป็นการรอปนคตทเสร็จเด็ดขาด ต้องบทห้ามตามพระราชบัญญัติ
 วิชาพิจารณาความแพ่งมาตรา ๓ ซึ่งขอเท็จจริงในคดีนี้มิโกตเคยงกัน
 อยุบบาง แต่มีข้อสำคัญที่ต่างกนกันคือ ในคดีนี้โจทก์ไม่รู้เรื่องการ
 ผ่อนใช้เงิน เพราะนางเนยมารดาโจทก์ตวตูกหนเดิมเป็นผู้ผ่อนใช้
 โจทก์เป็นเพียงผู้รับมฤตคไม่ทราบความจริง ส่วนในเรื่องก่อน โจทก์
 เป็นตวตูกหนเอง และได้ชำระเงินเอง ซึ่งศาลฎีกาได้ถือเป็นข้อสำคัญ
 ในการวินิจฉัย รูปคดีจึงไม่เหมือนกัน (เทียบคปประมวลแพ่ง
 มาตรา ๔๐๗) เนื้อเรื่องแห่งคดีนี้จึงไม่เข้าहतกเป็นการรอปนคตท
 เสร็จเด็ดขาด ตามข้อห้ามในพระราชบัญญัติวิชาพิจารณาความแพ่ง

ฎีกาที่
 ๕๒๑
 (ในค)

คำพิพากษาที่ ๙๒๒๒ พ.ศ. ๒๕๓๖

กฎหมาย, การใช้กฎหมาย, กฎหมายเก่าและใหม่,
สัญญาเช่าซื้อ

(๑) ผลแห่งสัญญาที่ได้ทำในขณะที่ใช้กฎหมายเก่านั้น ต้อง
เป็นไปตามกฎหมายเก่า แม้จะเป็นผลอันเนื่องแต่เหตุการณ์
ที่ได้เกิดขึ้นในภายหลังเมื่อกฎหมายเก่าได้ยกเลิกแล้วก็ดี

สัญญาเช่าซื้อที่ได้ทำขณะใช้ประมวลแพ่งบรรพ ๓ ฉบับเก่า
ต้องบังคับตามบทบัญญัติในประมวลแพ่งบรรพ ๓ ฉบับเก่า แม้
เกี่ยวกับปัญหาในกิจการอันเกิดขึ้นในขณะที่ใช้ประมวลแพ่งบรรพ ๓
ฉบับใหม่ก็ดี

เช่าซื้อ, ผู้เช่าเล็กสัญญา, ค่าเช่าที่ค้าง, กฎหมาย, การ
ใช้กฎหมาย

(๒) สัญญาเช่าซื้อเป็นสัญญาที่มีการเช่าทรัพย์สินประกอบอยู่
เพราะฉะนั้นในปัญหาที่ไม่มีบทบัญญัติในลักษณะเช่าซื้อบังคับไว้
อาจนำบทบัญญัติในลักษณะเช่าทรัพย์สินมาใช้ได้

(๓) เมื่อผู้เช่าซื้อบอกเลิกสัญญา แต่ยังมีค่าเช่าค้างอยู่
เจ้าของทรัพย์สินที่ให้เช่ามีสิทธิเรียกค่าเช่าที่ค้าง โดยอาศัยประมวล
แพ่งมาตรา ๕๓๗ ในลักษณะเช่าทรัพย์สิน

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการตรวจฎีกา
โจทก์ ยุทธธรณ์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์

กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

โจทก์

ฎีกาที่
๕๒๒

คดีระวาง

นายพัน กาญจนสถิตย์

จำเลย

ขอเท็จจริงในคดีนี้ ได้ความตามที่ศาลแพ่งและศาลอุทธรณ์
 พึงต้องกันมาว่า เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๑ จำเลยได้ทำสัญญา
 ต่อเจ้าหนาทเช่าซื้อที่ดินของโจทก์ ค่าบดคดของหกวาสายต่างฝังได้
 ไปจากโจทก์มีกำหนด ๒๐ ปี นับแต่วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๑
 เป็นต้นไป เป็นราคาเงิน ๓๑,๒๔๘ บาท ๖๐ สตางค์ จำเลยสัญญาว่าจะ
 ส่งค่าเช่าซื้อให้ปีละ ๒ งวด ในวันที่ ๑ เมษายน งวดหนึ่ง ในวันที่ ๑
 ตุลาคมอีกงวดหนึ่ง เป็นเงินงวดละ ๗๘๓ บาท ๒๔ สตางค์ ตลอดไป
 จนกว่าจะครบกำหนด กับจำเลยยอมเสียค่าภาษีอากรต่างๆ สำหรับ
 ที่รายนี้ทุกปีไปด้วย บัดนี้จำเลยผิดนัดไม่ชำระเงินค่าเช่าซื้องวดวันที่ ๑
 เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๓ งวดวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๓ กับงวดวันที่ ๑
 เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๔ รวม ๓ งวดเป็นเงิน ๒,๓๔๓ บาท ๗๒ สตางค์
 กับค้างชำระเงินอากรค่าน้ำอีก ๓ ปี คือใน พ.ศ. ๒๔๗๑-๒๔๗๒ และ
 ๒๔๗๓ เป็นเงิน ๗๘๐ บาท กับค่าเกาะอีก ๒ บาท แต่จำเลยได้มี
 หนังสือลงวันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๓ ถึงโจทก์บอกเลิกสัญญา แต่
 ไม่มีกรรมมอบตั้งที่นา ครั้นวันที่ ๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๔ โจทก์
 เรียกจำเลยมา และจำเลยบอกเลิกสัญญานั้น กับตั้งมอบนาให้โจทก์
 เข้าปกครองต่อไป ฯ

๑๕๓๐

ตั้ง โจทก์จึงฟ้องขอเรียกเงินค่าเช่าชอที่ยังไม่ได้ตั้ง ๓ งวด
เกินค่าอากรทศทางรวมทศดอกเบี้ย ๑๐๐ ตะ ๗ ครั้งต่อปี จนกว่าจะชำระ
เงินเสร็จ ๆ

จำเลยให้การยอมรับชำระเงินอากรค่านา แต่เงินค่าเช่าชอนนต่อสู้
ว่าไม่ต้องชำระ เพราะได้เลิกสัญญาแล้ว อ้างมาตรา ๕๗๔ แห่ง
ประมวลแพ่งและพาณิชย์ และว่าถ้าต้องชำระแล้ว ก็ควรต้องชำระ
เพียง ๒ งวดแรกเท่านั้น อ้างจดหมายบอกเลิกตั้งวันที่ ๒๕ มีนาคม
พ.ศ. ๒๔๗๓ ๆ

ศาลแพ่งพิพากษาคัดว่า ให้จำเลยชำระเงินอากรค่านาแก่โจทก์
๗๘๐ บาท กับเงินค่าเกาะ ๒ บาท ส่วนเงินค่าเช่าชอนน ปรากฏว่า
จำเลยเป็นฝ่ายผู้เช่าและบอกเลิกสัญญา คดีเข้าบทมาตรา ๕๗๓ แห่ง
ประมวลแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๓ ระเบียบ พ.ศ. ๒๔๖๘ ฉะนั้นจึงให้
รวมเงินค้าง ๓ งวดเข้ากับเงิน ๔ งวดที่จำเลยได้ชำระไว้ก่อนแล้ว หัก
เป็นเงินคืนให้แก่จำเลยเสีย ๑ ใน ๓ เมื่อได้คำนวณแล้วคงให้จำเลย
ใช้ ๕๒๐ บาท ๘๓ สตางค์ กับดอกเบี้ยในเงินจำนวนนี้ ๑๐๐ ตะ ๗ ครั้ง
ต่อปี นับแต่วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๓ ไปจนกว่าจะได้ชำระเสร็จ ๆ

โจทก์และจำเลยทั้ง ๒ ฝ่ายอุทธรณ์ โจทก์ขอให้บังคับจำเลย
ให้เสียดอกเบี้ยให้ โจทก์ในเงินอากรค่านาด้วย และคัดค้านศาลแพ่ง
อีกว่า จะยกมาตรา ๕๗๓ แห่งประมวลแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๓ ระเบียบ
พ.ศ. ๒๔๖๘ มาใช้ในเรื่องนี้ไม่ชอบ ฝ่ายจำเลยขอให้ยกมาตรา ๕๗๔
มาบังคับคดี และว่าถ้าจำเลยจะต้องตั้งเงิน ๓ งวดแล้ว ต้องหักเงิน
ส่งล่วงหน้างวดที่ ๑ ให้แก่จำเลยด้วย ๆ

ศาลอุทธรณ์พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อจำเลยผิดนัดไม่ใช้เงิน
๒ คราวติดๆ กันแล้วบอกเลิกสัญญาอัน คดีต้องบังคับตามมาตรา ๕๗๔
จะยกมาตรา ๕๗๓ ขึ้นบังคับไม่ได้ เพราะเป็นเรื่องที่จำเลยไม่ได้ผิดนัด
เมื่อเป็นตงนจำเลยก็ไม่ผิดที่ที่จะได้รับเงินที่ส่งไว้แล้วคนตามบทมาตรา
นั้น ส่วนโจทก์ได้แต่จะรับเงินที่จำเลยส่งไว้แล้ว ห้ามสิทธิที่จะเรียก
เงินค่าเช่าชอที่ค้างได้อีกไม่ จึงพิพากษาแก่ศาลเดิม คงพิพากษา
ยืนตามฉะเพาะชอที่ให้จำเลยใช้เงินอากรค่าเช่ารวม ๗๘๒ บาท ฯ

โจทก์ทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกาขอให้บังคับจำเลยชำระเงินค่าเช่า
ชอและอากรค่าเช่าเต็มตามฟ้องของโจทก์ ฯ

กรรมการศาลฎีกาได้ประชุมตรวจด้านอนและปรึกษาคดีแล้ว
เห็นว่าในปัญหาข้อนี้เรื่องเงินอากรค่าเช่าที่ศาลต่างทั้ง ๒ ไม่บังคับให้
จำเลยเสียดอกเบี้ยแก่โจทก์นั้นเป็นอันชอบแล้ว เพราะดอกเบี้ยเป็น
ดอกเบี้ยต้นคืนยได้แก่เจ้าของเงินที่ได้จ่ายไปแล้ว เมื่อความจริงโจทก์
ยังไม่ได้ออกเงินชำระอากรค่าเช่า โจทก์ย่อมไม่มีสิทธิที่จะคิดเอา
ดอกเบี้ยจากจำเลย ฯ

ส่วนปัญหาว่าคดีนี้จะต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์บรรพ ๓ ฉะบับเก่ามาตรา ๕๗๓ หรือ ๕๗๔ นั้น กรรมการ
ศาลฎีกาไม่เห็นพ้องด้วยกับข้อวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ ที่บังคับคดีตาม
มาตรา ๕๗๔ เพราะการที่ผู้เช่าชอจะบอกเลิกสัญญาด้วยส่งมอบ
ทรัพย์สินกลับคืนตามมาตรา ๕๗๓ กิด หรือเหตุการณ์ที่ผู้เช่าชอ
ผิดนัด ๒ คราวติดๆ กัน ทำให้ผู้ให้เช่าชอบอกเลิกสัญญาได้ตาม
มาตรา ๕๗๔ กิด เป็นแต่กรณีขมบทบัญญัติถึงเหตุการณ์ที่ทำให้

ฎีกาที่
๕๒๒

เกิดสิทธิเด็กสัญญาแก่ผู้เช่าซื้อหรือผู้ให้เช่าซื้อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เมื่อ
 เป็นดังนี้ จึงมีขอที่จะต้องพิจารณาว่าฝ่ายใดได้ใช้สิทธิเด็กสัญญา
 หาใช่ว่าสัญญาจะระงับไปเองโดยดำพัง แต่อาศัยเหตุการณ์ผู้เช่าซื้อ
 ผิดนัด ๒ ครั้งติด ๆ กันเท่านั้นไม่ และเมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า จำเลย
 เป็นฝ่ายที่ได้บอกเด็กสัญญาด้วยการส่งมอบทรัพย์สินคืน ฝ่ายโจทก์
 ไม่ปรากฏว่าได้ใช้สิทธิบอกเด็กประการใด สัญญาจะวางกันจึงเป็น
 อันระงับสิ้นไปแล้วโดยจำเลยบอกเด็ก ห้ามเหตุอันใดที่โจทก์จะกลับ
 พินหาสัญญาจนชวนมาบอกเด็กได้อีกไม่ -คดีจึงอยู่ในบังคับแห่ง
 มาตรา ๕๗๓ ดังที่ศาลเดิมได้วินิจฉัยไว้ ฉะนั้นโจทก์จึงต้องคืนเงินที่
 จำเลยได้ให้ไว้แล้ว ตามส่วนที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๗๓ วรรค ๒ ฯ

สำหรับเงินค่าเช่าซื้อที่จำเลยยังคงค้างส่งอยู่นั้น ไม่มีตัวบทใน
 ลักษณะเช่าซื้อ ตามประมวลกฎหมายบรรพแก่บังคับไว้ และใน
 มาตรา ๕๗๓ วรรค ๒ ก็เป็นแต่บัญญัติถึงเงินที่ใช้จ่ายให้แก่กันแล้ว ส่วน
 มาตรา ๕๗๔ ก็บังคับคดีไม่ได้ ทั้งไม่มีข้อความกล่าวไว้ถึงเรื่องเงิน
 ที่ยังไม่ได้ใช้เช่นเดียวกัน แต่กรรมการศาลฎีกาเห็นว่า การที่ไม่มี
 ตัวบทบัญญัติไว้ในลักษณะเช่าซื้อนั้น มิได้หมายความว่าโจทก์จะ
 เรียกเงินที่ค้างส่งไม่ได้เสียเลย บทบัญญัติในมาตรา ๕๗๓ และ ๕๗๔
 เป็นเพียงแต่บทบังคับสำหรับกรณีพิเศษในการเด็กสัญญา ส่วนเรื่อง
 สิทธิและหน้าที่ซึ่งมีอยู่แก่กันนั้น เมื่อไม่มีตัวบทในลักษณะเช่าซื้อ
 ว่าไว้ ก็ต้องใช้บทกฎหมายที่มีไว้ทั่วไปเป็นบทบังคับ อันการเช่าซื้อ
 นั้นตามความในมาตรา ๕๗๒ บังคับว่า เป็นสัญญาซึ่งเจ้าของเอา
 ทรัพย์สินออกให้เช่าประกอบอยู่ ฉะนั้นผู้เช่าซื้อจึงมีหน้าที่ต้องใช้

ค่าเช่าตอบแทนในการได้ใช้ทรัพย์สินของเขานี้ ตามหน้าที่ของผู้เช่า
 ดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๕๓๗ ถ้าไม่บังคับตนแล้ว หากบุคคลทำ
 สัญญาเช่าซื้อคนชวเวณานาน และผู้เช่าซื้อไม่ได้ ใช้ค่าเช่าซื้อเสียโดย
 ผลที่สุดถ้าผู้เช่าซื้อใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา ก็จะเป็นอันว่าผู้เช่าซื้อ
 ได้ใช้ทรัพย์สินนั้นได้เปล่า โดยเจ้าของจะเรียกเอาค่าตอบแทน
 อย่างไรไม่ได้ ซึ่งย่อมจะขัดกับความประสงค์ของกฎหมายและเจตนา
 ของบุคคลในการที่ส่งมอบทรัพย์สินให้เช่าซื้อไป ดังนิตตามกฎหมาย
 จำเลยจึงต้องรับผิดชอบใช้เงินที่ค้างแก่โจทก์ ฯ

แต่ปัญหายังมีต่อไปว่า ค่าเช่าซื้อที่ค้างส่งนั้น จำเลยจะต้อง
 รับผิดชอบใช้แก่โจทก์เป็นจำนวนมากน้อยเท่าใด กรรมการศาลฎีกาได้
 พิจารณาถึงความประสงค์ของตัวบทในลักษณะเช่าซื้อแล้ว เห็นว่า
 ลักษณะของเช่าซื้อตามประมวลกฎหมายแพ่งบรรพแก่ที่ได้ยกเลิกไป
 แล้วนั้น เป็นการเช่าซื้อมุ่งถึงผลของการซื้อขายประกอบกันอยู่ ด้วย
 เหตุเงินค่าเช่าซื้อที่ใช้กันเป็นงวดๆ จึงกำหนดเป็นจำนวนสูงกว่า
 ค่าเช่าทรัพย์สินตามธรรมดา ทั้งนี้เพราะว่าย่อมจะคิดรวมเงินที่
 ผ่อนใช้ราคาเช่าไว้ด้วย ฉะนั้นเมื่อผู้เช่าซื้อบอกเลิกสัญญาไม่รับซื้อ
 กฎหมายจึงกำหนดให้ผู้ให้เช่าซื้อคืนเงินไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ ซึ่งประ-
 માณว่าเป็นเงินส่วนที่เป็นราคา ส่วนเงินที่เป็นค่าเช่าสำหรับการใช้
 ทรัพย์สินมาแล้ว เป็นอันประมาณว่าพอเพียงไม่ต้องคืน เว้นแต่จะได้
 ตกงกกันไว้เป็นพิเศษอย่างอื่น ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้ จำนวนเงิน
 ค้างส่งที่โจทก์จะเรียกเอาได้ก็ต้องเป็นเพียงส่วนจำนวนเงินอันเป็นค่าเช่า
 สำหรับการใช้ที่จำเลยได้ใช้ทรัพย์สินมาแล้วเช่นเดียวกัน จะเรียกเอาเต็ม

๑๕๓๔

จำนวนหาได้ไม่ และเมื่อไม่มีข้อตกลงกำหนดกันไว้ว่า เงินจำนวน
เท่าใด เป็นค่าเช่าเท่าใดเป็นราคา กรรมการศาลฎีกาจึงเห็นว่าต้อง
คิดเป็นค่าเช่าให้อนุโลมตามส่วนในมาตรา ๕๗๓ วรรค ๒ ที่ศาลเดิม
บังคับคดีมานั้นเป็นอันชอบแล้ว จึงพิพากษาแก้ค่าพิพากษาศาลอุทธรณ์
บังคับคดีนั้นตามศาลเดิมทุกประการ และให้จำเลยเสียค่าธรรมเนียม
แทนโจทก์เฉพาะค่าชั้นศาลให้ ใช้เท่าที่โจทก์ชำระคดี กับค่าทนายความ
ชั้นฎีกาอีก ๓๐๐ บาทด้วย ฯ

วันที่ ๒๗ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖

พระยาศรีสังกร

พระยานตราสดุ์จัน

พระยาวิกรมรัตนสุภา

(๑) หดกกฎหมายดังที่เขียนไว้ในข้อข้างต้นนั้น เป็นหัดก
ที่เห็นได้จากคำพิพากษาระบบน เพราะในคดีนี้สัญญาเช่าซื้อได้ทำ
เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๑ ในขณะที่ใช้ประมวลแพ่งบรรพ ๓
ฉบับเก่า แต่จำเลยได้บอกเลิกสัญญาและส่งมอบที่นาคืนให้ โจทก์
เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓ หรือ ๒๔๗๔ ซึ่งเป็นขณะที่ได้ ใช้ประมวลแพ่ง
บรรพ ๓ ฉบับใหม่แล้ว แต่ในการตัดสินคดีอันมีปัญหาเกี่ยวกับ
การเลิกสัญญานี้ ศาลฎีกาได้ ใช้บทบัญญัติในประมวลแพ่งบรรพ ๓
ฉบับเก่า อันเป็นกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะที่ทำสัญญา ทงนกออยู่ใน
หัดกที่ว่ากรที่บุคคลเข้าทำสัญญาแก่กัน วิฉนัยว่า ได้ถือเอาข้อ

กฎหมายที่เป็นอยู่ในขณะนั้น เป็นส่วนหนึ่งแห่งเจตนาของเขา ซึ่ง
ไม่ควรจะเปลี่ยนแปลงไปโดยกฎหมายที่ออกใหม่ ให้ดูคำอธิบาย
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์สำหรับมาตรา ๓ ในข้อ ๓๓

ฎีกาที่
๕๒๒
(โนต)

(๒) และ (๓) สัญญาเช่าซื้อ ก็คือสัญญาเช่านั่นเอง แต่มีข้อตกลง
เพิ่มเติมต่อไปว่า ผู้ให้เช่าให้คำมั่นว่าจะขายทรัพย์สินที่ให้เช่า
หรือจะให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นสิทธิแก่ผู้เช่า เมื่อได้ใช้เงินครบจำนวน
ตามที่ได้ตกลงกัน (ดูประมวลแพ่งมาตรา ๕๗๒) หรืออีกนัยหนึ่งคือ
เป็นสัญญาเช่าซึ่งให้ โอกาสแก่ผู้เช่าที่จะซื้อทรัพย์สินที่เช่า หรือที่จะ
ได้ทรัพย์สินที่เช่าเป็นสิทธิ เมื่อได้เข้ามาครบกำหนดเท่านั้นเท่านั้น
ตามที่ได้ตกลงสัญญากัน ถ้าผู้เช่าบอกเลิกสัญญาเสีย โดยไม่ถือ
เอาโอกาสที่จะเลิกซื้อตามสิทธิที่มีอยู่ สัญญาเช่าซื้อก็ไม่ผิดแปลก
อะไรจากสัญญาเช่าธรรมดา เพราะฉะนั้น เมื่อผู้เช่ายังคิดค้างค่าเช่า
ผู้ให้เช่าจึงมีสิทธิที่จะเรียกร้องเอาได้ตามกฎหมายในเรื่องเช่าทรัพย์สิน

ปัญหาที่โต้เถียงกันในเรื่องนี้ มีอยู่ข้อหนึ่งว่าจะใช้มาตรา ๕๗๓
หรือ ๕๗๔ เป็นบทบังคับ ในปัญหาข้อนี้ การที่อ้างว่าควรใช้
มาตรา ๕๗๔ บังคับนั้น ดูไม่มีมูล เพราะมาตรา ๕๗๔ เป็นบทว่าด้วย
ผู้เช่าผิดนัด เจ้าของหรือผู้ให้เช่าอาจบอกเลิกสัญญาวิบัติสิทธิของ
ผู้เช่า แต่ในคดีนี้เป็นเรื่องของผู้เช่าบอกเลิกสัญญาเอง จึงไม่เกี่ยว
กับมาตรา ๕๗๔ แต่ต้องใช้มาตรา ๕๗๓ ซึ่งเป็นบทบัญญัติโดยตรง
สำหรับเรื่องผู้เช่าบอกเลิกสัญญา และโดยเพราะในเรื่องนี้ต้องใช้
มาตรา ๕๗๓ ในฉบับเก่า (ดูหัวข้อที่ ๓ ข้างบน) ผู้เช่าก็มีสิทธิ
ได้ตัดค่าเช่าตามบทบัญญัติได้ในวรรค ๒ นั้น

ฎีกาที่
๕๒๒
(ในค)

บทบัญญัติในลักษณะเช่าซื้อของเรา เห็นได้ว่าได้เทียบมาจาก
กฎหมายอังกฤษ ให้คู่ยอดดั่งบริเตน ๑ ข้อ ๑๓๒๔ ควรยกต่างไว้ด้วยว่า
ตามธรรมดาในแบบสัญญาเช่าซื้อ เขามักจะมีระบุไว้ โดยชัดแจ้ง
ถึงเรื่องที่จะต้องชำระค่าเช่าที่ค้างในเมื่อผู้เช่าบอกเลิกสัญญา เมื่อเกิด
เรื่องขึ้นจึงเป็นอันตัดปัญหาและข้อโต้เถียงในส่วนนี้

คำพิพากษาที่ ๙๒๓ พ.ศ. ๒๔๗๒
ลักทรัพย์, รับของโจร, โฉนดที่ดิน, ลักโฉนดที่มอบ
ให้ประกันเงินกู้, ประมวลอาชญามาตรา ๒๕๑

โฉนดที่ดินเป็นทรัพย์ที่อาจมีการลักและรับของโจรได้

คำว่าจำนำตามประมวลอาชญามาตรา ๒๕๑ ก็นับรวมถึงการที่
ลูกหนี้มอบโฉนดให้แก่เจ้าหนี้ไว้เป็นประกันเงินกู้ด้วย เพราะ
ฉะนั้นเมื่อผู้กู้เงินเข้ามาและมอบโฉนดไว้เป็นประกัน ได้ลัก
โฉนดนั้นไป และเอาไปโอนขายให้ผู้อื่น ผู้ลักก็มีความผิดฐาน
ลักทรัพย์ และสามีของผู้ลักซึ่งเป็นผู้กู้เงินด้วย เป็นผู้มีส่วนใน
โฉนดด้วย และเป็นผู้โอนขายที่ดินไปด้วย มีความผิดฐานรับของ
โจร โดยถือว่าคงได้รู้เห็นในการทุจริต

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กระทรวงการตรวจ
ชำระคดี อุตสาหกรรมคำพิพากษาศาลอุทธรณ์
นางเล็ก โพนเมืองผล โจทก์

คดีระวาง

นายหะยัสมะฮันท์ ๓ นางได้มัท ๒ จำเลย
คดีโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานลักทรัพย์และรับของโจร
ตามกฎหมายลักษณะอาชญามาตรา ๒๕๘-๒๕๙-๓๒๓ ฯ
จำเลยทั้ง ๒ คนให้การปฏิเสธความผิด ฯ

ทางพิจารณาโจทก์นำพยานมาตั้งว่า เดิมนายหะยีโซะและนางโสมจำเลยมาที่บ้านโจทก์กู้เงินของโจทก์ไป ๑๖๐๐ บาท และมอบโฉนดที่ดินของนางโสมและของบุตรสาวนายหะยีโซะให้โจทก์ยึดถือไว้ หนังสือสัญญาซื้อขายชื่อ นายหะยีโซะ และจำเลยทั้ง ๒ เป็นผู้รวม ๓ คน แต่จำเลยมิได้ลงชื่อ นายหะยีโซะลงแทน โดยที่นางโสมเขียนหนังสือไม่เป็น และนายหะยีสะมะออนไม่ได้มาด้วยในวันนั้น ต่อมา ๒-๓ วัน นายหะยีสะมะออนจำเลยมาที่บ้านโจทก์และลงชื่อในหนังสือสัญญา แต่ลงไว้ในฐานะเป็นพยาน ต่อมาอีก ๕-๖ เดือน นายหะยีโซะนำโฉนดฉบับหนึ่งซึ่งมีชื่อจำเลยทั้ง ๒ มาเปลี่ยนเอาโฉนดที่มีชื่อบุตรสาวนายหะยีโซะไป โจทก์จึงให้จำเลยทำหนังสือสัญญาใหม่ จำนวนเงิน ๑๖๐๐ บาทเท่าเดิม และมีโฉนดเดิมหนึ่งฉบับ ก็มีโฉนดที่เอามาเปลี่ยนใหม่หนึ่งฉบับให้โจทก์ยึดถือไว้ คราวนี้นางโสมพิมพ์ลายนิ้วมือ และนายหะยีสะมะออนลงลายมือชื่อไว้ว่าเป็นผู้ นายหะยีโซะลงชื่อเป็นพยาน แต่หนังสือสัญญาฉบับเดิมไม่ได้คืนให้นายหะยีโซะ ต่อมาเมื่อเดือนนี้ พ.ศ. ๒๔๗๔ จำเลยมาบอกโจทก์ว่าไม่มีเงินจะส่งดอกเบี้ย ขอโอนที่ดินให้ ๆ โจทก์ไปรับโอนที่จังหวัดมณฑลบุรี ครั้นวันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๔ โจทก์กับนางตุ๊กพากันไปที่บ้านนายหะยีโซะเพื่อรับโอนที่ดิน โจทก์เอาโฉนดกับหนังสือสัญญาทั้ง ๒ ฉบับไปด้วย ถึงบ้านนายหะยีโซะเวลาราว ๑๖ นาฬิกา จะไปจัดการโอนกันยังไม่ทันจึงพักอาศัยนอนอยู่ที่บ้านนายหะยีโซะ และคืนนี้ นางโสมก็นอนอยู่ที่บ้านนายหะยีโซะด้วย โจทก์กับนางตุ๊กนอนห้องหนึ่ง นางโสมนอนอีกห้องหนึ่งติดกัน โจทก์เอาโฉนดและหนังสือ

สัญญาบัตรฉบับใหม่ใส่ตระกร้าวางไว้ที่หัวนอน ส่วนหนึ่งคือสัญญาบัตรฉบับเก่าอยู่ในพก ที่แยกกันไว้เพราะฉบับใหม่เบียดหน้า จอห์นสว่าง นางตักปดุกโจทก์ถูกชั้นตระกร้าใส่ โฉนดและหนังสือสัญญาบัตรหายไป นางได้มหายไปด้วยโจทก์ ได้ถามก็ไม่มีใครทราบ โจทก์ไปแจ้งความต่อตำรวจ ๆ ให้ ไปแจ้งต่ออำเภอ นายอำเภอถามว่ามีอะไรเป็นสำคัญ โจทก์เอาหนังสือสัญญาบัตรฉบับเก่าที่ไม่หายให้ดู ในหนังสือสัญญานี้มีเลขโฉนดที่หายปรากฏอยู่ฉบับหนึ่ง นายอำเภอคุดแล้วบอกว่าหนังสือสัญญานี้ใช่ไม่ได้ เพราะผู้ไม่ได้ลงชื่อเอง แล้วนายอำเภอให้นายเรื่องเล่มยื่นต่อยกถามโจทก์ นายเรื่องแนะนำให้ทำหนังสือสัญญากันเสียใหม่ และนายเรื่องเรียกจำเลยมาสอบถามว่าได้เงินของโจทก์ ไป ๑๖๐๐ บาทและให้ โฉนดไว้เป็นประกันจริงหรือไม่ ทั้ง ๒ คนตอบว่าจริง ครั้นแล้วจึงทำการขรมสัญญาบัตรกันใหม่ตั้งวันที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๔ โจทก์ถามถึงเรื่องโฉนด นายเรื่องบอกว่าไม่ต้องเกี่ยวข้อง ต่อมาวันที่ ๒๒ เดือนเดียวกันโจทก์ไปตรวจดูโฉนด ของ จำเลย ณ หอทะเบียน ที่ดิน จังหวัด มันทบุรี ปรากฏว่ามีอยู่ ๒ โฉนด เลขโฉนดตรงกับที่ได้มอบให้ โจทก์ยึดถือไว้ฉบับหนึ่ง ซึ่งมีชื่อจำเลยทั้ง ๒ และโฉนด ๒ ฉบับนี้ ปรากฏว่าได้ โอนขายให้แก่ นายยาซิมไปก่อนแต่ที่โจทก์ไป ๓ วัน และนายยาซิมได้จำนองกับนายเรื่องต่อไป ๑ โฉนด โจทก์จึงเข้าใจว่าจำเลยสมคบกันลักเอาโฉนดและหนังสือสัญญาบัตรของโจทก์ไป ฯ

ฝ่ายจำเลยนำพยานมาสืบว่านายหะยี โชะคนเดียวทำสัญญาการเงินของโจทก์และสามีโจทก์ ๑๖๐๐ บาท นายหะยี โชะไม่ได้มอบโฉนด

ผู้กาที่
๕๒๓

ให้ไว้ เป็นแต่จุดเลข โฉนดไปบอกให้เขียนลงในหนังสือสัญญาที่
เท่านั้น เมื่อเดือน ๔ พ.ศ. ๒๔๗๔ โจทก์ไปที่บ้านนายหะยีโซะเพื่อ
ให้ทำหนังสือสัญญาใหม่ เพราะสามีโจทก์ตายเสียแล้ว นายหะยีโซะ
ขอให้จำเลยทั้ง ๒ รับใช้หนี้แทน โจทก์ยอม จึงไปทำสัญญาที่
อำเภอเมืองบุรี โฉนดของจำเลยทั้ง ๒ ฉบับได้มอบให้แก่นายหมัด
และนายยาซิมไว้ โดยจำเลยกู้เงินของนายหมัดและนายยาซิมไปเมื่อ
ปลาย พ.ศ. ๒๔๗๔ นางหมัดต้องการเงินคืน จำเลยต้องโอนโฉนด
ขายให้แก่นายยาซิม ๆ ไม่มีเงินพอ จึงจำนองกับนายเรืองค้อไป ๆ

ศาลพระราชอาชญาฟังว่า จำเลยไม่ได้มอบโฉนดและไม่ได้ทำ
หนังสือที่โจทก์ว่าหาญนั้นให้แก่โจทก์ พิพากษาให้ยกฟ้องของโจทก์
เสีย ปล่อยจำเลยพ้นข้อหาไป ๆ

โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์เห็นว่าคดีน่าเชื่อว่า จำเลยได้กู้เงิน
ของโจทก์ตั้งที่โจทก์กล่าวมา และฟังได้ว่าโจทก์ได้ยึดถือโฉนด ๒ ฉบับ
ไว้เป็นประกัน โจทก์พาโฉนดไปที่บ้านนายหะยีโซะแล้วถูกนางโส่ม
จำเลยลักเอาไป ความผิดของนางโส่มต้องด้วยกฎหมายลักษณะ
อาชญามาตรา ๒๘๓ แต่โจทก์ขอให้ตั้งโทษตามมาตรา ๒๘๘ ศาลจึง
ควรใช้มาตรา ๒๘๘ ปรับโทษนางโส่มจำเลย ส่วนนายหะยีสะมะฮุน
จำเลยไม่ได้คิดว่าสมคบกันตั้งโฉนดกับนางโส่ม แต่เมื่อไปโอน
โฉนดกับนางโส่มนั้นคงรู้ว่านางโส่มได้โฉนดไปโดยทุจริต นายหะยี
สะมะฮุนมีความผิดฐานรับของโจร จึงพิพากษากลับคำพิพากษาศาล
เดิม ให้ตั้งโทษนางโส่มจำเลยตามมาตรา ๒๘๗-๒๘๓ และนายหะยี
สะมะฮุนจำเลยตามมาตรา ๓๒๓ แห่งกฎหมายลักษณะอาชญาที่กำหนด

จำคุกคนละ ๓ เดือน และปรับคนละ ๓๐๐ บาท แต่โทษจำคุกให้ยก
เสียตามมาตรา ๔๖ คงปรับสถานเดียว ๓

จำเลยทั้ง ๒ คนหลุดเกล้า ๆ ถวายฎีกา ๓

กรรมการ ศาลฎีกาได้ ตรวจด้านฉนวน และประชุมปรึกษาคดีแล้ว
เห็นว่าพยานโจทก์เบิกความมีเหตุผลอันควรเชื่อฟัง คำของนายนิศัย
พยานโจทก์ซึ่งเป็นผู้เขียนหนังสือสัญญาที่ว่า นายหะยีโสะ และนางโสม
ได้วางโฉนดไว้เป็นประกัน และนางด้งพยานโจทก์ว่า โจทก์ได้พา
โฉนดไปบ้านนายหะยีโสะด้วย คำพยาน ๒ ปากนี้ไม่มีข้อระแวง
อย่างใด แม โจทก์ไม่มีประจักษ์พยานในเวลาของหายคดี แต่
ก็มีพยานเหตุผล แน่นแน่นฟังได้ โดย ปราศจากสงสัย ว่านางโสม จำเลย
เป็นผู้อยากโฉนดที่เดิมขอให้ โจทก์ยึดถือไว้ในกรณที่หนีไป การ
ที่จำเลยทั้ง ๒ ได้ทำสัญญาเงิน และ มอบโฉนดให้ โจทก์ ยึดถือไว้จน
ทำให้ โจทก์มีสิทธิที่จะยึดโฉนดไว้จนกว่าจำเลยจะใช้เงิน ผลิตกิจการณ์
ที่จำเลยที่ ๒ มอบเอาโฉนดนั้นไปจากโจทก์ เป็นความผิดฐานลัก
ทรัพย์ ตามกฎหมายลักษณะอาชญามาตรา ๒๘๓ เพราะคำว่าจำนำ
ในกฎหมายบทนั้น มีความหมายกว้างตามความเข้าใจธรรมดาซึ่ง
กินความถึงการมอบทรัพย์ให้ไว้ ในมือเจ้าหนี้ เพื่อความเชื่อมั่น
ในการที่ลูกหนี้จะใช้หนี้คงผลิตกิจการณ์ ในคดีนี้โดยหาได้มีความ
หมายจำกัดถึงลักษณะจำนำ ตามกฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จหรือ
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ ทั้งการที่จำเลยทั้ง ๒ ทำไป
โดยลำพัง ก็เป็นการกระทำต่อโจทก์ผู้เป็นบุคคลภายนอก ไม่ใช่
การกระทำของภริยาต่อจำเลยที่ ๓ ผู้เป็นสามี อันจะเป็นเหตุยกเว้น

ฉีกที่
๑๒๓

ได้ตามกฎหมายลักษณะอาชญามาตรา ๕๔ ตอน ๒ และเมื่อโอนโฉนด
ขายให้แก่นายยาชิมันั้น นายหะยีฮะมะฮูนจำเลยยอมคั่งทราบดีว่า
นางโส่มได้ โฉนดไปโดยการกระทำผิดกฎหมาย พระยานจำเลยเบิก
ความเดือนลอยไม่เต็มเหตุผล ไม่สามารถหักล้างได้ จำเลยมีความผิด
ดังที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยมา ฎีกาจำเลยฟังไม่ขึ้น พิพากษาให้
ยกเลย ๑

วันที่ ๒๙ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖
พระยาวิกรมรัตนสุภา
พระยาศรีสังกร
พระยานตราสุวณฺ์

โฉนดที่ดินอันเป็นหลักทรัพย์ นับว่าเป็นทรัพย์สินที่อาจถูกลัก
หรือขโมยออกหรือฉ้อโกงกันได้นั้น ไม่มีปัญหา ให้ตุ้คำพิพากษาและ
พูดในคดีฎีกาที่ ๗๒๕/๒๔๗๖ (บ.ร.บ. ๓๐๗๖)

ปัญหาที่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานในคดีนี้ เป็นเรื่อง
แปลคำว้า “ทรัพย์สินที่มอบไว้เป็นจำนำอยู่ในมือผู้อื่น” ตามความใน
ประมวลอาชญามาตรา ๒๗๓ ซึ่งศาลฎีกาแปลว่ากินความถึง โฉนดที่ดิน
อันถูกหนมอบให้เจ้าหนไว้เป็นประกันเงินกู้ด้วย ข้อที่ทำให้เป็นปัญหา
ก็คือ คำว่าจำนำตามประมวลแพ่ง (มาตรา ๗๔๗) และตามที่
เจ้าใจกันในกฎหมายเก่า มีความหมายเป็นเอกเทศบัญญัติอย่างหนึ่ง
ซึ่งไม่กินถึงการมอบโฉนดให้ไว้เป็นประกันเงินกู้ ดังข้อเท็จจริงใน
คดีนี้ แม้ตามที่ชาวบ้านพูดกัน วิธีการที่เอาโฉนดไป ประกันเงินกู้

ก็มักเรียกกันว่าเอาไป “กระหน่ำ” ไว้ แต่เมื่อศาลฎีกาได้แปลความ
หมายแห่งคำว่าจำนำในประมวลอาชญามาตรา ๒๙๓ ให้เกินถึงการเอา
โฉนดไปประกันเงินกู้ยืม ก็ต้องเข้าใจว่า คำว่าจำนำในท้นนมีความ
หมายกว้างกว่าคำว่าจำนำในกฎหมายแพ่ง

เมื่อได้พูดถึงคำว่าจำนำตามประมวลอาชญามาตรา ๒๙๓ ก็ทำ
ให้ระลึกถึงคำว่า “เอาทรัพย์สินวางเป็นประกันหรือจำนำ” ตามความใน
ประมวลอาชญามาตรา ๓๐๖ ข้อ ๓ และข้อ ๔ ซึ่งได้แนบตั้งข้อสงสัยไว้
ในฟุตโนตคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๓๘/๒๔๗๖ (บ.ร.บ. ๙๙๕)

ถ้อยคำที่ใช้และเนื้อความใน ๒ มาตรานี้ ยังต้องให้เห็นว่าอาจ
มีความหมายต่างกันได้ เพราะฉะนั้นแม้ศาลฎีกาจะได้แปลความหมาย
แห่งมาตรา ๒๙๓ ดังที่ปรากฏในคำพิพากษานี้ก็ดี ก็ยังไม่ปลดเปลื้อง
ความสงสัยสำหรับความหมายในมาตรา ๓๐๖ ให้คู่ฟุตโนตฎีกาที่อ้าง
ข้างบนนั้น

หนึ่งในคำพิพากษานี้ ได้กล่าวถึงประมวลอาชญามาตรา ๙๔
ตอน ๒ อันเป็นบทยกเว้นโทษในความผิดฐานประทุษร้ายต่อทรัพย์
ในระหว่างสามีและภรรยา ซึ่งความจริงก็ไม่มีปัญหาอะไร เพราะไม่
ใช่เป็นเรื่องที่สามีภรรยากระทำผิดต่อกัน แต่เป็นเรื่องความผิดต่อ
เจ้าหนี้ผู้รับจำนำโฉนดของสามีภรรยาด้วยกัน จึงไม่มีเหตุที่จะยกเว้น
โทษตามบทที่กล่าววนั้น

คำพิพากษาที่ ๙๒๔ พ.ศ. ๒๔๗๒

ชำระหนี้, ทรัพย์สินแทน, หนี้บังคับ, ประมวลแพ่ง
มาตรา ๓๒๑

(๑) เจ้าหนี้ทำสัญญายอมความกับลูกหนี้ ยอมรับโอน
โรงสีแทนการชำระหนี้ และได้รับมอบหมายเข้า ปกครองโรงสีนั้น
แล้ว นับว่าเป็นการชำระหนี้เสร็จสิ้นกัน หนี้ย่อมระงับสิ้นไปตาม
ประมวลแพ่งมาตรา ๓๒๑

รอนสิทธิ, สิทธิที่อยู่แล้ว, ทรัพย์สินตกทอด, ตาย,
ประมวลแพ่งมาตรา ๔๗๕, ๔๗๖

(๒) เจ้าหนี้รับโอนโรงสีแทนการชำระหนี้ แต่โรงสีนั้น
มีเจ้าของอื่นร่วมกับลูกหนี้ โดยเจ้าหนี้ก็อยู่ก่อนแล้ว ลูกหนี้
ไม่ต้องรับผิดชอบเพื่อการรอนสิทธิตามประมวลแพ่งมาตรา ๔๗๖

(๓) เจ้าหนี้รับโอนโรงสีแทนการชำระหนี้ ต่อมาโรงสี
ถูกศาลสั่งยึดเพื่อชำระหนี้ ของเจ้าหนี้อื่น ซึ่งได้ชะงักความ ลูกหนี้
ในเรื่องหนี้สินอีกจำนวนหนึ่ง การที่โรงสีถูกยึดนี้ไม่เรียกว่าเป็น
การรอนสิทธิตามมาตรา ๔๗๕

คำประกัน, หนี้เดิมระงับสิ้นไป, ผู้ค้ำประกันหลุด,
ประมวลแพ่งมาตรา ๖๙๘

(๔) เมื่อเจ้าหนี้รับทรัพย์สินแทนการชำระหนี้ หนี้ของ
ลูกหนี้ก็ย่อมระงับสิ้นไป ผู้ค้ำประกันจึงหลุดพ้นจากความรับผิด
ตามประมวลแพ่งมาตรา ๖๙๘

ปรากฏประนอมยอมความ, ผู้ค้าประกันตกลงกับเจ้าหนี้,
แบบ, ประมวลแพ่งมาตรา ๘๕๐, ๘๕๑

(๕) เจ้าหนี้ทำสัญญายอมความ รับโอนโรงสีแทนการชำระ
หนี้ ผู้ค้าประกันบุตรรับรองว่า ถ้าการโอนโรงสีไม่สมบูรณ์ ผู้ค้า
ประกันจะจัดการชำระหนี้ ดังนี้ เป็นลักษณะปรากฏประนอมยอม
ความตามประมวลแพ่งมาตรา ๘๕๐ เมื่อไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ
ก็ฟ้องร้องไม่ได้ ตามมาตรา ๘๕๑

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการตรวจฎีกา
โจทก์ อุทธรณ์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์
นายชม เจียมจิตร โจทก์
คดีระวาง

ขุนโรจมนันท์ หมื่นจันทรวร เจ้าย
คดีโจทก์ฟ้องว่า เตม นายแพ จันทรวร นายเจริญ จันทรวร
ก็เงินโจทก์ไป ๓๘๐๐ บาท เจ้ายทั้ง ๒ เป็นผู้ค้าประกัน ครั้นนายแพ
นายเจริญผู้กู้ ผิดนัดชำระหนี้ เจ้ายร้องขอให้ โจทก์เร่งรัดเงินจาก
ผู้กู้ก่อน ถ้าเงินขาดอีกเท่าใดเจ้ายจะชำระให้ต่อไป โจทก์จึงฟ้อง
นายแพ นายเจริญผู้กู้ แต่เจ้ายพานายแพ นายเจริญมาทำสัญญา
ยอมความค้ำค้ำด คอยอมยกโรงสีซึ่งปลูกอยู่ตำบลท่าแร่ อำเภอ
บ้านแฮดม จังหวัดเพชรบุรีให้แก่โจทก์เป็นอันเลิกหนี้ค้ำค้ำกัน และ
เจ้ายบุตรรับรองว่าถ้าการ โอน โรงสีไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย เจ้าย

ฎีกาที่
๘๒๔

จะจัดการชำระหนี้ให้ โจทก์ใหม่ โจทก์จึงยอม แต่ต่อมานางผาย
ชนะคดีนายแพ นายเจริญเรื่องหนี้ต้นจำนวนหนึ่ง ศาลตั้งยึดโรงสี
รายนเพื่อชำระหนี้นางผาย กับในระวางที่นางผายฟ้องนายแพ นายเจริญ
อยู่นั้น นายช่อวง เปลี่ยนอู่ตั้งไต่ยื่นฟ้องนายแพ นายเจริญอีกจำนวน
หนึ่งอ้างตนว่าเป็นหุ้นส่วนในโรงสีรายนร่วมกับนายแพ นายเจริญ ขอ
เด็กหุ้นส่วนและให้ขายทอดตลาดโรงสีนี้ ศาลจังหวัดเพชรบูรณ์พิจารณา
ในคดีนี้เห็นว่า การที่นายแพ นายเจริญโอนโรงสีให้โจทก์ ในคดีนี้
เป็นไปโดยไม่สุจริต ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ฉะนั้นให้เด็กหุ้นส่วนและ
ชำระบัญชีกับให้ขายทอดตลาดโรงสีนี้เอาเงินแบ่งปันระวางผู้เป็นหุ้นส่วน
เมื่อศาลมีคำสั่งให้ขายทอดตลาดโรงสีในคดี ๒ เรื่องดังกล่าวมานั้น โจทก์
ไต่ยื่นคำร้องขอชดเชยว่า โรงสีนี้เป็นของโจทก์ แต่ศาลตั้งยึดคำร้อง
โจทก์เสีย เป็นเหตุให้โจทก์หมดโอกาสที่จะได้รับโอนโรงสีหรือเงิน
ชำระหนี้จากนายแพ นายเจริญ โจทก์จึงต้องฟ้องคดีนี้ขอให้ศาลบังคับ
จำเลยซึ่งเป็นคู่คาประกันใช้คืนเงินและดอกเบี้ยรวม ๖๐๐๐ บาท ฯ

จำเลยให้การรับว่าได้เป็นผู้คาประกันตามสัญญาเดิมตั้งฟ้องของ
โจทก์จริง แต่ต่อสู้ว่าจำเลยหลุดพ้นจากความรับผิดชอบแล้ว เพราะ
เหตุว่าเมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระแล้ว โจทก์ผ่อนเวลาให้ผู้ไปอีกหลาย
เดือน โดยจำเลยมิได้ได้เห็นยินยอมด้วยประการหนึ่ง อีกประการ
หนึ่งโจทก์ได้รับชำระหนี้จากผู้ได้แล้ว ดังปรากฏในคดีแพ่งเลขแดง
ที่ ๒๕๗/๒๔๗๓ ส่วนข้อที่โจทก์กล่าวอ้างว่าศาลตั้งยึดคำร้องขอชดเชยเรื่อง
โรงสีของโจทก์นั้น ความจริงโจทก์ถอนคำร้องขอชดเชยตัวเอง
ต่างหากซึ่งนับว่าเป็นความผิดของโจทก์ ฯ

ในการพิจารณาคำตั้งข้อหาผิดสัญญาซื้อขายความในคดีแพ่งเลขแดง
 ดับก่อน แต่เมื่อได้ฟังโจทก์แถลงข้อเท็จจริงแล้ว ศาลจึงตั้ง
 พยานทั้ง ๒ ฝ่ายเสีย แล้วตัดสินว่าสัญญาซื้อขายความในคดีแพ่งเลขแดง
 ที่ ๒๕๗/๒๕๗๓ มีข้อความชัดเจนว่าเป็นการชำระหนี้สินของลูกหนี้ โดย
 ชัดแจ้ง จำเลยซึ่งเป็นคู่ค้าประกันจึงหลุดพ้นจากความรับผิดชอบแต่ทำ
 สัญญากัน การที่โจทก์ไม่ได้ทรัพย์สินตามสัญญาเป็นผลเกิดขึ้นภายหลัง
 ไม่กระทบกระเทือนถึงความผิดของคู่ค้าประกัน สัญญาซื้อขายความนั้นจะ
 เกิดขึ้นโดยอาการอย่างไรไม่เป็นข้อสำคัญ ส่วนข้อที่จำเลยพดจา
 วรรจงจะชี้ให้เห็นให้โจทก์ออกหนี้ เป็นการให้ค้ำหนักออกหนี้หนึ่ง ภาย
 หลังที่จำเลยหลุดพ้นความรับผิดชอบแล้ว เข้าอยู่ในลักษณะค้ำประกัน
 ซึ่งต้องทำเป็นหนังสือตามกฎหมาย แต่ตามฟ้องโจทก์ก็กล่าวว่าเป็น
 แต่เพียงพูดรับว่าจะชี้ให้เห็นให้ท่านนี้ หากเป็นการถูกต้องตามกฎหมายไม่
 จึงพิพากษายกฟ้องโจทก์ ฯ

โจทก์อุทธรณ์ คำอุทธรณ์พิจารณาแล้วฟังว่า ตามสัญญา
 ย่อมความในคดีแพ่งเลขแดงที่ ๒๕๗/๒๕๗๓ ปรากฏว่าโจทก์ยอมรับ
 โรงตั้งของลูกหนี้ยอมยกเด็กหนี้สินไม่ว่าค่ากับลูกหนี้ไปเช่นนั้น นับว่า
 ลูกหนี้ได้ชำระหนี้เสร็จสิ้นแล้วตามประมวลแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๒๑
 สัญญาประกันและค้ำประกันเป็นอันระงับสิ้นไป จำเลยซึ่งเป็นคู่ค้าประกัน
 ย่อมหลุดพ้นจากความรับผิดชอบตามมาตรา ๒๘๘ ส่วนการที่โจทก์ร้องขอ
 ทรัพย์สินนี้ ได้ความว่าโจทก์ก่อนชำระหนี้ทรัพย์สินเดียวเอง หากได้
 ดำเนินคดีจนถึงที่สุดให้ปรากฏผลตามทางที่ควรไม่ ต้องนับว่าเป็น
 ความผิดของโจทก์เอง และตามความในคดีแพ่งเลขแดงที่ ๓๐๓/๒๕๗๕

ฎีกาที่
๕๒๔

ก็ได้ความว่า ศาลคดีสินว่ากรที่ นายแพ นายเจริญ โอนโรงสีให้ นายชม โจทก์ ในคดีนี้เป็นการไม่สุจริตก่อนนายชวง เบี้ยนยะดี โจทก์ ในคดีนี้จึงชี้ขาดว่าเป็นการไม่ชอบ และไม่ตัดสินสิทธิของนายชวง โจทก์ ศาลหาได้พิพากษาให้ทำลาย สัญญาออม ระวัง นายแพ นายเจริญ กับ โจทก์ ไม่ และความยังปรากฏในคดีที่ โจทก์ เป็นจำเลยในความ อ้างหมายเลขแดงที่ ๕๕๐/๒๔๗๔ ด้วยว่า โจทก์ทราบความก่อนฟ้องและทำ สัญญาโอนโรงสีแล้วว่า นายแพ นายเจริญเป็นเจ้าของโรงสีร่วมกับ นายชวง เบี้ยนยะดี ซึ่งแสดงว่า โจทก์ทำสัญญาออม โดยความสมัคร ใจของตนเอง จึงพิพากษายกฟ้อง โจทก์ ยืนตามศาลเดิม ฯ

แต่มีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์นายหนึ่งทำความเห็นแย้งว่าตามฟ้อง ของโจทก์กล่าวอ้างว่าจำเลยพาผู้จะมาทำสัญญาออมความคือศาลและจำเลย รับรอง คือ โจทก์ว่า ถ้าการ โอน โรงสีไม่สมบูรณ์ จำเลยจะ ชำระ หนี้ให้ โจทก์ จึงได้ทำยอมกับผู้ ถ้าข้อความนี้เป็นจริงจำเลยก็ต้องรับผิดชอบ ตาม ข้อรับรอง และเห็นว่าตามคำพิพากษาในคดีแพ่งเลขแดงที่ ๓๐๓/๒๔๗๔ แม้จะไม่ได้ ใช้คำชัดว่าให้ทำลายสัญญาโอนโรงสีระวาง นายแพ นาย เจริญ กับ โจทก์ก็ ได้ความได้ดังนั้น เพราะคำพิพากษากล่าวว่า การ โอน หนี้ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และให้เอาโรงสีนั้นขายทอดตลาด เป็นของหุ้นส่วน ซึ่งทำให้ โจทก์ ไม่ได้รับผลตามสัญญาออม กรณีนี้ เช่น เขาตกษณะที่ว่า การ โอน โรงสีระวาง โจทก์กับนายแพนายเจริญ ได้บอกตั้งแต่ ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๓๘ บัญญัติใหม่เป็นคดีกรณีคดีนี้ยังฐานะเดิม กล่าวคือทั้งผู้และ จำเลยซึ่งเป็นคู่กรณีต้องรับผิดชอบ โจทก์อย่างเดิม และว่าการที่

ถูกหน้^๕ โอนทรัพย์สิน^๕ ใ^๕ หน้^๕ นน^๕ ไม่ทำให้ถูกหน้^๕ และผู้ค้ำประกันหลุดพ้น^๕ จากหน้^๕ ไปโดยเด็ดขาด^๕ อ้างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๒๒ จึงเห็นว่าศาลควรให้คำเนิการ^๕ พิจารณาตั้งพระยาน^๕ โจทก์^๕ จำเลยต่อไป^๕ ๕

โจทก์ทุกเกล้า^๕ ๕ ถวายฎีกา^๕ ๕

กรรมกรศาลฎีกา^๕ ฟังคำแถลงคารมของค้^๕ ความ^๕ และตรวจ^๕ ด้า^๕ นวนประมุข^๕ ปรีกษา^๕ คัดตลอดแล้ว^๕ ทางพิจารณา^๕ ได้ความว่า^๕ เมื่อ^๕ วันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๒ นายแพ^๕ จันทรเวช^๕ นายเจริญ^๕ จันทรเวช^๕ ทำหนังสือสัญญา^๕ เงิน^๕ โจทก์^๕ ไป ๓๘๐๐ บาท^๕ คิดดอกเบี้ย^๕ ชึ่ง^๕ ละ^๕ ๓ บาท^๕ ต่อเดือน^๕ จำเลย^๕ ทง^๕ ๒ เป็นผู้ค้ำประกัน^๕ ครน^๕ ผูก^๕ ผิดนัด^๕ ไม่ชำระ^๕ หน้^๕ โจทก์^๕ พอง^๕ เรีย^๕ เงิน^๕ จากนายแพ^๕ นายเจริญ^๕ ผู้^๕ ก้^๕ แต่หา^๕ พอง^๕ จำ^๕ เลย^๕ ชึ่ง^๕ เป็นผู้^๕ ค้ำ^๕ ประกัน^๕ ด้วย^๕ ไม่^๕ เมื่อ^๕ พอง^๕ แถ^๕ว^๕ นายแพ^๕ นายเจริญ^๕ จำ^๕ เลย^๕ ทำ^๕ สัญญา^๕ ยอม^๕ ความ^๕ ต่อ^๕ ศาล^๕ คือ^๕ ยอม^๕ ยก^๕ โรง^๕ ดี่^๕ ชึ่ง^๕ ปลด^๕ อย^๕ ด้^๕ ำ^๕ บด^๕ ทำ^๕ แร้ง^๕ อ้า^๕ เกอ^๕ บ้าน^๕ แถ^๕ถม^๕ จึง^๕ หวด^๕ เพ็^๕ ฆ^๕ ร์^๕ บู้^๕ ให้^๕ แก^๕ โจทก์^๕ เป็น^๕ อน^๕ เล็ก^๕ หน้^๕ ดิน^๕ ไม่^๕ ว่า^๕ กถำ^๕ว^๕ ต่อ^๕ กน^๕ อี^๕ ก^๕ ต่อ^๕ ไป^๕ ฝ่าย^๕ จำ^๕ เลย^๕ ทง^๕ ๒ ชึ่ง^๕ เป็น^๕ ผู้^๕ ค้ำ^๕ ประกัน^๕ หา^๕ ได้^๕ ดง^๕ นาม^๕ ร์^๕ บรอง^๕ ใน^๕ สัญญา^๕ ยอม^๕ ความ^๕ นน^๕ ประการ^๕ ได^๕ ไม่^๕ เมื่อ^๕ โจทก์^๕ ทำ^๕ สัญญา^๕ ยอม^๕ ความ^๕ กับ^๕ นายแพ^๕ นายเจริญ^๕ ผูก^๕ เด็^๕ ร์^๕ ด้^๕ แล้ว^๕ ก็^๕ ด้^๕ รับ^๕ การ^๕ มอ^๕ บ^๕ หมาย^๕ และ^๕ เข้า^๕ ปก^๕ ครอง^๕ โรง^๕ ดี่^๕ นน^๕ ฐาน^๕ เป็น^๕ ผู้^๕ ับ^๕ โอน^๕ กรรม^๕ ดี่^๕ ทช^๕ (ดู^๕ ด้า^๕ นวน^๕ แดง^๕ ท^๕ ๕๕๐/๒๔๗๔ ของ^๕ ศาล^๕ จ้ง^๕ หวด^๕ เพ็^๕ ฆ^๕ ร์^๕ บู้^๕) แต่^๕ ต่อ^๕ มา^๕ ศาล^๕ ด้ง^๕ ยด^๕ โรง^๕ ดี่^๕ นน^๕ เพื่อ^๕ ชำ^๕ ระ^๕ หน้^๕ นาง^๕ ผาย^๕ ใน^๕ คค^๕ ท^๕ นาง^๕ ผาย^๕ ชระ^๕ หน้^๕ ความ^๕ นายแพ^๕ นายเจริญ^๕ เรอ^๕ หน้^๕ ดิน^๕ ด้า^๕ นวน^๕ หน้^๕ นอก^๕ จาก^๕ นน^๕ ยง^๕ ม^๕ นาย^๕ ชวง^๕ เป็^๕ ดี่^๕ ยน^๕ ษะ^๕ ดี่^๕ พอง^๕ นายแพ^๕ นายเจริญ^๕ อ้าง^๕ คน^๕ ว่า^๕ เป็น^๕ หน้^๕ ดี่^๕ วน^๕ ใน^๕ โรง^๕ ดี่^๕ ร์^๕ ด้^๕ วม^๕ กับ^๕ นายแพ^๕

อุทธรณ์
๕๒๔

นายเจริญขอเด็กหั่นส่วน และชำระบัญชี และให้ขายทอดตลาดโรงตั้ง
 นอกจำนวนหนึ่ง ศาลจึงหวัดเพื่อรับรูปพากษานายช่วง เปลี่ยนฮะดี
 เป็นหุ้นส่วนในโรงตั้งร่วมกับนายแพ นายเจริญ การที่นายแพ นาย
 เจริญ โอนโรงตั้งให้ โจทก์ ในคดีนายช่วงมิได้รู้เห็นยินยอมด้วย นายแพ
 นายเจริญกระทำไปโดยไม่สุจริตต่อนายช่วง การโอนโรงตั้งจึงเป็น
 อันไม่ชอบและไม่ก่อดีความของนายช่วง ฉะนั้นให้เด็กหั่นส่วนและชำระ
 บัญชี กับให้ขายทอดตลาดโรงตั้งเอาเงินแบ่งปันระวางพวกหุ้นส่วน
 เมื่อเป็น เช่นนาย โจทก์ ได้ร้องขอทรัพย์ ในการที่ศาลให้ขายทอดตลาด
 โรงตั้งนี้ แต่ภายหลังโจทก์ถอนคำร้องนั้นเสีย แล้วพ้องมาฟ้อง
 จำเลยในคดีนี้ขอให้รับผิดชอบตามสัญญาค่าประกันตามเดิม โดยอ้าง
 เหตุต่าง ๆ ดังกล่าวในฟ้อง อนึ่งคดีได้ความตามจำนวนที่โจทก์ เป็น
 จำเลยในความอาชญาเลขแดงที่ ๕๕๐/๒๔๗๔ ด้วยว่าโจทก์รับว่าโจทก์
 ทราบความก่อนฟ้อง และก่อนทำสัญญายอมความ โอนโรงตั้งนั้นแล้วว่า
 นายแพ นายเจริญผู้ก็เป็นเจ้าของโรงตั้งร่วมกับนายช่วง เปลี่ยนฮะดี ฯ

คดีได้ความดังนี้ กรรมการเห็นว่าการที่โจทก์ทำสัญญายอมความ
 กับลูกหนี้ยอมรับ โอนโรงตั้งแทนการชำระหนี้ นั้น ข้อว่าเป็นการชำระหนี้
 แล้วจึงตั้งกันไปแล้ว หนี้รายยอมระงับต้นไปตามประมวลกฎหมาย
 แห่งและพาณิชย์มาตรา ๓๒๓ ส่วนข้อที่ว่าโรงตั้งนั้นผู้โอนเป็นเจ้าของร่วม
 อยู่ด้วย ลูกหนี้จะต้องรับผิดเพื่อการรอนสิทธิท่านเองเดียวกับผู้ขาย
 ตามมาตรา ๓๒๒ นั้น ปรากฏว่าโจทก์ ซึ่งเป็นเจ้าหนวยก่อนแล้วว่า
 ผู้โอนเป็นเจ้าของร่วมกับลูกหนี้ ลูกหนี้จึงไม่ต้องรับผิดเพื่อการ
 รอนสิทธิดังกล่าวนี้ตามมาตรา ๔๗๒ และข้อที่โรงตั้งถูกขายทอด

ตกตาดในคดีที่นางผายเป็นโจทก์ นายแพ นายเจริญเป็นจำเลยนั้น หา
 ไร้เป็นการรอนดีทธิตามมาตรา ๔๗๕ ไม่ เมื่อหนังสือยื่นขอรับคืน
 ไปแล้ว จำเลยซึ่งเป็นคู่ค้าประกนกันยอมหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ
 ตามมาตรา ๒๘๘ ส่วนข้อที่โจทก์กล่าวในฟ้องว่าจำเลยร้องขอให้
 โจทก์เร่งรัดหนี้จากผู้ แล้วจำเลยเป็นผู้พามาทำสัญญายอมความ
 ค้อศาลและพดรับรองว่า ถ้าการโอนโรงต้ไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย
 จำเลยจะจัดการชำระหนี้ให้ โจทก์ใหม่นั้น พฤติการณ์ที่กล่าวนั้น
 อยู่ในลักษณะปรานีประนอมยอมความตามมาตรา ๘๕๐ ซึ่งตาม
 มาตรา ๘๕๓ บัญญัติว่าต้องมีเหตุฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่
 ต้องรับผิดจึงจะฟ้องร้องบังคับคดีได้ แต่คดีนี้ปรากฏตามฟ้องว่าเป็น
 แต่จำเลยพดรับรองด้วยวาจา ฉะนั้นถึงหากว่าจะเป็นความจริง โจทก์
 ก็ฟ้องร้องให้จำเลยรับผิดไม่ได้ จึงไม่จำเป็นต้องฟัง คำพยานในข้อ
 ที่ศาลต่างพิพากษาให้ยกฟ้องโจทก์นั้นชอบแล้ว ฎีกาโจทก์ฟังไม่ขึ้น ฯ
 จึงพร้อมกันพิพากษายืน ให้ยกฎีกาโจทก์เสีย ให้ โจทก์ใช้ค่า
 ทนายชนศาลฎีกาแทนจำเลย ๒๐๐ บาท ฯ

วันที่ ๒๘ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖

พระยาภฤตราษทรงตั้งอดีต

พระยาพรหมทัตศรีพิลาศ

ฮาว. ประแตร์ นิกเกต์

(๓) ในเรื่องข้อเท็จจริงได้ความว่า โจทก์ผู้เป็นเจ้าของได้รับ
 มอบหมายเข้าปกครองโรงต้ ซึ่งโจทก์ได้ตกลงรับโอนแทนเงินที่นายแพ

บัญชี
ที่ ๒๔
(ในค)

๑๕๕๒

นายเจริญเป็นลูกหน้อย คดีจึงเข้าในลักษณะที่ว่าได้รับการชำระหนี้
อย่างอื่นแทนการชำระหนี้ที่ติดค้างกันได้ หนี้นั้นเป็นอันระงับสิ้นไป
ตามประมวลแพ่งมาตรา ๓๒๑

แต่แม้ว่าจะยังไม่ได้รับมอบหมายทรัพย์สินที่ติดค้างรับแทนเงิน และ
เป็นแต่เพียงได้ทำสัญญาติดค้างกัน รูปคดีก็อาจเข้าในลักษณะแปลง
หนี้ใหม่ ตามประมวลแพ่งมาตรา ๓๔๘ ซึ่งหนี้เดิมเป็นอันระงับสิ้นไป
เหมือนกัน

(๒) การที่เจ้าหนี้รับโอนทรัพย์สินอื่นแทนเงินที่ลูกหนี้เป็นหนี้
ก็เท่ากับเจ้าหนี้รับซื้อทรัพย์สินจากลูกหนี้ด้วยจำนวนราคาเท่ากับจำนวน
เงินหนี้ ลูกหนี้จึงต้องมีความรับผิดชอบเหมือนอย่างเป็นผู้ขายทรัพย์สิน
ตามประมวลแพ่งมาตรา ๓๒๒ และเจ้าหนี้ก็อยู่ในฐานะแห่งผู้ซื้อ ถ้า
หากมีการบกพร่องในกรรมสิทธิ์ของลูกหนี้หรือผู้ขาย และมีผู้อื่นซึ่ง
มีสิทธิดีกว่ามาเรียกร้องเอาทรัพย์สินไป ลูกหนี้หรือผู้ขายมีความ
ผิดในฐานะที่เรียกว่ารับผิดชอบเพื่อการรอนสิทธิ แต่ทั้งนี้เพราะแต่เมื่อ
เจ้าหนี้หรือผู้ซื้อไม่รู้เรื่องสิทธิของบุคคลที่ ๓ ซึ่งเท่ากับว่าลูกหนี้หรือ
ผู้ขายเอาทรัพย์สินของคนอื่นมาหลอกขาย กฎหมายจึงต้องช่วยคุ้มครอง
เจ้าหนี้หรือผู้ซื้อ และถ้าหากว่าเจ้าหนี้หรือผู้ซื้อได้รู้เรื่องอยู่แต่
ยังยินยอมที่จะรับโอนรับซื้อ ก็ไม่มีเหตุที่กฎหมายจะช่วย เพราะได้
ทำด้วยความสมัครใจ เพราะฉะนั้นในกรณีดังกล่าว ลูกหนี้หรือผู้ขาย
จึงไม่ต้องรับผิดชอบ ตามบทบัญญัติไว้ในประมวลแพ่งมาตรา ๔๗๖ ซึ่ง
ตรงกับข้อเท็จจริงในเรื่องนี้

(๓) การรอนสิทธิตามประมวลแพ่งมาตรา ๔๗๕ หมายความว่า

ถึงการรบกวนเรียกวงแหวนทรัพย์สินจากผู้ซื้อ โดยบุคคลที่ ๓ ผู้มีสิทธิ
 เห็นทรัพย์สินในเวลาซื้อขาย หรือเพราะความผิดของผู้ขาย แต่
 การที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษายึดทรัพย์สินมาขายทอดตลาด ไม่ใช่เรื่องที่
 บุคคลมีสิทธิตั้งวานน ผู้ซื้อทรัพย์สินที่ถกยคมี โอกาสที่จะร้องขอทรัพย์สิน
 และอาจชนะคดีคงได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน นอกจากจะเป็นการรับโอน
 รับซื้อโดยสมัครใจในการฉ้อฉล ตามความในประมวลแพ่งมาตรา ๒๓๗
 ในคดีนี้ปรากฏว่า โจทก์เป็นเจ้าของรับโอนโรงสีไว้ได้ร้อง
 ขอทรัพย์สินเหมือนกัน แต่ภายหลังได้ถอนเสียและกลับมาฟ้องจำเลย
 จึงเป็นการดำเนินคดีผิดไป

(๔) ในข้อที่ผู้ค้าประกันหลุดพ้นจากความรับผิด เพราะหนี้
 เดิมของลูกหนี้ระงับสิ้นไปแล้วนั้น ก็เป็นธรรมดาและตรงไปตรงมา
 ตามบทแห่งมาตรา ๖๘๘ เพราะสัญญาประกันเป็นเพียงสัญญาอัน
 เป็นอุปกรณ์กำหนดเดิมที่เป็นประธาน เมื่อหนี้ที่เป็นประธานสุดสิ้นลง
 แล้ว ข้อสัญญาอันเป็นอุปกรณ์ก็ต้องสุดสิ้นตามไปด้วย

(๕) ข้อที่ว่าผู้ค้าประกันพูดรับรองว่า ถ้าการ โอน โรงสีไม่
 สมบูรณ์จะจัดการชำระหนี้ให้ใหม่ เข้าในลักษณะปราณีประนอม
 ยอมความตามประมวลแพ่งมาตรา ๘๕๐ นั้น เห็นจะเป็นด้วยถือว่า
 การรับรอง ดังว่า เป็น ส่วนหนึ่ง แห่งการที่ โจทก์ ผู้เป็นเจ้าของ ยอมเลิก
 ความกบฏทหนี้ และยอมรับโอน โรงสีแทนการชำระหนี้

เมื่อเป็นสัญญาปราณีประนอมยอมความแล้ว การพูดรับรอง
 ด้วยปากก็ฟ้องร้องไม่ได้ด้วยเอง ตามข้อบัญญัติแห่งมาตรา ๘๕๓

๑๕๕๔

คำพิพากษาที่ ๘๒๕ พ.ศ. ๒๔๗๒
วินิจฉัยพิจารณาแพ่ง, พะยาน, พันัยกรรม, หน้าที่นำสืบ,
พิจารณาใหม่

(๑) การกำหนดหน้าที่นำสืบนั้น มีหลักว่า ถ้าโจทก์จำเลย
ต่างไม่สืบพะยานด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่าย ฝ่ายใดจะเป็นฝ่ายแพ้ หน้าที่
นำสืบย่อมตกแก่ฝ่ายนั้น เพราะฉะนั้นในคดีที่โจทก์ฟ้องขอให้
ทำลายพันัยกรรม โดยอ้างเหตุว่าผู้ตายได้ทำพันัยกรรมในขณะที่
วิกลจริต หน้าที่นำสืบตกแก่โจทก์ ที่จะต้องสืบความตามฟ้อง

(๒) ถ้าศาลเดิมจะประเด็นหน้าที่นำสืบผิด ก็ต้องพิจารณาคดีใหม่

ฎีกา, อำนาจศาลฎีกา, บัญญัติกฎหมาย, ข้อที่ไม่มีฎีกา

(๓) เมื่อศาลอุทธรณ์วินิจฉัยข้อกฎหมายคลาดเคลื่อน ให้
เป็นโทษแก่ฝ่ายใด แต่ฝ่ายนั้นยังคงเป็นผู้ชนะคดี จึงมิได้ฎีกา
คัดค้าน ศาลฎีกาก็มีอำนาจวินิจฉัยข้อกฎหมายที่คลาดเคลื่อนนั้น

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการตรวจฎีกา
โจทก์ อุทธรณ์พิพากษาคัดอุทธรณ์

นางศรีไกรวรรณรงค์ (เดิม) ที่ ๓

นางสาวดาวตบ รัตนเดชา ที่ ๒

โจทก์

คดีระวาง

หลวงสดกตริक्षाเขตร

จำเลย

คดีนี้ โจทก์ฟ้องว่า โจทก์เป็นบุตรนายร้อยตรี โตะ รัตนเดชา นายร้อยตรี โตะ บิดา โจทก์ ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๔ มีทรัพย์สินมรดกประมาณ ๕๐๐๐๐ บาท ซึ่งศาลตั้งให้อยู่ในความอารักขาของจำเลย โจทก์ได้ขอให้จำเลยแบ่งทรัพย์สินมรดกให้ โจทก์ จำเลยไม่ยอมโดยอ้างว่า บิดาโจทก์ได้ทำหนังสือพินัยกรรมเมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๕ ยกทรัพย์สินมรดกทั้งหมดให้จำเลย โจทก์ได้ปฏิเสธหนังสือพินัยกรรมนั้นว่า บิดาโจทก์ไม่ได้ทำขึ้น และว่าแม้จะทำขึ้นจริงก็ทำโดยปราศจากความรับผิดชอบ เพราะบิดาโจทก์ป่วยเป็นโรคจิตมาประมาณ ๑๐ ปีแล้ว จึงขอให้ศาลทำลายหนังสือพินัยกรรมนั้นเสีย ๑

จำเลยให้การต่อสู้ว่า หนังสือพินัยกรรมของนายร้อยตรี โตะ ได้ทำขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย เพราะได้กระทำในขณะที่นายร้อยตรี โตะ มีสติ ๑

ศาลแพ่งพิจารณาแล้วฟังข้อเท็จจริงว่า หนังสือพินัยกรรมฉบับนี้ นายร้อยตรี โตะ ได้ทำเมื่อสติยังดีอยู่ จึงพิพากษาให้ยกฟ้องของโจทก์เสีย ๑

โจทก์อุทธรณ์คัดค้านข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงต่อมา ๑

ศาลอุทธรณ์เห็นว่าที่ศาลแพ่งตั้งให้ โจทก์ นำสืบก่อน นั้นยังคาดเคลื่อน เพราะตามฟ้องของโจทก์กล่าวเป็น ๒ ทาง ข้อแรกโจทก์ปฏิเสธว่าหนังสือพินัยกรรมนั้นนายร้อยตรี โตะ บิดาโจทก์มิได้ทำขึ้น ส่วนในข้อหลังโจทก์ว่าหนังสือพินัยกรรมไม่สมบูรณ์ เพราะได้กระทำในเวลาวิฤตจริง เมื่อถึงนี้ ฝ่ายจำเลยเป็นผู้อ้างสิทธิตามหนังสือพินัยกรรม

๑๕๕๖

จึงมีหน้าทหน้าสู้ก่อน แต่อย่างไรก็ดี โจทก์จำเลยต่างได้ สืบพยาน
ของคนจนต้นกระแด้ความแล้ว และศาลอุทธรณ์ ได้พิเคราะห์ถึงการ
ไต่เตี้ยของคู่ความ ไม่เห็นมีทางที่ฝ่าย โจทก์จะเสียเปรียบในวิธีการ
ทของหน้าสู้ก่อนนเลย เพราะฉะนั้นไม่จำเป็นต้องกลับให้ รอฟันทา
การพิจารณาใหม่ ส่วนในปัญหาข้อเท็จจริงคงเห็นพ้องกับศาลเดิมว่า
เวลาที่ทำพินัยกรรมนายร้อยตรี โตะมีสติเป็นปกติ และพินัยกรรมนั้น
สมบูรณ์ตามกฎหมาย จึงพิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลเดิม ฯ
โจทก์ทฎเกล้า ฯ ถวายฎีกา ฯ

กรรมการศาลฎีกาได้ฟังคำแถลงการณ์ของทนายโจทก์จำเลยและ
ประชุมปรึกษาด้านนวนเรื่องนแล้ว คัดค้านความทฎเกล้า ฯ ถวายฎีกา
ได้แต่เพราะข้อกฎหมาย ในฎีกาข้อแรก โจทก์คัดค้านว่าศาลเดิมกะ
ประเด็นหน้าทหน้าสู้ผิด กระทำให้ โจทก์ได้รับความเสียหาย ขอให้
ศาลตงตนพิจารณาเสียใหม่ ขอนกรรมการเห็นว่า ถ้าศาลเดิมกะ
ประเด็นหน้าทหน้าสู้ผิดจริงก็จำเป็นต้องพิจารณากันใหม่ เพราะการ
ที่โจทก์ไม่ได้รับประโยชน์ตามกฎหมายกำหนดไว้นั้น ย่อมเป็นข้อ
สันนิษฐานว่าโจทก์ได้รับความเสียหายอยู่โดยตรง แต่กรรมการเห็น
ว่าคดีนเบนวนเรื่องที่โจทก์ฟ้องขอให้ทำลายพินัยกรรม โดยอ้างเหตุว่า
พินัยกรรมนั้นไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย เพราะนายร้อยตรี โตะได้กระทำ
ชันในขณะทวิกลจริต โจทก์มิได้ฟ้องเรียกทรัพย์มฤตก แม้ โจทก์จะ
กล่าวปฏิเสธในฟ้องว่าพินัยกรรมนั้น นายร้อยตรี โตะมิได้ทำโจทก์มิได้
ทชันกดี แต่ก็เป็นเพียงคำพรรณนาฟ้องซึ่งจะถือเป็นข้อสำคัญเหมือน
คำขอทายฟ้องไม่ได้ เพราะฉะนั้นประเด็นจึงตกเป็นหน้าทของโจทก์

ต้องนำสืบหักต่างพินัยกรรมนรกก่อน และเพื่อจะพิสูจน์ความชอบให้
 ชัดขึ้น สมมุติว่า คดีนี้ โจทก์จำเลยต่างไม่นำสืบพยานด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่าย
 ศาลย่อมจะตัดสินให้ทำลายพินัยกรรมตามคำขอของโจทก์ไม่ได้ ศาล
 ต้องตัดสินยกฟ้อง คือ ให้โจทก์เป็นฝ่ายแพ้ ดังนั้นจึงเป็นอันชี้ให้เห็น
 ว่าประเด็นตกหน้าที่โจทก์นำสืบก่อน เพราะถ้าโจทก์ไม่สืบ โจทก์ก็
 ต้องแพ้ ความเห็นของศาลอุทธรณ์ ในข้อที่ให้จำเลยผู้อ้างพินัยกรรม
 นำสืบก่อน จึงเป็นการคาดเคลื่อน ส่วนในฎีกาของโจทก์ ซึ่งกล่าว
 คัดค้านมีข้อความว่า การกระประเด็นหน้าทีนำสืบไม่มีปัญหาในชั้นฎีกา
 เพราะศาลอุทธรณ์ ได้ชี้ขาดแล้วว่า เป็นหน้าที่ของ จำเลย นำสืบก่อนน
 กรรมการเห็นว่า การกระประเด็นหน้าทีใครนำสืบก่อนหลังเป็นปัญหา
 ขอกฎหมาย ทั้งปัญหาข้อนี้ความกโดยกชน โต้เถียงกันมาแต่ชั้นศาล
 เดิมด้วย จึงเป็นหน้าที่ของศาลฎีกาจะต้องวินิจฉัย ข้อคัดค้านของ
 โจทก์ฟังไม่ขึ้น โจทก์คัดค้านอีกข้อหนึ่งว่า ศาลวินิจฉัยคำพยานผิด
 จากหลักฐานในท้องถ้ำนวน • ขอนกรรมการได้ตรวจดูแล้วไม่เห็นศาล
 วินิจฉัยคำพยานผิดจากท้องถ้ำนวนอย่างใด ๆ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงพร้อมกันพิพากษาให้ยกฎีกา
 ของโจทก์เสีย กับให้ โจทก์เสียค่าธรรมเนียมและค่าทนายความใน
 ชั้นฎีกาเป็นเงิน ๕๐ บาทแทนจำเลยด้วย ๆ

วันที่ ๒๘ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖
 พระยานตราชด์วจัน
 พระยาพรหมทัตศรีพิลาศ
 พระยามนชาตุราช

ฎีกาที่
๕๒๕
(โนต)

(๑) หลักในเรื่องหน้าต่าฉบับ ให้ดูคำอธิบายกฎหมายลักษณะ
พิจารณาคำพยานหลักฐานของเจ้าพระยาศรีธรรมมาธิเบศ หน้า ๒๔๗
โดยณะเพราะที่เกียดด้วยหลักทักถ่าวในคำพิพากษา ให้ดูหน้า ๒๕๑ ใน
กฎหมายอังกฤษให้ยึดยึดฉบับเดิม ๑๓ ข้อ ๖๐๕, ๖๐๖

ข้อที่อาจทำให้นงนในเรื่องนี้ ก็เนื่องแต่วิธีฟ้องความของโจทก์
ซึ่งฟ้องขอให้ทำตายพินัยกรรม โดยอ้างเหตุที่ทำให้พินัยกรรมไม่
สมบูรณ์ โจทก์จึงมีหน้าที่ต้องสืบก่อน เพราะตามธรรมดาฝ่ายที่
อ้างอะไรขึ้นมา ก็มหนาทต้องสืบตามข้ออ้างของตน คำพิพากษา
ที่อ้างข้างบน กับให้ดูพุดโนต คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๓๐/๒๔๗๖

(บ.ร.บ. ๘๕๘)

ในเรื่องมฤตกเช่นเดียวกันนี้ ถ้าโจทก์ฟ้องเรียกทรัพย์มฤตก
ในฐานะที่เป็นบุตรของผตาย และฝ่ายจำเลยเป็นผู้อ้างพินัยกรรมมา
คัดฟ้อง หน้าทหน้าต่าฉบับกคงคกแก่จำเลย ที่จะต้องสืบว่าได้มีพินัยกรรม
อันสมบูรณ์ตามข้อข้อดี

(๒) ข้อที่ว่าศาลเดิมกระประเด็นผิด ต้องพิจารณาคดีใหม่
ให้คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๓๐/๒๔๗๖ (บ.ร.บ. ๘๕๘) ซึ่งศาลฎีกาได้
ตัดสินในท่านของทักถ่าวนน

(๓) การที่โจทก์ถ่าวในฎีกาว่า การกระประเด็นหน้าต่าฉบับ
ไม่มีปัญหาในชั้นฎีกา เพราะศาลอุทธรณ์ได้ชี้ขาดแล้วว่าหน้าต่า
ของจำเลยหน้าต่าฉบับนน ในข้อคดีเหมือนโจทก์จะเถียงไปในทางว่า
เมื่อศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าจำเลยมีหน้าต่าฉบับ และจำเลยไม่ใช่
เป็นฝ่ายถวญฎีกา คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ก็เป็นอันเด็ดขาด ถ้า

ตั้งใจเพียงดั่งนกไม่ถก เพราะจำเลยเห็นฝ่ายชระนระคตทงเวองอยู่แถว
 จำเลยก็ไม่มีหน้าที่ของถวายฎีกา ผู้แก้ฎีกาอาจถือเอาประโยชน์ใน
 ข้อเท็จจริงใด ๆ ที่ได้วากันมาแต่ในศาลต่างได้เต็มอ และศาลฎีกาก็
 อาจยกขึ้นวินิจฉัยให้ประโยชน์แก่ผู้แก้ฎีกาได้ ให้เทียบคำพิพากษา
 และฟุตโนตฎีกาที่ ๗๒๓/๒๔๗๖ (บ.ร.บ. ๓๐๗๓) กับให้คำพิพากษา
 ฎีกาที่ ๑๒๒๘/๒๔๗๓ (๑๔ ข.ถ. ๘๐๕) ประกอบด้วย

ฎีกาที่
 ๘๒๕
 (ในค)

คำพิพากษาที่ ๘๒๘ พ.ศ. ๒๔๗๒

ผัวเมีย, สิ้นเต็ม, สวรรค์ไซ้เต็ม

ตามกฎหมายลักษณะผัวเมียบทที่ ๗๒ ที่ว่าถ้าเอาสิ้นเต็มตนให้ลูกหลานพี่น้องพ้องพันธุ์ไป ไม่ต้องเอาสมรสไซ้เต็มนั้น ในกรณีซึ่งภรรยาเอาสิ้นเต็มของตนยกให้บุตร (ลูกผัวเก่า) แม้จะยกให้ด้วยความยินยอมของสามี ก็ไม่ต้องเอาสมรสไซ้เต็มอยู่นั่นเอง

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการตรวจฎีกา
จำเลย อุทธรณ์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์

พระศรีกันตาดพด

โจทก์

คดีระวาง

นางเงิน

จำเลย

คดีนี้ โจทก์ฟ้องว่า นายตดอาจ โจทก์ซึ่งเป็นสามีจำเลยถึงแก่ภรรยา
โดยไม่มีบุตรด้วยกัน นายตดมีสิ้นเต็มและสิ้นสมรสตกอยู่ที่จำเลย
ตามบัญชีหมายเลข ก. ข. ท้ายฟ้อง โจทก์ขอเรียกมาแบ่ง ฯ

จำเลยให้การว่า ก่อนที่นายตดจะมาเป็นสามีจำเลยนั้น จำเลย
เป็นหญิงหม้ายมีบุตรชายและสิ้นเต็ม นายตดมาเป็นสามีโดยไม่มีสิ้น
เต็มอะไรเลย ได้อาศัยกินอยู่กับบุตรชายจำเลย เพราะสิ้นเต็มของ
จำเลยนั้นได้ยกให้บุตรชายหมดแล้ว ฯ

ศาลเดิมและศาลอุทธรณ์ฟังการพิจารณาว่า นายตดมีสิ้นเต็ม
และสิ้นสมรสอยู่หลายอย่าง บังคับให้จำเลยส่งทรัพย์สิน ๆ มาแบ่ง

ซึ่งจำเลยก็ยอมตามคำพิพากษาที่สุดเพียงศาลอุทธรณ์นั้นแล้ว คงมี
ปัญหาว่าผู้ศาลฎีกาแต่ทนายดินเดิมของจำเลยที่ยกให้นายกิมไซบตร
จำเลยนั้น ศาลเดิมศาลอุทธรณ์เห็นว่าจะเอามาหักกับดินส้มรดไม่ได้
ตามกฎหมายลักษณะฉ้อโกงบทที่ ๗๒ ฯ

จำเลยจึงทูลเกล้าฯ ถวายฎีกามาแต่เพราะข้อนี้ใจความว่าทนาย
ดินเดิมของจำเลย ได้ตกลงปลงใจร่วมกับนายตติในการยกให้จำเลย
หาได้ยกให้โดยพลการตนเองไม่ รูปคดีไม่ต้องด้วยบท ๗๒ ลักษณะ
ฉ้อโกง ฉะนั้นจึงขอให้เอาดินส้มรดหักดินเดิมนเสียก่อน ฯ

กรรมการศาลฎีกาตรวจจำนวนแล้ว ทนายดินเดิมที่กล่าววน คือ
แพรวาคา ๒๔๐๐ บาท ทนายในแพรวาคา ๓๐๐๐ บาท ทองคำหนัก
๓๑ บาท ๒ สตึง ราคา ๘๔๕ บาท รวม ๔๓๔๕ บาท ทนายเหล่านี้
จำเลยยกให้นายกิมไซบตรขายจำเลยในเวตาแต่งงาน ซึ่งปรากฏว่า
นายตติเห็นมิได้คัดค้านจึงตั้งจำเลยกล่าว ซึ่งจำเลยยกเป็นปัญหา
กฎหมายว่าควรเอามาหักกับ ดินส้มรด เสียก่อน แล้วจึง แบ่งปันมรดกนั้น
ก่อนอื่นควรระงับว่าดินเดิมน ถ้าหากนายตติไม่ยินยอม คือคัดค้านการ
ให้จะได้หรือ และตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๗
หญิงที่มีสามีนั้น ในส่วนที่เกี่ยวกับดินส่วนด้วยย่อมมีฐานะอย่างบุคคล
ผู้บรรลุนิติภาวะ ฉะนั้นกรียาที่นายตติยินยอมหรือไม่คัดค้านจึงเหมือน
ตกบวรได้พลอยใจนั่นเอง อนึ่งคำในบท ๗๒ กฎหมายลักษณะ
ฉ้อโกงมีใจความตอนหนึ่งว่า ถ้าเขาเดิมตนให้ลูกหลานพี่น้องพ้องพันธุ์
ไปก็เสมอกัน (หมายความว่าอย่าเอาดินส้มรดใช้ ดินเดิมนั้นเลย

ฎีกาที่
๘๒๘

เพราะเป็นโทษเกิดแก่ตนเอง) คำว่า “เพราะเป็นโทษเกิดแก่ตนเอง”
นี้จำเลยแถลงใจความว่าหาใช่โทษเกิดแต่จำเลยผู้เดียวไม่ เพราะการ
ยกให้ นายตดักตดกตงปลงใจด้วยกัน แต่กรรมการศาลฎีกาเห็นว่า
คำแถลงข้อนี้เป็นแค่พดความ เพราะถึงกระไรนายตดักไม่สำมาถัดขวาง
ได้ พิจารณาที่ตดบเห็นได้ว่ามุ่งหมายเอาคุณและโทษประโยชน์และ
ใช่ประโยชน์แห่งตนเองเป็นข้อใหญ่ใจความมากกว่าอื่น อาศัยเหตุนี้
จึงพิพากษาขึ้นในข้อนี้ตามคำพิพากษาศาลต่างให้ยกฎีกาจำเลยเสีย ค่า
ธรรมเนียมต่างให้เป็นพับไป ฯ

วันที่ ๒๘ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖

พระยามนษาคูราช

พระยานตราษฎ์ภูจิน

พระยาจักรมรัตนสุภาษ

ตามกฎหมายลักษณะฉ้อโกงบทที่ ๗๒ ในเรื่องที่มีให้เอาสมรรถ
ใช้เดิมนั้น เป็นบทที่กล่าวรวมทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย และไม่ได้
แบ่งถึงความยินยอมหรือไม่ยินยอมของสามีเลย ข้อที่จำเลยยกขึ้น
เถียงในคดีนี้ไม่มีทางที่จะแปลได้จากบทกฎหมายที่กล่าวนั้น นอกจาก
จะเติมคำบทยกลงไป

แต่ในคำพิพากษานี้ มีข้อที่ควรตั้งเกิดในส่วนที่เกี่ยวด้วย
ประมวลแพ่งมาตรา ๓๗ อันกล่าวถึงสินส่วนของหญิง ซึ่งดูเหมือน
จะทำให้เข้าใจไปในทางว่า สินส่วนตัวตามมาตรา ๓๗ ก็คือสินเดิมนั้น
เอง ถ้าเข้าใจดังนี้กับที่ศาลฎีกาได้เคยวินิจฉัยมาแล้วในคำพิพากษา

หลายเรื่อง ซึ่งได้วินิจฉัยว่า สิ้นเดิมก็อาจเป็นดินบริคนท์ หรืออภ.
 หนึ่งคือ สิ้นเดิมกับดินส่วนตัวไม่ใช่เป็นอย่างเดียวกัน เช่นให้
 คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๑๖๖/๒๔๗๓ (๑๔ ข. ต. ๘๔๓) และที่ ๓๐๐๘/๒๔๗๔
 (๑๕ ข. ต. ๑๓๘๕) เป็นต้น และให้คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่ง
 และพาณิชย์สำหรับมาตรา ๓๗ ในข้อ ๒ มาตรา ๓๘ ในข้อ ๓ กับควรดูคำ
 พิพากษาและฟุคโนตฎีกาที่ ๘๐๘/๒๔๗๖ (บ.ร.บ. ๑๔๘๒) ประกอบด้วย

ฎีกาที่
 ๘๒๘
 (โนต)

คำพิพากษาที่ ๙๒๙ พ.ศ. ๒๔๗๖

ฎีกา, สิทธิฎีกา, ข้อกฎหมาย, เหตุปรานี

(๑) ปัญหาที่ว่า รูปคดีมีเหตุปรานีลดโทษจำเลย ตามประมวลอาชญามาตรา ๕๕ ได้หรือไม่นั้น เป็นปัญหาข้อกฎหมาย ซึ่งคู่ความอาจถวญฎีกาในคดีที่ห้ามฎีกาข้อเท็จจริงได้

เหตุผลหย่อนอาชญา, เหตุปรานี, ประมวลอาชญา
มาตรา ๕๕

(๒) จำเลยหลายคนต้องหาและถูกศาลตัดสินลงโทษฐานเล่นการพนันไพ่ ๓ ใบ ผิดพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ๒๔๖๓ มีปัญหาว่าจำเลยคนหนึ่งจะมีเหตุปรานี อันควรได้ลดโทษตามประมวลอาชญามาตรา ๕๕ หรือไม่ ได้ความว่าจำเลยเป็นคนหนุ่มอายุ ๑๘ ปี ความคิดและสติปัญญายังอ่อน วันหนึ่งเดินไปพบเขาเล่นไพ่ ๓ ใบกันอยู่ ถูกเขาขยุ้วให้เข้าเล่นด้วย โดยเอาสายสร้อยคอที่สวมอยู่ตุ้ราคาแพง และเสีจหนมด ครั้นแล้วจำเลยก็ไปร้องเรียนต่อเจ้าพนักงาน หว่าพวกที่เล่นแย่งเอาสายสร้อยไป จึงเป็นเหตุให้ได้ตัวพวกที่เล่นการพนันมาลงโทษตั้งนี้ วินิจฉัยว่าเป็นเหตุปรานีลดโทษตามมาตรา ๕๕ ได้

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการตรวจฎีกา
โจทก์ อุตธรณคำพิพากษาศาลอุทธรณ์

อัยการราชบุรี

โจทก์

ฎีกาที่
๕๒๕

คดีระวาง

นายเต็ง สืบชาติ นายฮั่ว คันทิเจริญ

นายพร้อม มชประดับ นายดี คำศรี จำเลย

นางกิ้ง สืบชาติ

คดีนี้ศาลเดิมฟังการพิจารณาว่า นายเต็งจำเลยเป็นเจ้าของมือไฟ
๓ ใบ นายฮั่ว นายพร้อม นายดีจำเลย เป็นผู้แทงพระนันเอาทพภัย
แก่กัน ผิดพระราชบัญญัติการพระนันมาตรา ๘ พ.ศ. ๒๔๗๓ ให้ปรับ
นายเต็งจำเลย ๒๐๐ บาท ปรับจำเลยซึ่งเป็นผู้แทงคนละ ๓๐๐ บาท
ลดโทษปรับนายเต็ง นายฮั่ว นายพร้อม จำเลย เพราะรับสารภาพ
ให้กึ่งหนึ่งตามกฎหมายลักษณะอาชญามาตรา ๕๘ ส่วนนายดีจำเลย
มิได้รับสารภาพ จึงคงถูกปรับเต็ม ๓๐๐ บาท ส่วนนางกิ้งจำเลย
ให้ปล่อย โดยเห็นว่านางกิ้งเป็นภรรยานายเต็งจำเลยผู้เป็นเจ้าของ
เชื่อว่าไม่ได้ตั้งใจพระนันแก่กันจริง ๆ

นายดี จำเลยผู้เดียวอุทธรณ์ ค่าอุทธรณ์คดีสิ้นในข้อ
เท็จจริง คงแก้แต่ให้ลดโทษให้นายดีกึ่งหนึ่งตามมาตรา ๕๘ ด้วย
คงให้ปรับแต่ ๕๐ บาท ๆ

โจทก์อุทธรณ์ว่า ฎีกาว่า เหตุที่ศาลอุทธรณ์อ้างชน
ลดโทษนั้นไม่ชอบด้วยความหมายแห่งมาตรา ๕๘ ๆ

กรรมการศาลฎีกาตรวจสำนวนแล้ว แนวความเห็นอันเป็นเหตุ
ให้ศาลอุทธรณ์ปรับลดโทษนายดีนั้น โดยนัยที่ว่านายดีเป็นคนหนุ่ม
อายุ ๓๘ มี ความคิด สติปัญญา สัมปชัญญะยังอ่อน ฉะนั้นเมื่อ

ฎีกาที่
๕๒๘

หาบของเดินไปพบนายเล้งกับภรรยาและพวกนั่งเล่นไฟ ๓ ใบอยู่ข้างทาง
 ที่แรกก็เพียงย่นตเขา ครนถกพวกนหนนุยอวยวให้ โดภหนัก เจ้าอด
 ใจไม่ได้ซัดตัวตงนง แต่ไม่มีเงินแทง พวกนหนจนะให้เอาสายสร้อย
 คอที่สวมอยตราคาแทง นายลี้กทำตาม คือถอดตงตราคาแทงเดีย
 จนหมด ครนแล้วนายเล้งก็เด็กและเอาสายสร้อยไปเสีย นายลี้สันท่าเข้า
 ก็ไปร้องเรียนต่อเจ้าพนักงาน หว่านายเล้งกับพวกแย่งเอาสายสร้อยไป
 รูปคดีดังนี้ เป็นที่เห็นได้ว่า นายลี้เป็นเหยื่อของพวกทจริตมากกว่า
 เจตนาเป็นนักเตงพะนันโดยนิตสัย อนึ่งการได้ตัวพวกทจริตมาตงโทษ
 เช่นนี้โดยอาศัยถ้อยคำนายลี้เป็นปฐม นับว่าเป็นประโยชน์อยู่
 กรมการศาลฎีกาประชุมตงความเห็นว เหตุผลทัว ๆ ไปดังกล่าว
 ข้างต้นพอตงเคราะห์ให้เป็นเหตุปรานีนายลี้ได้ เพราะตอนทัย
 มาตรา ๕๘ นี้ให้อำนาจศาลใช้ดุลยพินิจไว้กว้างกว่าถ้อยคำในบทตอนคั้น
 ฉะนั้นจึงปรึกษาให้ยกฎีกาโจทก์ โดยพิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์ ๓

วันที่ ๒๘ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖

พระยามนษาคูราช

พระยานตราชด์วจัน

พระยาฤคตราชทรงสวดลิต

(๑) และ (๒) เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ศาลเดิมและศาลอุทธรณ์ตงโทษ
 ปรับจำเตยไม่ถึง ๓,๐๐๐ บาท จึงเป็นคดีที่ห้ามฎีกาในข้อเท็จจริง
 (พระราชบัญญัติตงษณะฎีกาอุทธรณ์มาตรา ๖)

เราเคยรูกันว ปัญหาเรื่องเหตุปรานีตดโทษจำเตย เป็น
 ปัญหาเท็จจริง เพราะเป็นข้อดุลยพินิจของศาล (ดูคำพิพากษาเต

ฟุคโนตฎีกาที่ ๗๗๘/๒๔๗๖, บ.ร.บ. ๑๒๐๔) จึงควรพิจารณาว่า เหตุใดในคดีนี้จึงเป็นปัญหากฎหมาย ซึ่งศาลฎีกาจะพิจารณา

ฎีกาที่ ๕๒๘ (โมค)

การที่จะยกเหตุปรานีตามประมวลอาชญามาตรา ๕๘ มาดัดโทษ จำเจนน เป็นเรื่องที่อยู่ในดุลยพินิจของศาลจริงอยู่ แต่ก่อนที่ศาล จะใช้ดุลยพินิจ รูปคดีจะต้องมีเหตุอันเข้าในลักษณะตามที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้ เพราะในมาตรา ๕๘ ได้ระบุเหตุต่างๆ อันจะถือว่า เป็นเหตุปรานีไว้แล้ว กับมีค่ากล่าวรวมถึงเหตุที่อยู่ในทำนองเดียวกัน ด้วยเท่านั้น นอกจากรูปคดีจะอ้างเป็นเหตุปรานีตดโทษจำเจนนไม่ได้ เช่น ให้ดูในคำพิพากษาต่อไปนี้ ซึ่งศาลฎีกาวินิจฉัยว่าไม่เป็นเหตุ ปรานีตดโทษจำเจนนได้ คือฎีกาที่ ๓๖๗/๒๔๗๑, ๑๒ ข. ต. ๓๘๔ (ยังไม่เคยกระทำผิด, ดักทรัพย์ราคาเล็กน้อย); ที่ ๕๘๔/๒๔๗๑, ๑๒ ข. ต. ๖๕๘ ที่ ๓๐๓/๒๔๗๒ ๑๓ ข. ต. ๓๔๘ และที่ ๕๓๖/๒๔๗๒, ๑๓ ข. ต. ๖๒๔ (ตัวการไม่ได้ลงมือ); ที่ ๕๔๕/๒๔๗๓ (ไม่ปรากฏว่าได้ลงพิมพ์โฆษณา, เป็นเรื่องภรรยาช่วยสามีในการกระทำผิด); ที่ ๕๘/๒๔๗๖, บ.ร.บ. ๖๒ (ทำผิดต่อหน้าคนหลายคน แล้วไปหา ผู้ใหญ่บ้านให้จับ) และที่ ๒๑๖/๒๔๗๖, บ.ร.บ. ๒๘๓ (ทำผิดเพราะ โกรธแค้นแทนบิดา) เหล่านี้เป็นต้น

ฎีกาของโจทก์ในคดีนี้อ้างว่า เหตุที่ศาลอุทธรณ์ยกเจนนาง ไม่เป็นเหตุอันอยู่ในความหมายแห่งมาตรา ๕๘ จึงเป็นฎีกาในข้อ กฎหมาย (คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๖๗/๒๔๗๑, ๑๒ ข. ต. ๓๘๔) ซึ่งต้อง ระดมเข้าใจให้ได้ว่า การปรานีเข้าในลักษณะที่เป็นเหตุปรานีแล้ว หากแต่มีปัญหาว่าจะควรปรานีตดโทษให้จำเจนนหรือไม่ ปัญหา

ฎีกาที่
๕๒๕
(ในค)

เช่นนั้นจึงเป็นปัญหาในข้อเท็จจริง เพราะเป็นเรื่องคุณยพินิจของศาล
ตั้งกล่าวข้างต้น

โดยฉะเพาะในข้อที่ว่า ตามข้อเท็จจริงในคดีนี้ จะเข้าใน
ลักษณะเป็นเหตุปราณีตามมาตรา ๕๘ ได้หรือไม่นั้น มีข้อสำคัญที่
เห็นได้ก็คือ การที่เจ้าพนักงานได้รู้เรื่องการกระทำผิด ก็เพราะคำ
บอกกล่าวของนายดีจำเลย จึงอาจเข้าในลักษณะที่ว่าได้ “ให้ความ
ดีด้วยความ” ต่อเจ้าพนักงาน นับว่าเป็นทำนองเดียวกับทำให้
ความดีด้วยความต่อสู้คดี อันเป็นเหตุหนึ่งที่เหมาะสมได้

คำพิพากษาที่ ๙๓๓ พ.ศ. ๒๔๗๖

ฎีกาที่
๕๑๓

บุกรุก, ที่สาธารณะประโยชน์, เข้าใจผิด, ไม่มีบังอาจ,
ประมวลอาชญามาตรา ๓๒๗

(๑) จำเลยเข้าทำนาในที่ซึ่งเจ้าพนักงานสงวนไว้เป็นที่สา-
ธารณะประโยชน์ แต่ได้เข้าทำโดยเข้าใจผิด ไม่ทราบว่าเป็น
ที่สาธารณะประโยชน์ จำเลยไม่มีผิดฐานบุกรุก ตามประมวล
อาชญามาตรา ๓๒๗

วิธีพิจารณาอาชญา, ฟ้องอาชญาและแพ่งปนกัน, ตักสิน,
ประมวลอาชญามาตรา ๙๗

(๒) คดีที่โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษฐานบุกรุกในทางอาชญา
ก็มีคำขอให้จับไล่ด้วย แต่มิได้เสียค่าธรรมเนียมอย่างความแพ่ง
เมื่อศาลชี้ขาดว่ารูปคดีไม่เป็นอาชญาแล้ว จะบังคับให้จับไล่ใน
ทางแพ่งไม่ได้

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ	ให้กรรมการตรวจฎีกา
โจทก์	อุทธรณ์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์
	อัยการสูงสุด
คดีระวาง	โจทก์
	นางชดับ ส้มใจเพ็ง
	จำเลย

ฎีกาที่
๘๓๓

คดีนี้โจทก์ฟ้องหาว่า เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓ จำเลยบุกรุกเข้าทำนา และปลูกโรงในที่ดินสาธารณะประโยชน์ ซึ่งทางราชการหวงห้ามไว้เป็น ที่เลี้ยงสัตว์พาหนะ เจ้าพนักงานสั่งให้จำเลยออกไปเสีย จำเลยขัดขืน ไม่ยอมออก จึงขอให้ตั้งโทษจำเลยฐานบุกรุกและฐานขัดคำสั่งของ เจ้าพนักงาน โดยชอบด้วยกฎหมาย กับขอให้บังคับจำเลยรื้อโรง และออกไปจากที่รายนี้ ฯ

จำเลยให้การต่อสู้กรรมสิทธิ์ อ้างว่าเป็นที่ดินเดิมของบิดามารดา จำเลยได้ปกครองสืบเนื่องกันมาช้านานแล้ว ฯ

ทางพิจารณาได้ความว่า ที่รายนี้เดิมเป็นที่ดอน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖ กรมการอำเภอทำพดียงใต้ ขนทะเบี่ยนส่งฉนวนไว้เป็นที่สาธารณะประโยชน์ เพื่อเลี้ยงสัตว์พาหนะในตำบลนั้น ต่อมาภายหลังกรมชลประทาน ขุดคลองผ่านเข้าไป จึงกลายเป็นที่ลุ่มเหมาะแก่การเพาะปลูกขึ้น แล้ว มีราษฎรเข้าปกครองทำนากันมาก จำเลยซึ่งเป็นคนอยู่ตำบลอื่น เมื่อเห็นดินหนักเขาทำนาบ้าง และปลูกโรงอยู่ฉนวนหนึ่งในที่รายนี้เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓ ครั้นถึง พ.ศ. ๒๔๗๓ กรมการอำเภอเรียกจำเลยมาว่า กล่าวให้ รอดอนโรงออกไปเสีย จำเลยทำทัณฑ์บนว่าจะรอดอน ออกไปภายใน ๓ เดือน แต่ในที่สุดหาไปไม่ ต่อมาถึงวันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๕ กรมการอำเภอมีคำสั่งให้จำเลยรอดอนออกไป อีก จำเลยก็ไม่ยอมออก โจทก์จึงฟ้องจำเลยเป็นคดีนี้ ฯ

ได้ความดังนี้ ศาลจังหวัดสุพรรณบุรีวินิจฉัยว่า ที่ดินรายนี้ เป็นที่กรมการอำเภอหวงห้ามไว้เป็นที่สาธารณะประโยชน์ เมื่อจำเลย บุกรุกเข้าทำนาและปลูกโรง จำเลยก็ต้องมีผิดตามกฎหมายลักษณะ

อาชญามาตรา ๓๒๗ แต่ในข้อขัดคำสั่งเห็นว่าจำเลยไม่ผิด เพราะ
เจ้าพนักงานเพ็งมีคำสั่งเมื่อจำเลยได้เข้าอยู่ในที่แล้ว จึงคงพิพากษา
ปรับจำเลยฐานบุกรุกกระตังเดียวเป็นเงิน ๑๒ บาท ถ้าไม่เสียให้จัดการ
ตามมาตรา ๓๗ ฯ

ฎีกาที่
๕๓๓

จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าข้อเท็จจริงในเรื่องคดี
รายงานของเพ็งเป็นยุติตามที่ศาลจังหวัดกล่าวมาว่าเป็นที่กรมการอำเภอ
ส่งนวนไว้สำหรับสำธารณะประโยชน์จริง แต่การที่จะลงโทษจำเลย
ฐานบุกรุก คดีต้องให้ได้ความว่าจำเลยเข้าครอบครองโดยมีการ
บังอาจ เรื่องนี้ไม่ปรากฏว่าจำเลยมีความบังอาจ ทั้งตามใบที่บันทึกบน
ที่จำเลยทำให้เจ้าพนักงานไว้ก็ได้ความว่า จำเลยเพียงทราบว่าเป็นที่
สำธารณะประโยชน์ภายหลังเมื่อจำเลยเข้าปลูกโรงอยู่แล้ว รูปคดี
จึงเป็นทางแพ่ง แต่โจทก์มิได้เสียค่าธรรมเนียมศาล ฉะนั้นจะบังคับ
ปรับจำเลยให้ออกจากที่เดียวหาได้ไม่ จึงพิพากษากลับด้วยคำ
ตัดสินศาลจังหวัด ให้ยกฟ้อง โจทก์ปล่อยจำเลยพ้นข้อหาไป ฯ

โจทก์ทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกาคัดค้านว่า ตามพฤติการณ์ใน
ท้องถ้ำนวนข้อเท็จจริงควรฟังว่า เมื่อเข้าครอบครองที่รายนจำเลย
ทราบแล้วว่าเป็นที่สำธารณะประโยชน์ ฉะนั้นขอให้ลงโทษจำเลยฐาน
บุกรุกตามคำตัดสินของศาลจังหวัด หรือมีฉันท้หากจะฟังว่าจำเลย
ไม่ทราบและจำเลยไม่มีผิดทางอาชญา ก็ขอให้พิพากษามั่งคัมจำเลย
หรือโรงไปที่เดียวโดยมิต้องให้ฟ้องใหม่ในทางแพ่ง อ้างคำพิพากษา
ฎีกาที่ ๒๐๓/๒๔๗๑ ระวางตำรวจนครบาลโจทก์ พระยาดำรง
ธรรมสารกับพวกจำเลย ฯ

ผู้ว่า
๑๑๑

กรรมการศาลฎีกาตรวจประชุมปรึกษาคดีแล้ว เห็นว่าตาม
ท้องต้นฉบับไม่มีพยานหลักฐานอันใดที่แสดงให้เห็นว่าจำเลย
เข้าทำนาและปลูกโรงในที่รายนี้ จำเลยทราบแต่จึ่งว่าเป็นที่สาธารณ
ประโยชน์ ครกกันข้าม ถึงแม้ตามเอกสารลงวันที่ ๘ สิงหาคม
พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งโจทก์เองอ้างเป็นพยานก็แสดงว่าจำเลยเพิ่งทราบ
ภายหลังเมื่อจำเลยเข้าทำนาและปลูกโรงแล้ว เวลาที่จำเลยเข้าครอบ
ครองที่รายนี้ไม่มีใครห้ามปรามจำเลยเลย เมื่อเป็นเช่นนี้จะฟังว่า
จำเลยฝ่าฝืนบังคับห้ามมิได้อยู่เอง อนึ่งเมื่อไม่มีการบังคับ และ
ได้ความว่าจำเลยเข้ามาโดยความเข้าใจผิด จะตงโทษจำเลยฐาน
บุกรุกตามกฎหมายลักษณะอาชญามาตรา ๓๒๗ หาได้ไม่ คดีนี้เทียบ
ได้กับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๐๔/๒๔๗๒ ระวังอัยการตงบุรีโจทก์
นำยแสดงกับพวกจำเลย ส่วนข้อที่โจทก์กล่าวถึงหากว่าจำเลยไม่มี
ผิดทางอาชญาที่ขอให้จับได้จำเลยไปที่เดียว โดยไม่ต้องให้ โจทก์
ฟ้องร้องใหม่ในทางแพ่งนั้นบังคับไม่ได้ เป็นการผิดลักษณะบังคับ
อรรถคดี เพราะคดีนี้เข้ามาในทางอาชญา โจทก์มิได้ขอให้
บังคับในทางแพ่ง ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่โจทก์อ้างมานั้น ความ
จริงศาลฎีกาหาได้บังคับจำเลยตั้งโจทก์กล่าวไม่ ฎีกาของโจทก์ฟัง
ไม่ขึ้นให้ยกเสีย คงพิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์ ฯ

วันที่ ๒๗ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖

พระยาฤทธิราชทรงสวัสดิ์

พระยาพรหมทิศศรีพิลาศ

อว. ประเสริฐ นิกคัต

(๑) การที่จะลงโทษบุคคลในทางอาชญาอัน ตามหลักทั่วไป แห่งประมวลอาชญามาตรา ๔๓ ก็บัญญัติอยู่แล้วว่า “ต่อผู้ใดกระทำ โดยเจตนา ผู้นั้นจึงควรรับอาชญา ๆ ต ๆ” โดยฉะเพาะในเรื่อง ความผิดฐานบุกรุกตามมาตรา ๓๒๗ ยังมีข้อบัญญัติถึงเจตนาเป็นพิเศษ อันเป็นองค์สำคัญแห่งความผิด เพราะฉะนั้นการที่จำเลยเข้าครอบครอง ทำนาในที่พิพาท โดยความเข้าใจผิด จึงหาเป็นความผิดฐานบุกรุก ได้ไม่

นอกจากข้อที่ว่าจำเลยได้กระทำโดยเข้าใจผิด ไม่มีเจตนาไม่ มีบังอาจแล้ว ตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๓๐๕/๒๕๗๒ ซึ่งศาลฎีกาอ้างถึง ยังแสดงไปในทางว่า การที่บุคคลเข้าครอบครองยึดถือเอาที่ดินสาธารณะ ประโยชน์ ไม่อาจเข้าไปในบทความผิดฐานบุกรุกตามมาตรา ๓๒๗ โดยวินิจฉัยความในมาตรานี้ว่า มีความหมายสำหรับผู้ที่มีเจตนา เข้าครอบครองเอาที่ดิน ซึ่งมีเจ้าของปกครองหวงห้ามอยู่โดยฉะเพาะ ไม่หมายถึงที่ดินสาธารณะประโยชน์ อันเป็นความผิดส่วนหนึ่งต่างหาก

(๒) การฟ้องคดีอาชญา กับแพ่งปนกัน ให้ดูประมวลอาชญา มาตรา ๘๗ ซึ่งมีข้อบัญญัติยอมให้ฟ้องดังนี้ได้ แต่เข้าใจว่าใน การฟ้อง โจทก์ต้องเสียค่าธรรมเนียมอย่างความแพ่งธรรมดา และถ้า หากโจทก์ได้เสียค่าธรรมเนียมถูกต้องแล้ว แม้ศาลจะยกข้อหาใน ทางอาชญา ศาลก็ยังพิจารณาและวินิจฉัยในทางแพ่งให้ต่อไป คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๐๘๕/๒๕๖๓ (๔ ข. ถ. ๑๓๖๓), ที่ ๘๕๘/๒๕๗๓ (๓๒ ข. ถ. ๓๐๕๕) และที่ ๓๘๕/๒๕๗๓ (๓๔ ข. ถ. ๒๓๘) เป็นต้น

ฎีกาที่
๕๓๓
(ในด)

ในคดีนี้โจทก์ไม่ได้เสียค่าธรรมเนียม จะถือว่าเป็นฟ้องทางแพ่ง
หาได้ไม่ และเรื่องนี้เป็นเรื่องบุกรุก ไม่อยู่ในประเภทคดีซึ่งพนักงาน
อัยการจะมีอำนาจฟ้องขอให้บังคับคืนทรัพย์ได้ โดยไม่เสียค่าธรรมเนียม
ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติเพิ่มเติมวิธีพิจารณาความ
อาชญา ร. ศ. ๑๒๖ เพราะฉะนั้นฎีกาของโจทก์ในข้อนี้จึงไม่มีหลักใน
กฎหมายที่จะสนับสนุน

คำพิพากษาที่ ๙๓๔ พ.ศ. ๒๔๗๒
ตัวแทน, ตัวการในเมืองต่างประเทศ, ความรับผิดชอบ
ตัวแทน, ประมวลแพ่งมาตรา ๙๒๔

(๑) เมื่อตัวแทนทำสัญญาแทนตัวการ ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ใน
เมืองต่างประเทศ ตัวแทนจะต้องรับผิดชอบตามสัญญานั้นแต่ถ้าฟัง
ตนเอง ตามประมวลแพ่งมาตรา ๙๒๔

นิติบุคคล, บริษัท, ผู้ช่วยผู้จัดการ, ความรับผิดชอบ

(๒) สัญญาหรือกิจการใดซึ่งบริษัทจะต้องรับผิดชอบนั้น ผู้ช่วย
ผู้จัดการของบริษัทผู้กระทำการในนามของบริษัท หารต้องรับผิดชอบ
เป็นส่วนตัวไม่

วิธีพิจารณาแพ่ง, วิธีอ้างสำนวนความของศาลเมืองต่าง
ประเทศ

(๓) การ อ้าง หมาย หรือ คำพิพากษา ของ ศาล ใน เมือง ต่าง
ประเทศนั้น จำต้องมีสำเนาซึ่งเจ้าพนักงานในศาลที่ออกหมาย
หรือคำพิพากษาเช่นนามรับรอง พร้อมทั้งคำรับรองของกงสุล
สยาม จึงจะรับฟังเป็นจริงได้

มีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ ให้กรรมการตรวจฎีกา
โจทก์ อุกุชฌณคำพิพากษาศาลอุทธรณ์

นายเต๋เฮียง ไค่เต๋

โจทก์

คดีระวาง

นายดับบดิโวไซ เกณฑาเดอว์ ที่ ๑

จำเลย

บริษัทดีเทมแอนด์ โโก ที่ ๒

โจทก์ฟ้องเรียกเงิน ๒ จำนวนจากจำเลยคือ :-

ก. จำนวนเงิน ๑๔๔๕.๕๖ กิตเตอร์ อันเป็นเงินค่าส่วนลดจาก
คำระวางพาหนะ ซึ่งได้ชำระให้แก่จำเลยในการที่โจทก์ได้บรรทุกสินค้า
ไปยังที่ประเทศชวา และ

ข. จำนวนเงิน ๑๗๖๗.๑๒ กิตเตอร์ อันเป็นเงินที่โจทก์จ่ายเงิน
ให้แก่จำเลย เงิน ๒ จำนวนเท่ากับเงินสยาม ๔๐๘๒ บาท ๕๕ สตางค์ ๗
จำเลยทั้ง ๒ ให้การปฏิเสธ ๗

จำเลยที่ ๑ ตอบว่า จำเลยที่ ๑ เป็นแต่เพียงผู้ช่วยผู้จัดการ
บริษัทดีเทมกับนี่ เพราะฉะนั้นไม่ต้องรับผิดชอบส่วนตัวในกิจการ
ที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ ๗

จำเลยที่ ๒ รับว่าโจทก์มีสิทธิควรได้รับเงิน ๒ จำนวนนี้จริง
แต่ตอบว่าจำเลยที่ ๒ ไม่ต้องรับผิดชอบส่วนตัว โดยเหตุที่จำเลยที่ ๒
เป็นแต่เพียงตัวแทนของบริษัท เค. พี. เอ็ม ซึ่งเป็นเจ้าของเรือบรรทุก
สินค้าเดินระวางประเทศชวากับประเทศสยามเท่านั้น ๗

ศาลคดีต่างประเทศพิพากษาให้จำเลยทั้ง ๒ ใช้เงินเต็มจำนวน
ตามฟ้อง และให้เสียค่าธรรมเนียมและค่าทนาย ๒๐๐ บาทแทนโจทก์
ด้วย โดยฟังว่าจำเลยทั้ง ๒ เป็นตัวแทนของบริษัท เค. พี. เอ็ม ซึ่ง

มีภูมิตำเนาอยู่ในเมืองต่างประเทศ เพราะฉะนั้นจำเลยทั้ง ๒ จึงต้อง
รับผิดชอบแต่ตัวพียงตนเอง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา

ฎีกาที่
๕๓๔

๘๒๔ ๗

จำเลยทั้ง ๒ อุทธรณ์ คำอุทธรณ์ฟังว่าจริงอยู่จำเลยที่ ๒
เป็นตัวแทนของบริษัท เค. พี. เอ็ม ซึ่งมีภูมิตำเนาอยู่ในเมืองต่าง
ประเทศ และควรต้องรับผิดชอบตามมาตรา ๘๒๔ แต่เงิน ๒ จำนวนนั้น
ได้ถูกยืมหรือไฮ้ที่เจ้าหนี้ของโจทก์ ในประเทศชวาพียงต่อศาลเมืองสุรา
บายา และศาลสุรบายาได้พิพากษาให้ยัดเงินไปใช้หนี้ของโจทก์
เสียแล้ว เพราะฉะนั้นบริษัท เค. พี. เอ็ม จึงหมดหน้าที่ ๗ จะต้องใช้
เงินแก่โจทก์ เมื่อบริษัท เค. พี. เอ็ม ซึ่งเป็นตัวการหมดหน้าที่ จำเลย
ที่ ๒ ซึ่งเป็นตัวแทนก็ยอมหมดตามไปด้วย จึงพิพากษาถึงคำพิพากษา
ศาลคดีต่างประเทศ และยกฟ้องของโจทก์เสีย ๗

โจทก์ทูลเกล้า ๗ ถวายฎีกาคัดค้านข้อกฎหมาย ๓ ประการคือ
๑. ที่ศาลอุทธรณ์เชื่อว่าเงิน ๒ จำนวนนั้นได้ถูกศาลเมืองสุรบายา
พิพากษาให้ยัดไปใช้หนี้โจทก์จากบริษัท เค. พี. เอ็ม นั้น เป็นการ
วินิจฉัยที่ฟังจากหลักฐานอันใช้ไม่ได้ตามกฎหมายทั่วไป และกฎหมาย
ลักษณะพระยาน และทั้งไม่มีหลักฐานแต่ตั้งว่าเป็นความจริงด้วย ๗
๒. คำอุทธรณ์วินิจฉัยนอกข้อต่อสู้และนอกประเด็น และ
๓. ที่ว่าจำเลยหมดความรับผิดชอบตามมาตรา ๘๒๔ เพราะความ
รับผิดชอบของตัวแทนยอมไม่มากกว่าของตัวการนั้น ก็ฟังข้อเท็จจริงผิด ๗

ดูภาพที่
๘๓๔

กรรมการ ค้าตึกกา ตรวดจ ลำนวน และ ประชุม ปรีกษา คดี เรืองน
คตอดแต้ว ข้อเท็จจริงคงได้ความว่าดังที่คัดต่างทั้ง ๒ กล่าวมาว่า
โจทก์เป็นพ่อค้า ส่งข้าวไปขายในประเทศ ชะวา โดยเรือของ บริษัท เค.
พี. เอ็ม ซึ่งจำเลยที่ ๒ เป็นตัวแทนในกรุงเทพฯ เงินค่าส่งวนตจาก
ค่าระวางและเงินที่โจทก์จ่ายเงินได้อยู่ที่บริษัท เค. พี. เอ็ม จริง ๆ

คดีนี้เพราะจำเลยที่ ๑ ซึ่งคัดอุทธรณ์เห็นว่าไม่ต้องรับผิดเป็น
ส่วนตัว เพราะจำเลยที่ ๑ เป็นแต่เพียงผู้ช่วยผู้จัดการของจำเลยที่ ๒
ซึ่งเป็นนิติบุคคล และจำเลยที่ ๒ ผู้เดียวเท่านั้นเป็นตัวแทนของบริษัท
เค. พี. เอ็ม หากว่า จะมีความผิดเกิดขึ้นแล้ว จำเลยที่ ๒ ก็ต้องรับ
ผิดผู้เดียว นั้น ข้อวินิจฉัยนกรรมการค้าตึกกาเห็นพ้องด้วย เพราะ
ฉะนั้นบัญญัติที่ฟังวินิจฉัยต่อไป จึงมีอยู่ข้อเดียวว่า จำเลยที่ ๒ จะต้อง
รับผิดแต่ถ้าฟังตนเองตามมาตรา ๗๒๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ ดังที่คัดคัดต่างประเทศกล่าวมาหรือหาไม่ ๆ

ปัญหา ข้อ ๑ ที่โจทก์เสนอมานี้ในฎีกา อันเกี่ยวกับเอกสาร หมายเลข
เลข ๙ ว่าไม่ใช่ต้นหมายของศาลในเมืองชะวา แต่เป็นคำของอุปกทุ
ชอนันดาในกรุงเทพฯฉบับที่ กว ๒๗ พุทธศักราช พ.ศ. ๒๔๗๕
(ในระหว่างพิจารณาคดีเรื่อนที่คัดคัดต่างประเทศ) โดยจำเลยที่ ๒
ไปร้องขอเมื่อวันที่ ๒๕ พุทธศักราช พ.ศ. ๒๔๗๕ คำฉบับที่ กว ๒๗
เป็นพยานยืนยันโจทก์ ได้เพียงไรหรือไม่เถยนั้น กรรมการค้าตึกกาเห็นว่า
ตามกฎหมายการอ้างหมายหรือคำพิพากษาของศาลในเมืองต่างประเทศ
กต หรือคำพยานกล่าวอ้างถึงหมายหรือคำพิพากษานนก็ ว่าต้อง

มีตำแหน่งเจ้าพนักงานในศาลที่ออกหมาย หรือคำพิพากษาเช่นนาม
 รับรองในตำแหน่งพร้อมทั้งคำรับรองของกงสุลสยามมาแสดง จึงจะรับ
 ฟังเป็นจริงได้ แต่สำหรับเอกสารหมายเลข ๘ นี้ ปรากฏว่าต้นหมาย
 และต้นคำพิพากษาของศาลในเมืองชะววยยังมีตัวจริงอยู่ จำเลยหาได้
 ปฏิบัติให้ครบถ้วนตามหลักดังกล่าวมานี้ไม่ หรือถ้าไม่มีตัวจริง แม้
 จะอ้างเอกสารวันที่ ๒ ก็ต้องทำให้ถูกต้องตามมาตรา ๒๕ แห่งลักษณะพระยาน
 คือนำบุคคลที่เคยเห็นมาเบิกความ จะเขียนคำบันทึกส่งมาเช่นนี้ จึง
 ใช้ยืนยันโจทก์ไม่ได้ เพราะฉะนันทศาลอุทธรณ์เชื่อว่าโจทก์ถูกขู่
 ไขข้อฟ้องที่ศาลเมืองสุราษฎร์ และศาลนั้นได้ยึดและพิพากษาให้โจทก์
 ใช้เงินแก้ข้อไขข้อ จึงถึงบริษัท เค. พี. เอ็ม ได้ออกเงินไปนั้น
 จึงเป็นการวินิจฉัยที่พ้นจากหลักฐานและพระยานอื่นใช้ไม่ได้ตามกฎหมาย
 เมื่อวินิจฉัยว่าปัญหาข้อ ๓ ของโจทก์เป็นอันฟังชนแล้ว ก็ไม่จำต้อง
 กล่าวถึงข้อ ๒ และ ข้อ ๓ ต่อไป

อนึ่งคำพระยานบุคคลซึ่งจำเลยนำสืบ ๒ คนนั้นฟังไม่ได้ เพราะ
 ไม่สามารถที่จะให้ศาลเห็นว่า จำเลยที่ ๒ ซึ่งเป็นตัวแทนของบริษัท
 เค. พี. เอ็ม หมดหน้าที่ จะต้องรับผิดชอบโจทก์อย่างไร เพราะฉะนันท
 จำเลยที่ ๒ ซึ่งเป็นตัวแทนของบริษัท เค. พี. เอ็ม ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่
 ในเมืองต่างประเทศต้องรับผิดชอบแต่ตัวฟังตนเอง ตามประมวลกฎหมาย
 แห่งและพาณิชย์มาตรา ๘๒๔ ฎีกาโจทก์ฟังชน จึงพร้อมกันพิพากษา
 ให้ยกคำพิพากษาศาลอุทธรณ์เสีย ให้จำเลยที่ ๒ ผู้เดียวใช้เงิน
 ๔,๐๘๒ บาท ๘๕ สตางค์ แก่โจทก์ พร้อมทั้งดอกเบี้ย ร้อยละ ๗ ครึ่งต่อปี

ฎีกาที่
๕๓๔

นับแต่วันฟ้องเป็นต้นไป และให้จำเลยที่ ๒ เสียค่าฤชาธรรมเนียม
และค่าทนายรวม ๓ ค่าตเป็นเงิน ๔๕๐ บาทแทนโจทก์ด้วย .

วันที่ ๒๘ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๒

อาร์. ประเดร์ นิกัด

พระยาพรหมทัตศรีพิลาศ

พระยาวิกรมรัตนสุภาว

อาร์. อี. ฮอลตัน

(๑) ข้อกฎหมายในหัวข้อที่ ๓ นั้น เป็นข้อที่ตรงไปตรงมา
ตามบทแห่งประมวลแพ่งมาตรา ๘๒๔ ในเรื่องนี้เป็นที่เข้าใจว่า บริษัท
เค. พี. เอ็ม ไม่มีสาขาในกรุงสยาม เพราะถ้าบริษัทที่เป็นตัวการมี
สาขาใน กรุงสยาม แล้ว แม้จะมีสำนักงาน แห่งใหญ่ อยู่ใน เมืองต่าง
ประเทศ ก็นับว่าบริษัทนั้นมีภูมิตำเนาอยู่ในกรุงสยาม กรณีนี้ไม่
เข้าในบทบัญญัติแห่งมาตรา ๘๒๔ และตัวแทนซึ่งได้ทำสัญญาแทนตัว
การอันเป็นบริษัทตั้งว่าน ไม่ต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัว ดังปรากฏ
ตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๓/๒๔๗๓ (๑๔ ข. ส. ๕๓)

(๒) ในเรื่องนี้ เป็นที่เข้าใจว่า การที่โจทก์ฟ้อง จำเลยที่ ๓
ก็เนื่องแต่กิจการซึ่งจำเลยที่ ๓ กระทำในนามของจำเลยที่ ๒ ซึ่งเป็น
บริษัท เป็นนิติบุคคล อันจำเลยที่ ๓ เป็นเพียงผู้ช่วยผู้จัดการ

กิจการใด อันผู้จัดการ หรือ ผู้แทน นิติบุคคลได้ กระทำไปในนาม
ของนิติบุคคลนั้น นับว่าเป็นการกระทำของนิติบุคคล ซึ่งผู้จัดการ
หรือผู้แทนเป็นแต่ได้แต่ลงเจตนาแทนเท่านั้น และนิติบุคคลต้องเป็น

ผู้รับผิดชอบในการนั้นๆ (ดูประมวลแพ่งมาตรา ๗๕ กับคำอธิบาย) ส่วน
ผู้จัดการ หรือ ผู้แทน โดยปกติไม่ต้องรับผิดชอบในกิจการนั้นๆ
เพราะไม่ใช่กิจการของเขา นอกจากกรณีจะเข้าในข้อยกเว้น (ดู
ประมวลแพ่งมาตรา ๗๖ กับคำอธิบาย)

ในคดีนี้ จำเลยที่ ๑ เป็นเพียงผู้ช่วยผู้จัดการของบริษัทจำเลยที่ ๒
จึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ในกิจการที่ได้กระทำไปในนามของบริษัท
จำเลยที่ ๒ ซึ่งเป็นนิติบุคคล

ถ้าจะใช้หลักในเรื่องตัวการตัวแทน ก็จะได้ผลอย่างเดียวกัน
กล่าวคือ จำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้จัดการของบริษัทจำเลยที่ ๒ อยู่ใน
ฐานะแห่งตัวแทน บริษัทจำเลยที่ ๒ เป็นตัวการ จำเลยที่ ๑ ไม่
ต้องรับผิดชอบต่อกิจการที่ได้กระทำไปแทนจำเลยที่ ๒ โดยกรณีไม่
เข้าในข้อยกเว้นที่ตัวแทนจะต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัว (สำหรับข้อ
ยกเว้นให้ดูประมวลแพ่งมาตรา ๘๒๓ และ ๘๒๔ เป็นต้น)

ในคดีนี้ได้กล่าวถึงผู้ช่วยผู้จัดการก็จริง แต่แม้จะเป็นตัวผู้จั
การของบริษัท ข้อกฎหมายก็อย่างเดียวกัน คือผู้จัดการไม่ต้องรับ
ผิดชอบ ให้ดูคำพิพากษาฎีกาที่ ๓๓๓/๒๔๗๓ (๑๔ ข.ต. ๔๑) ที่กล่าว
ถึงข้างต้น

ควรตั้งเขตข้อที่ต่างกับหัวข้อที่ ๑ ข้างบน ก็คือ จำเลยที่ ๒ เป็น
ตัวแทนของบริษัท เค. พี. เอ็ม ซึ่งมีภูมิตำเนาในเมืองต่างประเทศ
จำเลยที่ ๒ จึงต้องรับผิดชอบต่อมาตรา ๘๒๔ แต่จำเลยที่ ๑ เป็น
ตัวแทนของบริษัทจำเลยที่ ๒ ซึ่งมีภูมิตำเนาในกรุงเทพฯ จำเลยที่ ๑
จึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อ

ผู้ลงที่
๕๓๔
(ในค)

(๓) วิชัการเว็องนำถึบหมาย หรือคำพิพากษาของศาลในเม็อง
ต่างประเทศ ตามที่ศาลฎีกาวางหลักในคดีนี้ เป็นทำนองที่ใช้กันอยู่
โดยทั่วไป ถ้าเทียบกับในกฎหมายอังกฤษแล้วยังต้องการเคร่งครัด
ยิ่งกว่าน โดยมิชอบบังคับว่าดำเนินาจะนำมาอ้างต้องประทับตราของ
ศาลเมืองต่างประเทศที่ได้ขอกหมายหรือคำพิพากษานั้น และถ้าศาล
นั้นไม่มีตรา ก็ต้องให้ผู้พิพากษาลงชื่อรับรอง ซึ่งนอกจากรับรอง
ดำเนินาแล้ว ยังจะต้องรับรองว่าศาลนั้นไม่มีตราจะใช้ประทับด้วย ให้
ดูยอดส์บุรีเด็ม ๓๓ ข้อ ๗๒๗ พระราชบัญญัติลักษณะพยาน ค.ศ. ๑๘๕๓
มาตรา ๗

คำพิพากษาที่ ๙๓๕ พ.ศ. ๒๔๗๒
ธรรมนูญศาล, การตั้งผู้พิพากษา, ศาลอุทธรณ์,
ผู้พิพากษาชาวยุโรป, ความสันนิษฐาน

(๑) มีข้อสันนิษฐานในเบื้องต้นว่า ศาลที่พิจารณาคดีนั้น
ได้ตั้งขึ้นแล้วโดยชอบ เว้นแต่จะได้ร้องคัดค้านเสียแต่ในชั้น
พิจารณา

(๒) การตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้เป็นผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์
เพื่อปฏิบัติการ ตามหนังสือสัญญา ทางพระราชไมตรี ที่จะต้อง ตั้งผู้
พิพากษาชาวยุโรปไว้ประจำศาลอุทธรณ์นั้น ไม่จำเป็นจะต้องได้
รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต หรือประกาศในราชกิจจานุ
เบกษา

(๓) ความในตอนที่ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบ
ข้าราชการตุลาการ พ.ศ. ๒๔๗๑ ที่ว่า การตั้ง เลื่อน หรือถอน
ข้าราชการตุลาการ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษานั้น เป็นแต่
เพียงข้อแนะนำในทางปฏิบัติการ ไม่เป็นบทบังคับ แม้ไม่ได้
ประกาศก็ไม่ทำให้การแต่งตั้งไม่สมบูรณ์

กฎหมาย, สุภาพษิต, ที่ความ, ความสะดวกและสาธารณะ
ประโยชน์

(๔) มีสุภาษิตว่า “สิ่งทั้งหลายอันบุคคลได้กระทำแล้ว
สันนิษฐานว่าได้กระทำโดยถูกต้อง”

ฎีกาที่
๘๓๕

(๕) การตีความในกฎหมาย ไม่ควรตีความไปในทางที่จะเป็นการขัดต่อความสะดวกและสาธารณะประโยชน์

พะยาน, ประกอบเหตุ, คำกล่าวในเวลาอันใกล้ชิดกับเหตุ, ข้อเท็จจริงใดเอง, ปฏิทินหรือความรู้ทั่วไป

(๖) ถ้อยคำที่จำเลย แสดงต่อเจ้าพนักงานตำรวจในเวลาอันใกล้ชิดกับเหตุที่เกิดขึ้น ควรรับฟังว่ามีน้ำหนักเป็นหลักฐานได้

(๗) สมุดปฏิทินหรือความรู้ทั่วไป เช่นกำหนดเวลาพระอาทิตย์ขึ้นและตกนั้น ศาลอาจถือเอาหรือรู้ได้เองโดยไม่ต้องมีพะยานประกอบ

ประมาท, ทำให้คนตายโดยประมาท, วินิจฉัยการประมาท, ประมวลอาชญามาตรา ๔๓, ๒๕๒

(๘) ในกรณีที่ทำว่า ทำให้คนตายโดยประมาทนั้น ถ้าปรากฏเพียงว่า อุบัติเหตุได้เกิดขึ้นเพราะจำเลยวินิจฉัยผิด หรือเลือกทางผิดเท่านั้นแล้ว ยังไม่เพียงพอที่จะถือว่าเป็นการประมาทอันจะเป็นความผิดในทางอาชญา

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้กรรมการตรวจฎีกา
โจทก์ อุตสาหกรรมคำพิพากษาศาลอุทธรณ์

กรมอัยการ ร.ต.อ. หลวงสุขเทพอนุรักษ์ โจทก์

คดีระวาง

นายจอห์น โรสส์ บาท ฮาร์วีย์ (บังคับอังกฤษ) จำเลย

๑. โจทก์ฟ้องศาลคดีต่างประเทศ หว่าจำเลยกระทำผิด มาตรา ๒๕๒ และ ๓๓๘ ข้อ ๒ แห่งกฎหมายลักษณะอาชญา กับมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติรายนคร ว.ศ. ๑๒๘ โดยกล่าวว่า เมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๕ จำเลยขบรายนคร โดยประมาทเดินเลื้อและเร็วเกินขนาด ชนนางสาวดวงถึงแก่ความตาย และชนผู้อื่นบาดเจ็บอีกสี่คน และจำเลยไม่มีใบอนุญาตขบรายนครอยู่กับตัวในขณะที่เกิดเหตุ อันเป็นผิดต่อมาตรา ๒๒ และ ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติรายนคร พ.ศ. ๒๔๗๓ อีกกระทงหนึ่ง ส่วนข้อที่กล่าวว่า รายนครจำเลยโดนตนไม่ริมถนนเสียหายนั้น โจทก์ไม่คิดใจว่ากล่าว ๆ

ในข้อหากระทงที่หนึ่ง จำเลยให้การปฏิเสธว่ามีได้กระทำผิดดัง โจทก์หา และรับว่าได้กระทำผิดตามข้อหากระทงที่สองจริง ศาลคดีต่างประเทศพิจารณาแล้วเห็นว่า จำเลยมีผิดตามข้อหาของโจทก์ทั้งสองกระทง จึงพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลยมีกำหนดหกเดือน กับปรับเป็นเงินแปดร้อยบาท ถ้าไม่มีใช้ให้จำแทนอีกหนึ่งปี ส่วนโทษจำคุกสำหรับ กระทง ความผิดนั้นให้รอการลง อาชญาไว้ ตามเงื่อนไขใน มาตรา ๔๑ แห่งกฎหมายลักษณะอาชญา (นายเดิมังกที่ปรึกษา กฎหมายมีความเห็นแย้ง) ๆ

๒. ศาลอุทธรณ์ฝ่ายความเห็นข้างมากปรึกษาลดับคดีศาลคดีต่างประเทศในข้อหาว่ากระทำผิดกระทงที่หนึ่ง ให้ปล่อยตัวจำเลยพ้นข้อหาฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา และทำให้เกิดบาดเจ็บแก่ร่างกาย

ฎีกาที่
๕๓๕

๑๕๘๖

โดยประมาณเงินเล็กน้อย ส่วนข้อหากระทงที่ต้งนเห็นชอบด้วยความเห็น
คัดต่าง ให้ปรับจำเลยเป็นพินัยสืบบาทฐานไม่มีใบอนุญาตจับช้คิด
ตัวไปในขณะเกิดเหตุ เงินแปดร้อยบาทที่จำเลยนำมาวางไว้ต่อศาลนั้น
ให้หักค่าพินัยออกเสียสืบบาท เหลือเท่าใดคืนแก่จำเลยไป ข้อหา
ฐานทำคั้นไม้ ริมถนนเสียหายให้ยกเสีย และให้ยกฟ้องอุทธรณ์ของ
กรมอัยการเสียด้วย ฯ

คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ฉบับลงนามนาย เอ. เอฟ. เทพโนต์,
พระยาพดุงกร ฯ, และนาย ฮาร์. แลงกาศ์ ฝ่ายพระยาอมาตย์พงศ์ ฯ,
พระยาภักร์ภ ฯ ผู้พิพากษา ซึ่งได้นั่งพิจารณาคัดด้วย มีความเห็น
แย้งว่า ควรพิพากษายืนตามคัดต่าง ฯ

คดีนี้มีความผิดทุกเหตุ ฯ ถวายฎีกาได้เฉพาะแต่ในปัญหา
ข้อกฎหมาย ฯ

๓. กรมอัยการทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกาคัดค้านในข้อกฎหมาย
ดั่งข้อ ฯ

ข้อหนึ่งมีความดังกล่าวในฎีกาว่า

“ข้าพระพุทธเจ้าเห็นด้วยเกล้า ฯ ว่า คำพิพากษาศาลอุทธรณ์
ซึ่งเป็น ฝ่ายบังคับ คดีนั้น ไม่ เป็น คำพิพากษาที่สมบูรณ์ ตาม ภาระ
พิจารณา และพระบรมนุญกระทรวงยุติธรรม เพราะปรากฏตาม
ทำเนียบของกระทรวงยุติธรรมว่า นาย เอ. เอฟ. เทพโนต์ ซึ่งเป็นผู้
เรื่องคำพิพากษาและปรึกษาคัดเรื่องนี้ เป็นแต่ที่ปรึกษากฎหมายเท่านั้น
ฉะนั้นจะลงนามในฐานะที่เป็นผู้พิพากษาในคดีเรื่องนี้ไม่ได้ เพราะไม่ได้

รับความแต่งตั้งให้เป็นผู้พิพากษาตามกฎหมาย ขัดกับพระบรมมัญ
 คำตัญญูคติธรรมมาตรา ๒ ยิ่งกว่านั้นตามระเบียบการซึ่งกระทรวง
 ยุติธรรมได้สั่งให้ศาลทงหลายอนุโลมให้ที่ปรึกษากฎหมายชาวยุโรป
 นั้นพิจารณาในคดีที่คนบังคับอังกฤษเป็นจำเลยในชั้นอุทธรณ์ นต้องนาย
 กัด แต่ที่ปรึกษากฎหมายนั้นก็มีสิทธิเพียงจะนั่งเป็นที่ปรึกษา มีความ
 เห็นอย่างไร ก็มีโอกาสเพียงจะเขียนความเห็นบันทึกไว้ในจำนวนเท่านั้น
 ห้ามมีสิทธิจะลงนามในฐานะเป็นผู้พิพากษาได้ไม่”

“จริงอยู่แม้นายโรแบร์ตแดงกาดัน ตามที่ราชการยุติธรรมว่า
 ได้มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งให้เป็นผู้พิพากษาแล้ว จึงมีสิทธิจะ
 ลงนามในฐานะเป็นผู้พิพากษาแห่งคดีนี้ได้ก็ดี แต่กระนั้นผู้พิพากษา
 ซึ่งลงนามในคำพิพากษานั้นก็มีเพียงสองท่าน ผู้พิพากษาซึ่งลงนามใน
 ความเห็นแย้งของคดีก็มีอยู่สองท่านเท่านั้น ตามกระบวนการวินิจฉัยพิจารณา
 น่าจะเห็นว่า จะถือความเห็นของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เป็นคำพิพากษาที่ชอบ
 ด้วยกฎหมายสมบูรณ์ เป็นปัญหากฎหมายซึ่งข้าพระพุทธเจ้าต้องขอ
 รับพระราชทานพระมหากรุณาให้ศาลฎีกาวินิจฉัยเป็นกระทรวงที่หนึ่ง”

๔. กรมอัยการรับว่านายแดงกาดัน ซึ่งได้มีพระบรมราชโอง
 การโปรดเกล้าฯ ตั้งให้เป็นผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์นั้น ย่อมมีสิทธิ
 ลงนามในคำพิพากษาในฐานะเป็นผู้พิพากษาได้ เพราะฉะนั้นในข้อ
 ที่ว่าหากนายเทฟโนต์ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ โดย
 ถูกต้องแล้วก็ดี กระนั้นก็ยังไม่มีสิทธิลงนามในคำพิพากษาฐานเป็น
 ผู้พิพากษาในคดีที่คนในบังคับอังกฤษเกี่ยวข้องด้วย ได้ก่แต่เพียงหนึ่ง

ผู้ว่า
๕๓๕

ฟังการพิจารณาฐานเป็นที่ปรึกษากฎหมายนั้น จึงเป็นอันฟังไม่ขึ้น
เป็นการแน่นอนว่า เมื่อไม่มีบทกฎหมายหรือสัญญาทางพระราชไมตรี
ซึ่งมีผลเท่ากฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์
ทุกท่านย่อมต้องฟังการพิจารณา และพิพากษาคัดทุกเรื่องทั้งหมด
ผู้กระเพาะหน้าในฐานะที่เป็นผู้พิพากษา ฯ

เพราะฉะนั้นปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยจึงมีอยู่แต่เพียงว่า นายเทพ
โนด เป็นผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์หรือไม่ใช่

ตาม ภาษี ตระดิน ที่ว่า “ตั้ง ทงหลาย อัน บุคคลได้ กระทำ แล้ว
สันนิษฐานว่าได้กระทำโดยถูกต้อง” นั้น ย่อมต้องที่สันนิษฐานไว้ใน
เบื้องต้นในชั้นศาลอุทธรณ์ว่า ศาลที่พิจารณาคดีนั้นได้ตั้งขึ้นแล้วโดยชอบ
เว้นแต่จะได้อรรถคดีค้านเสียแต่ในชั้นพิจารณา เพราะฉะนั้นข้อคัดค้าน
ของกรมอัยการนั้นอาจต้องยกเสียได้แต่ต้น กระนั้นก็ตั้งกรรมการศาล
ฎีกาเห็นควรอ้างเหตุผลให้สมควรในอันจะวางบรรทัดฐานสำหรับข้อที่
โจทก์อ้างมานั้น เพราะเห็นเป็นการสมควรจะมีให้เกิดความเข้าใจผิด
ในกรณีที่เกิดขัดกับธรรมเนียมศาลอุทธรณ์

๕. กรม อัยการ คำน ว่า นายเทพโนด ไม่ใช่ ผู้พิ พากษาศาล
อุทธรณ์

ก) เพราะ ปราบกฎ ตาม ทำ เนียบ ของ กระทรวง ยุติ ธรรม ว่า
เป็นแต่เพียงที่ปรึกษากฎหมาย และ

ข) เพราะไม่ได้ตั้งแต่งให้ถูกต้องตามบัญญัติ มาตรา ๒ แห่ง
พระราชธรรมนูญศาลยุติธรรม ร.ศ. ๑๒๗

ตามข้อ (ก) นั้น กระทรวงยุติธรรมไม่ได้พิมพ์ทำเนียบออก
โฆษณา แต่ตามบัญชีรายนามที่ออกสำหรับใช้ราชการ ปรากฏ
ว่า นายเทพโนต์ เป็นผู้พิพากษาศาสตราวุฒิชัย ในบางกอก แอนต์สยาม
ไต่เร็กคอรี่ ประจำปี ค.ศ. ๑๙๓๓ (พิมพ์โดยโรงพิมพ์บางกอกไทมส์)
ที่ได้จัดหน้า “กระทรวงยุติธรรม” ก็มีข้อความเช่นเดียวกัน

๖. ส่วนข้อ (ข) นั้น มาตรา ๒ พระธรรมนูญศาลยุติธรรม
ร.ศ. ๑๒๗ ที่กรมอัยการอ้างถึงมีความตอนหนึ่งว่า

“การที่จะตั้งหรือจะเลื่อนจะเปลี่ยนผู้พิพากษาศาสตราวุฒิชัยเป็น
หน้าที่ของเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมจะต้องนำขณกราบบังคมทูลพระ
กรุณา”

แต่อย่างไรก็ดี พระธรรมนูญเดิมแก้ไขเพิ่มเติม เมื่อปี
พ.ศ. ๒๔๗๑ โดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตุลาการ ซึ่งมีข้อ
ความอันจะพึงยกขึ้นปรับแก้เรื่องนี้อยู่มาตราหนึ่ง ดังนี้

“มาตรา ๔ ข้าราชการตุลาการนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้า
แผ่นดินจะได้ทรงตั้ง เลื่อน หรือถอน โดยพระบรมเสนาบดีภาพ ให้
เป็นหน้าที่ของเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมนำความกราบบังคมทูลพระกรุณา
และประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

“การย้ายข้าราชการตุลาการนั้น เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม
มีอำนาจตั้ง แล้วนำความขณกราบบังคมทูลขอพระราชทานขอพระบรม
ราชานุมัติ”

๗. ก่อนพิจารณาสืบไป จำเป็นต้องพิจารณาพิเคราะห์ โดยย่อถึงมูล

ฎีกาที่
E๓๕

เดิมแห่งวิธีการที่ให้มีผู้พิพากษาชาวยุโรปสองนายประจำศาลอุทธรณ์
ตามความในข้อ ๕ แห่งโปรโตคอลว่าด้วยอำนาจศาลต่อท้ายหนังสือ
สัญญาทางพระราชไมตรีกับประเทศฝรั่งเศส ปี ค.ศ. ๑๘๐๗ รัฐบาลสยาม
รับว่า บรรดาคดีอุทธรณ์คำพิพากษาศาลต่างประเทศในกรณีที่คนชาว
เอเชียในบังคับฝรั่งเศส หรือคนในบังคับฝรั่งเศสเกี่ยวข้องกับคดีนั้น
ในคำพิพากษาศาลอุทธรณ์จะต้องมีผู้พิพากษาชาวยุโรปสองนายลง
นามด้วย ฯ

และในโปรโตคอลว่าด้วยอำนาจศาลต่อท้ายหนังสือสัญญาทางพระ
ราชไมตรีกับประเทศฝรั่งเศส ปี ค.ศ. ๑๘๒๕ มีข้อรับกันว่า ความใน
ข้อ ๕ แห่งโปรโตคอลปี ค.ศ. ๑๘๐๗ นั้นให้คงปฏิบัติต่อไป จนกว่า
ประมุขกฎหมายไทยต่างๆ จะได้ประกาศใช้เป็นกฎหมาย และใช้
บังคับตลอดถึงซีกเช่นฝรั่งเศสด้วยเช่นเดียวกับคนในบังคับและบังคับ
ฝรั่งเศส ข้อตกลงนี้ยังคงผูกพันรัฐบาลสยามมาจนบัดนี้ ฯ

ตามข้อ ๕ แห่งโปรโตคอลว่าด้วยอำนาจศาลต่อท้ายหนังสือสัญญา
ทางพระราชไมตรีกับประเทศอังกฤษ ปี ค.ศ. ๑๘๐๘ รัฐบาลสยาม
ยอมรับว่า คำพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำตัดสินศาลต่างประเทศหรือศาล
ไทยธรรมดา ซึ่งมีคนบังคับอังกฤษเป็นคู่ความด้วยนั้น จากต้องมีผู้
พิพากษาชาวยุโรปสองนายลงนามด้วย โปรโตคอลว่าด้วยอำนาจศาล
ต่อท้ายหนังสือสัญญาทางพระราชไมตรีกับประเทศอังกฤษปี ค.ศ. ๑๘๒๕
ไม่มีข้อความกล่าวถึงกรณีที่ต้องมีผู้พิพากษาชาวยุโรปสองนายลงนาม
ในคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ แต่เมื่อคราวที่จะลงนามในหนังสือ

สัญญาไมตรีฉบับนี้ กระทรวงการต่างประเทศอังกฤษกับสถานทูต
สยามที่กรุงลอนดอนได้มีหนังสือโต้ตอบกันถึงปัญหาที่รัฐบาลสยามจำ
ต้องจ้างที่ปรึกษากฎหมายชาวยุโรปไว้ต่อไป ฯ

จำเดิมแต่ได้ให้สัตยาบันหนังสือสัญญาทางพระราชไมตรี ปี ค.ศ.
๑๘๒๕ ทั้งสองฉบับแล้ว วัตถุประสงค์ให้เป็นผู้พิพากษาชาวยุโรปสองนาย
ลงนามในคำพิพากษาชั้นอุทธรณ์ ในคดีที่คนบังคับของอังกฤษหรือฝรั่งเศส
เกี่ยวข้องอยู่ด้วยนั้นได้ปฏิบัติตามเหมือนเช่นเดิม ฯ

เพราะฉะนั้น ในอันจะปฏิบัติกรตามหน้าที่ที่มอบตามหนังสือ
สัญญาทางพระราชไมตรี ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงทำไว้
กระทรวงยุติธรรมจึงได้ตั้งที่ปรึกษากฎหมายสองนายเป็นผู้พิพากษา
ชาวยุโรปประจำศาลอุทธรณ์ ขึ้นไว้เป็นเวลานานหลายปีมาแล้ว ฯ

ในเมื่อผู้พิพากษาเห็นว่าคนใดคนหนึ่งขาดลงชั่วคราว กระทรวง
การฯ ก็เคยใช้ที่ปรึกษาจากศาลอื่นไปรับราชการ ในตำแหน่งผู้พิพาก
ษาศาลอุทธรณ์อยู่เนือง ๆ เพื่อได้พิจารณาพิพากษาคดีนั้นเพราะคดีเรื่อง
หนึ่ง ๆ หรือประจำอยู่โดยมีกำหนดเวลา ฯ

วิธีการในเรื่องนี้คือ กระทรวงยุติธรรมมีหนังสือตรงไปยัง
ตัวที่ปรึกษากฎหมายคนนั้น สั่งให้ไปรับราชการในศาลอุทธรณ์
จะเป็นชั่วคราวหรือตลอดกาลก็ดี แล้วมูลค่าตั้งออกฉบับหนึ่งถึงอธิบดี
ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ฯ

กระทรวงยุติธรรมไม่เคยประกาศการบรรจุหน้าที่เช่นนั้นในราช
กิจจานุเบกษาเลย จะมีก็แต่ครั้งเดียวดังจะอธิบายต่อไปนาคือ ในคราว

ที่ตงให้นาย ร. แดงกาด ที่ปรึกษากฎหมายเป็นผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์
ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฯ

๘. สำหรับนายเทพโนดนั้น กระทรวงยุติธรรมได้มีคำสั่ง
ลงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๔ ให้ไปรับราชการในศาลอุทธรณ์
แทนนายฮาร์. เอช. กิบบินด์ และมีหนังสือลงวันที่เดียวกันถึงอธิบดี
ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ให้จัดการให้นายเทพโนดเข้ารับราชการตาม
หน้าที่ ส่วนนายแดงกาดนั้น ได้มีประกาศในราชกิจจานุเบกษา
ลงวันที่ ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ความว่า มีพระบรมราชโองการ
โปรดเกล้า ฯ ให้ตงนายฮาร์. ประเดร์นิกเก้ ที่ปรึกษากฎหมาย
ประจำศาลอุทธรณ์ ซึ่งเป็นผู้พิพากษาในศาล โดยตำแหน่ง นั้นเป็น
กรรมการศาลฎีกา และให้นายโรแบร์ตแดงกาด ที่ปรึกษากฎหมาย
ศาลคดีต่างประเทศเป็นผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์แทน กระทรวงยุติ
ธรรมได้แจ้งการเดือน ตง ทงนให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ทราบ
โดยหนังสือลงวันที่ ๓๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ฯ

เป็นที่เข้าใจว่า การที่พนักงานอัยการค้านว่านายเทพโนดไม่ใช่
ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์นั้น ก็โดยคำสั่งของกระทรวงยุติธรรมนั้น
ลงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๔ ฯ

ก) มิได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาดังเช่นคราวตงนายแดง
กาด และ

ข) มิได้ท้าวความถึงว่าได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ
หรือได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต ฯ

๙. เหตุเห็นประจักษ์ปานนี้ ถ้าจะแปลกฎหมายไปในทางที่ว่าการให้นายเทพโหนด หรือที่ปรึกษากฎหมายคนอื่นไปรับราชการศาลอุทธรณ์เป็นผู้พิพากษานายยอมเปิดโอกาสให้คัดค้านได้ว่ามิได้กระทำให้ครบถ้วนตามแบบแล้ว จะเป็นการขัดต่อสัจธรรมประโยชน์และความสะดอกอย่างยิ่งทั้งต้องสดาน แต่กรรมการศาลฎีกาเห็นว่า การแปลความเช่นนั้น ไซ้แต่จะขัดกับข้อวินิจฉัยในนโยบายทั่วไปของรัฐบาล แม้จะตีความตามถ้อยคำที่ปรากฏในบทมาตรานั้นๆ ก็หาได้ไม่ ๗

กรรมการศาลฎีกาเห็นว่า ความในคอนท้ายมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบแห่งข้าราชการตุลาการ พ.ศ. ๒๔๗๓ ที่ว่าด้วยการประกาศในราชกิจจานุเบกษานั้น เป็นแต่เพียงข้อแนะนำในทางปฏิบัติการ จึงไม่เป็นบทบังคับ คงเป็นแต่เพียงวิธีดำเนินการ มาตรานี้มีได้กำหนดเงื่อนไขบังคับก่อน เพราะฉะนั้นการตั้งแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ใดๆ จะถือว่าไม่สมบูรณ์ เพราะไม่ได้ประกาศค้นหาได้ไม่ บทบัญญัติที่ว่าการตั้งแต่งตั้งใครจะต้องมีพระบรมราชโองการ หรือได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตนั้น ไม่ต้องสงสัยเลยว่าจะไม่เป็นบทบังคับในอรรถที่ว่าการตั้งแต่งตั้งนั้นจะกระทำโดยมิได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตก่อน โดยมีคำสั่งเป็นพิเศษหรือคำสั่งทั่วไปไม่ได้ แต่ออกนัยหนึ่งเมื่อพูดถึงหน้าที่ของรัฐบาลอันมีอยู่ตามหนังสือสัญญาทางพระราชไมตรีที่จะต้องตั้งผู้พิพากษาชาวยุโรปไว้ประจำศาลอุทธรณ์แล้วก็ถือได้ว่าเป็น

ฎีกาที่
๕๓๕

บัญญัติกฎหมายโดยตรง เป็นการให้อำนาจทั่วไปเฉพาะแก่กระทรวง
ยุติธรรมที่จะแต่งตั้งดั่งกล่าวมาข้างต้น โดยมีต้องนำความกราบบังคม
ทูลพระกรุณาทูลกราบไป ฯ

อีกนัยหนึ่ง เมื่อพุดตามหน้าที่ตามสัญญาทางพระราชไมตรีแล้ว
ที่ปรึกษากฎหมายคนใดที่กระทรวงยุติธรรมมีคำสั่งให้ไปรับราชการ
ในศาลอุทธรณ์ ย่อมเป็นผู้พิพากษาประจำศาลนั้นในคดี (ดูประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษาลงวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ที่อ้างมาข้างต้น
ซึ่งกล่าวว่า นายประเสริฐ นิกิต ที่ปรึกษากฎหมายประจำศาลอุทธรณ์
ซึ่งเป็นผู้พิพากษาในศาลโดยตำแหน่ง) เพราะฉะนั้นการที่ไปรับ
ราชการเช่นนั้นไม่ใช่ เป็นการ ตั้งแต่งตาม ความหมายในพระราชบัญญัติ
เป็นแต่เพียงการ โยกย้าย ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องได้รับพระราชทานพระ
บรมราชานุญาต หรือประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฯ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น กรรมากรศาลฎีกาเห็นว่า นาย
เทพโนดเป็นผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ จึงให้ยกฎีกาของโจทก์ในข้อ
หนึ่งนเสีย ฯ

๓๐. ข้อกฎหมาย ข้อสอง ของพนักงานอัยการ กล่าว เป็นเชิงคำ
ถามว่า “กรรมากรจำเลยได้ทำตงนรายนางพอดที่จะถือว่าเป็นความ
ประมาทเดินเตล่ในทางอาชญาได้หรือไม่”

ข้อเท็จจริงแห่งคดีตามที่ศาลต่างได้วินิจฉัยมามุ่งต่อไปนั ฯ
เมื่อวันที่ ๓๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ จำเลยเดินฟุตบอลดถวราช
กรีฑาสโมสร เด็กแล้วไปรับประทานอาหารที่โตรกาดเดโรโยเต็ด แล้ว

ไปโรงพยาบาลที่โรงพยาบาลปรินเซต ออกจากนั้นไปอยู่ที่สโมสร
ตามคัคจนต์ยามจนตลอคคิน ครนเวตาระหว่าง ๕.๓๐ กับ ๖ นาฬิกา
วันรุ่งขึ้นจำเลยผู้เดียวออกจากสโมสรโดยรถยนต์ เอสเซกต์ ฆะนิตต์อง
ทงง ขบมาตามถนนสี่พระยาเดี่ยวถนนพระราม ๔ ไปทางโรงพยาบาล
จุฬาลงกรณ์ มีคนหมู่หนึ่งเดินอยู่ที่ถนนใกล้กับทางเข้าโรงพยาบาล
โดยหน้าไปทางเดียวกับรถจำเลย และทางขวามือของถนนมีรถม้า
ขับต่องทางมา เมื่อต้องเผชิญต่ออันตรายในการที่จะเกิดโดนกันชน
กับรถม้า หรือกับหมุ่คนที่เดินดงนี้ จำเลยจึงห้ามรถเดี่ยวรถไปทางซ้าย
รถจึงไปชนเข้ากับคันไม้ทางซ้ายของถนน ซึ่งพันทางเข้าโรงพยาบาล
ไปหน่อยหนึ่ง แต่เป็นคราวเคราะห์ก่อนที่รถจะหยุดได้ชนเอาหมุ่คน
บาดเจ็บไปหลายคน และคนหนึ่งตาย ๑

๑๑. ศาลคดีต่างประเทศเห็นว่า จำเลยมีความผิดฐานฆ่าคน
ตายโดยไม่เจตนา ตามมาตรา ๒๕๒ แห่งกฎหมายลักษณะอาญา
โดยอ้างเหตุว่า

(ก) ในขณะที่เกิดอุบัติเหตุ จำเลยง่วงนอนและเมาสุรา ขับ
รถมาเร็วระยะ ๔๐-๕๐ ไมล์ต่อชั่วโมง ๑

(ข) ถ้าหากจำเลยขับรถเร็วเพียง ๒๕ ไมล์ต่อชั่วโมงดังที่จำเลย
กล่าวยืนยันแล้ว ก็อาจจะหยุดรถได้ก่อนชนรถม้า เพราะฉะนั้นจึง
เป็นการประมาทเดินเล่ออย่างร้ายแรง ในการที่ไม่ได้เอารถมา
ถอยน้อย โดยเดี่ยวรถไปทางขวา ทางที่มีรถม้า แทนที่จะไปทางซ้าย
ซึ่งมีหมุ่คน ๑

ฎีกาที่
๘๓๕

ส่วนข้อ (ข) นั้นเป็นอันถือได้ว่าในกรณีนี้ฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา เพียงแต่เด็กตกทางผิทดเท่านั้น ยังไม่เพียงพอที่จะถือได้ว่า ผู้ต้องหาจะต้องรับผิดชอบในทางอาชญาตังได้เคยวินิจฉัยไว้เป็นบันทึกฐานในฎีกาที่ ๗๒๑/๒๔๗๕ คดีระวางกรมอัยการ โจทก์ นาย ซี. สตรีงเยอร์ (บังคับอังกฤษ) จำเลย กรรมการศาลฎีกาเห็นพ้องด้วยคำต่อทรรณที่ ว่า “จำเลยต้องเผชิญหน้าต่อความผิดคุณ จึงเด็กเอาทางที่ตนคิดว่าดีที่สุดในขณะนั้น แต่ความจริงทำให้เกิดผลเป็นที่หน้าดังเชส” ๑

ถ้าหากมีแสงไฟฟ้าตามข้างถนนโดยปกติแล้ว จำเลยอาจหัดกเตียงมิให้โดนหมุ่นคนที่เดินไปนั้นได้ โดยหักรถเตียงไปทางข้างซ้ายอีก เพราะขณะนั้นที่จำเลยได้ตกลงใจกระทำไป จึงยังถือมิได้ว่าต้องรับผิดชอบในทางอาชญา ๑

๓๒. ตามเหตุผลในข้อ ก. นั้น เมื่อได้ตรวจพิเคราะห์พะยานหัดฐานแล้ว คำต่อทรรณเห็นว่า ในขณะที่เกิดเหตุจำเลยมิได้มีอาการมันเมาสุรา ปัญหาในข้อที่จำเลยเป็นคนมันนิสัยเป็นคนไม่เสัพสุรา มิได้เป็นประเด็นในชั้นศาลต่าง และในเช้าวันนั้นยังมีคเตรมี่หมอกตก แม้จำเลยจะขับรถเร็วเกินกว่าชั่วโมงละ ๒๕ ไมล์ แต่ก็มิถึงชั่วโมงละ ๔๐-๕๐ ไมล์ ก่อนที่จำเลยจะห้ามตอตงที่โจทก์อ้าง ซึ่งถ้าหากเป็นคตงนั้นแล้ว รถยนตรกอาจเตียงหายสั้นเชิง และคนขับถ้าไม่ถึงตายก็คงได้รับบาดเจ็บสาหัส กรรมการศาลฎีกาพิเคราะห์เห็นว่า ข้อวินิจฉัยทงนมค่าพะยานประกอบคตงนั้นคตง แต่ก็มีปัญหาสำคัญอีกข้อหนึ่งที่จะต้องวินิจฉัยคือว่า เหตุใดจำเลยจึงหรีไฟหน้าใน

ขณะที่ขับไปในถนนที่ไม่มีไฟ ดังที่จำเคยให้การคำพยานโจทก์ปรากฏ
ว่าไฟฟ้าตามถนนดับแล้ว ฯ

ฎีกาที่
๕๓๕

ตามถ้อยคำของจำเคย ที่ให้การเป็นพยานในชั้นศาลต่าง ปรากฏ
ว่า เมื่อเลี้ยวจากถนนสี่พระยาไปหน้ายังจุดสว่างเดิมที่ แต่เมื่อมาถึง
ในระยะห่างจากประตูเข้าโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ๓๕ หลา จำเคย
เห็นแสงไฟรถยนต์สองดวงทางประมาณ ๔๕ หลา จำเคย
บีบแตรแต่รถนั้น ซึ่งภายหลังทราบว่า เป็นรถยนต์ รับส่งคนโดยสารหา
หลักฐานไม่ พอเห็นว่าจำเคยขนานกับหน้ารถยนต์ไม่รับคนโดยสาร
จำเคยก็เห็นรถมาอยู่หลังรถยนต์ห่างประมาณ ๘ หลา ค่อย
ไปข้างขวา และในขณะที่เลี้ยวเอง จำเคยเห็นคนหมู่หนึ่งเดินอยู่ริม
ถนนทางซ้าย จำเคยจึงห้ามล้อ เมื่อเห็นว่าจะไปทางขวา คือระหว่าง
รถยนต์รับส่งคนโดยสารกับรถม้า โดยมีให้โดนท้ายรถยนต์รับส่ง
คนโดยสารได้แล้ว จำเคยจึงเลี้ยวไปทางซ้าย จึงเกิดเรื่องชนดังกล่าว
มาข้างต้น ฯ

๑๓. ปัญหาในข้อที่ว่าในขณะนั้น มีรถยนต์ รับส่งคนโดยสารอยู่
หรือเปล่า เป็นข้อสำคัญยิ่งทางคดีฝ่ายจำเคย โดยที่พยานมิได้
ให้การว่า รถม้านั้นมีไฟ ถ้าหากไม่มีรถยนต์รับส่งคนโดยสารแซง
เข้ามาก็ไม่เห็นเหตุผลอันใดที่จำเคยจะต้องหรีไฟหน้า พยานโจทก์คือ
พวกที่ไปในหมื่น ตำบลค้อ แล้วให้การว่าไม่เห็น มีรถยนต์ รับส่งคน
โดยสาร ฉะนั้นคำพยานโดยตรงในข้อนี้จึงแตกต่างกัน ฝ่ายโจทก์คือ
ฝ่ายจำเคยก็ มิได้อ้างพยานผู้ไม่เกี่ยวข้องของมาเบิกความ แต่ในคำ

ฎีกาที่
๕๓๕

พิพากษาคำอุทธรณ์อ้างถึงคำพยานในทางข้อ ๒ ข้อ ที่สนับสนุน
คดีฝ่ายจำเลย นายอ้วนกฤษ พยานจำเลยให้การว่า ขณะที่เขา
พนักงาน ตำรวจ ๑๓ ถ้อยคำ ของ เด็กหญิง คนหนึ่ง ที่ได้รับ บาด เจ็บ นน
พยานอยู่ที่โรงพยาบาล เด็กหญิงได้ให้ถ้อยคำต่อนายตำรวจว่าเห็น
รถเมตกับรถม้า ฯ

แต่คำพยานที่จดบันทึกไว้หาได้ยืนยันเป็นหลักฐานไม่ และนาย
ร้อยตำรวจโทชั้น อธิบดีระดมณะ ซึ่งได้ถูกเรียกมายังที่เกิดเหตุ เบิก
ความเป็นพยานใจทักว่า “ผู้ตายพูดไม่ได้เสียแล้ว เพราะฉะนั้น
ถ้อยคำของนายอ้วนกฤษ ซึ่งไม่มีพยานอื่นประกอบให้ม่น่าหนักชน ”

ข้อ ๒ มีว่านายร้อยตำรวจโทชั้น อธิบดีระดมณะ พยานใจทัก
ให้การตอบทนายจำเลยค้านว่า จำเลยบอกว่ามีรถโดยสารคันหนึ่ง
ส่วนทางมา ถ้อยคำที่จำเลยแสดงต่อเจ้าพนักงานตำรวจในเวลาอัน
ใกล้ชดกับเหตุที่เกิดขึ้น ควรรับฟังว่ามีน้ำหนักเป็นหลักฐานได้ ฯ

เมื่อตรวจพิจารณาคำให้การพยานตลอดแล้ว ก็เมื่อจะชี้ขาด
ลงไปโดยแน่นอนไม่ได้ว่า ในขณะที่มีรถยนต์รับส่งโดยสารหรือ
ไม่เช่นนั้น ผู้พิพากษาคำอุทธรณ์ ชี้ขาดว่า “ที่จำเลยให้การถึง
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นควรเชื่อถือได้ดีกว่าทางฝ่ายโจทก์” พฤติการณ์
เป็นเช่นดังนี้ กำนัดรถของจำเลยที่เดินทางไปจึงไม่เป็นการปราศจาก
ความระมัดระวังหรือเป็นอันตราย คำอุทธรณ์ จึงพิพากษาปล่อยตัว
จำเลยพ้นข้อหาฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา และทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บ ฯ

๑๕. กรรมการศาลฎีกาฟังตามข้อวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ ว่า

ผู้ขบถย่นคร มีความรู้ความชำนาญเช่นจำเลย ถ้าไม่เด็ดุดรามันเมา
แล้ว คงจะไม่ทริไฟหน้า เมื่อมีเหตุการณ์เพียงเท่านั้นนอกจากจะเห็น
แสงรถยนต์คนอื่นส่องจนทางมา แต่ก็อาจมีทางคานได้ว่า แม้มีเหตุผล
อันสมควรที่จะทริไฟหน้าก็ดี การทริไฟเลยได้กระทำตั้งขาดความระมัด
ระวังตามสมควรอันจะพึงคาดหมายได้ เพราะเมื่อในตอนบ่ายจำเลย
ได้เดินกีฬาออกกำลัง ตอนค่ำมาสู่นครก็ครนไม่ได้นอนตลอดคืน
ไม่ควรจะขบรถกลับบ้านในเวตามืด เกรงว่าหย่อนความคล่องแคล่ว
ถ้าหากจำเป็นจะต้องมา ก็ควรขบรถให้เบาตง ขบอย่างคตานไป
หรือเมื่อถึงทริไฟเป็นก็ควรให้ทริไฟตง ๆ

ความเดินเต๋อของจำเลยตงว่ามานี้ จะกระทำให้จำเลยต้องรับ
ผิดตามมาตรา ๒๕๒ แห่งกฎหมายลักษณะอาชญาฐานฆ่าคนตายโดย
ประมาทได้หรือไม่ ๆ

มาตรา ๒๕๒ มีความว่า “ผู้ใดทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย โดย
ฐานประมาท ท่านว่ามั้นมีความผิด ต้องระวางโทษานุโทษเป็น
สามสถาน คือสถานหนึ่งให้จำคุกไม่เกิน ๓ ปี สถานหนึ่งให้ปรับ
ไม่เกินกว่าพันบาท สถานหนึ่งให้ตงโทษตงจำตงปรับ เช่นว่ามา
แต่ด้วยกัน ”

ประมาทเดินเต๋อมิวิเคราะห์ไว้ในมาตรา ๕๓ แห่งกฎหมาย
ลักษณะอาชญาว่า “ที่ว่ากระทำโดยประมาทนั้น ท่านอธิบายว่าบุคคล
กระทำโดยมิได้ตงใจ แต่กระทำโดยอาการอย่างใดอย่างหนึ่ง ตงว่า
ตงไปนคือ ๆ

ปีที่
๑๖๕

๑) กระทำโดยปราศจากกรรมไตระวง อันควรเป็นนิสัยของ
ปกติชนก็ดี ฯ

๒) ผู้ใดหาเลี้ยงชีพโดยศิลปศาสตร์ในกิจการอย่างหนึ่งอย่างใด
เช่นหมอหรือเป็นช่าง เป็นต้น ละเอียดการอันควรต้องทำให้ดีในทาง
ศิลปศาสตร์นั้นเสียก็ดี ฯ

๓) ทำฝ่าฝืนกฎหมายข้อบังคับหรือคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมาย
ก็ดี ฯ

๑๕. กรรมกรรมศาสตร์ฎีกาเห็นว่า ปัญหาอันต้องวินิจฉัยไป
ในทางปฏิเสธด้วยเหตุสุดของประการ ประการที่หนึ่งตามที่ปรากฏใน
คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ อุบัติเหตุร้ายที่เกิดขึ้นเพราะวินิจฉัยผิดมาก
กว่าความประมาทเดินเลี้ยวทางฝ่ายจำเลย ประการที่สองแม้จะมีการ
วินิจฉัยผิด การที่ตายลงจะว่าเนื่องแต่ความประมาทเดินเลี้ยวของจำเลย
ทั้งหมดก็มีได้ จำเลยมิได้ขับรถโดยปราศจากความระมัดระวัง มี
เหตุผลอันสมควรในการที่หิวไฟหน้า และเข่าชิดเข้าเฉียงภัย ในการ
ที่เลยวไปทางซ้าย เพื่อหลีกเลี่ยงหมันชนที่เดินทางมา พุดโดยย่อ ความ
ประมาทเดินเลี้ยวของจำเลยไม่ร้ายแรงถึงขนาดที่จะทำให้การวินิจฉัยข้อ
อื่น ๆ ถดหย่อนลง และเป็นมูลให้เกิดอุบัติเหตุได้โดยไม่ต้องสงสัย
มีกรณีบ้างอย่างที่ว่าจำเลยไม่สามารถจะบังคับได้เช่น ความมืดมัว
แสงโคมของรถยนต์วิ่งส่งคนโดยสาร การที่มีรถม้ามาในกระชั้นหัน
แสงสว่างของไฟฟ้าและต้นไม้ เหตุการณ์ทั้งหลายโดยอย่างหนึ่งย่อม
ก่อให้เกิดผลสุดท้ายเช่นนั้น และจะให้ความรับผิดชอบตกอยู่กับจำเลย
ผู้เดียวหาได้ไม่ ฯ

อาศัยเหตุเหล่านี้ จึงพร้อมกันพิพากษายืนตามคำद्यุทธธรณ์ ในข้อที่ให้ปล่อยตัวจำเลยพ้นข้อหาฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา และทำให้เกิดบาดเจ็บแก่ร่างกาย กับให้ยกฎีกาของกรมอัยการในปัญหาข้อกฎหมายข้อที่ ๒ นั้นเสียด้วย ฯ

๑๖. ยังมีข้อที่ควรตั้งเกตุข้อหนึ่ง คือคำคำนของกรมอัยการในข้อที่คำดต่างรับฟังสมุติเป็นเหตุฐาน โดยมีได้มีพระยานอื่นประกอบ ในข้อนี้คำดอาจถือเอาสมุติ หรือความรู้ทั่วไป เช่น กำหนดเวลาพระอาทิตย์ขึ้นและตก เวลาใดในปีใดโดยไม่มีพระยานอื่นประกอบก็ได้ ฯ

๑๗. กรรมการคำดฎีกาเห็นควรกต่างว่า ควรมีกฎข้อบังคับยกเลิกการหรีไฟหน้าซึ่งเป็นอันตรายมากนั้นเสีย ในเมื่อได้ดับไฟข้างแล้ว ฯ

วันที่ ๒๗ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๗๖

อ. อ. ฮอดตันต์

พระยาฉกรรรัตนสุภาว

พระยาพรหมทิศร์พิลาศ

อ. ประแตร์ นแกศ

เนื้อเรื่องต้น ๆ แห่งคดีนี้ ตามที่มประเด็นเถียงกันมว่า จำเลย (บังคับอังกฤษ) ต้องหาว่าชับริยณตรชันคนตายโดยความประมาท

ฎีกาที่
๕๓๕
(ในค)

เงินเดือน เป็นความผิดตามประมวลอาชญามาตรา ๒๕๒ ซึ่งจำเลย
ปฏิบัติในข้อประมาทเงินเดือน ศาลคดีต่างประเทศสง โทษ ศาล
อุทธรณ์กักขังปล่อย แต่ในคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ มีนาย เอ.
เอฟ. เทฟโนต์ ลงนามเป็นผู้ปรึกษาคดีด้วยผู้หนึ่ง โจทก์ถวายฎีกา
เป็นใจความสำคัญ ๒ ข้อ ข้อหนึ่งว่า คำพิพากษาศาลอุทธรณ์
ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะนายเอ. เอฟ. เทฟโนต์ เป็นแต่เพียงที่
ปรึกษา ไม่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้พิพากษาศาลตามกฎหมาย โดยมีได้
มีพระบรมราชโองการตั้ง กับอีกข้อหนึ่ง โจทก์ว่าการกระทำของ
จำเลยเป็นความประมาทเงินเดือนในทางอาชญาแล้ว ศาลฎีกาพิพากษา
ให้ยกฎีกาของโจทก์ โดยได้วินิจฉัยกฎหมายและหลักกฎหมาย
หลายข้อหลายประการ ดังปรากฏในหัวข้อข้างต้น และจะได้กล่าว
ถึงต่อไปตามลำดับคือ

(๑) ในเรื่องความสมบูรณ์แห่งคณะผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์
ผู้ปรึกษาคดี ซึ่งโจทก์ตั้งขอคัดค้านนั้น ก่อนอื่นศาลฎีกาได้แต่งตั้ง
ถึงหลักแห่งความสันนิษฐาน ดังในหัวข้อที่ ๑ อันเนื่องแต่สัญญา
กฎหมายที่แต่งตั้งไว้ในหัวข้อที่ ๔ ให้ตโนตในหัวข้อที่ ๔

ส่วนที่ว่า เว้นแต่จะได้ร้องคัดค้านเสียแต่ในชั้นพิจารณา ก็คือ
อยู่ในหลักที่ว่า การร้องคัดค้านอำนาจศาลต้องร้องเสียในชั้นต้น เช่น
ในคดีเป็นที่เข้าใจว่า ศาลอุทธรณ์ได้นั่งฟังการพิจารณา ก่อนทำคำ
ตัดสิน ถ้าโจทก์จะร้องคัดค้านว่าผู้ทรงพิจารณาคนหนึ่งคนใดมิได้รับ
การแต่งตั้งโดยชอบ ก็ควรร้องเสียในชั้นต้น ให้ดูคำพิพากษาศาลฎีกา

ที่ ๓๐๕๐/๒๔๖๓ (๔ ข. ต. ๓๓๓๔), ที่ ๒๗๓/๒๔๗๒ (๓๓ ข. ต. ๒๙๙)
และที่ ๙๓๘/๒๔๗๒ (๓๓ ข. ต. ๙๙๘) ซึ่งได้วางหลักดังกล่าวนี้

ฎีกาที่
๘๓๕
(ในค)

(๒) ในประเด็นที่เถียงกันโดยตรง เรื่องการแต่งตั้งปรึกษา
เป็นผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกาชี้ขาดว่าการแต่งตั้งนั้นไม่จำเป็นต้อง
ต้องได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต ซึ่งได้แสดงเหตุผลไว้
มากมาย คือได้อ้างถึงระเบียบหรือวิธีการที่เคยปฏิบัติมา กับอ้างถึง
ความไม่สะดวกและขัดต่อสาธารณประโยชน์ ซึ่งพอแต่เห็นได้ง่าย
แต่นอกจากนั้นยังได้วินิจฉัยต่อไปว่า แม้จะตีความตามถ้อยคำในคำพิพากษา
ซึ่งในเรื่องนี้คดีมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตุลา
การ พ.ศ. ๒๔๗๓ ประกอบด้วยหน้าที่ตามสัญญาทางพระราชไมตรี
ซึ่งจะต้องมีผู้พิพากษาชาวยุโรป ๒ นายในศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกาก็
รวมความว่า การแต่งตั้งปรึกษาเป็นผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์นั้น ไม่
จำเป็นต้องมีพระบรมราชโองการ ส่วนเรื่องประกาศในราชกิจจานุ
เบกษาให้ดูในหัวข้อที่ ๓ ต่อไป

(๓) นอกจากนี้ยังมีข้อวินิจฉัยถึง ความในตอนที่วรรค ๓
มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตุลาการ ที่ว่าการตั้ง
เลื่อน หรือถอนข้าราชการตุลาการ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา
ศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่า การประกาศนั้นเป็นแต่เพียงข้อกำหนดหน้าที่
ในทางปฏิบัติการ ไม่ใช่เป็นเงื่อนไขแห่งความสมบูรณ์ในการแต่งตั้ง
ฯลฯ เพราะฉะนั้นแม้จะไม่ได้ประกาศตามที่กำหนดไว้ ก็ไม่ทำ
ให้การนั้นเสียไป ทั้งนี้เห็นได้ เพราะถ้าการไม่ประกาศ

คในโนต Q หน้า ๓๘๘) ข้อสุดท้ายนี้แหละเป็นหลักแห่งความดีนินษา
ในหัวข้อที่ ๓

ฎีกาที่
๕๓๕
(โนต)

(๕) ในการวินิจฉัยเรื่องวิธีแต่งตั้งข้าราชการตุลาการ ตาม
พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตุลาการ ดังปรากฏในหัวข้อที่ ๒
ศาลฎีกาได้กล่าวถึงหลักแห่งการดีความในกฎหมาย ดังได้แสดงไว้ใน
หัวข้อที่ ๕ คือว่าไม่ควรดีความไปในทางที่จะเป็นการขัดต่อความสะอาด
และสาธารณประโยชน์ สำหรับข้อนี้ให้ดูข้อสรุปที่เดิม ๒๗ ข้อ ๒๘๘
กับตำราเรื่องพระราชบัญญัติของครายซ์ (Craies' Statute Law) หน้า
๘๗-๘๘ และนอกจากนั้นศาลฎีกาได้กล่าวถึงการดีความเกี่ยวด้วยนโยบาย
ทั่วไปของรัฐบาล ซึ่งควรดูข้อสรุปที่เดิม ๒๗ ข้อ ๒๑๒ กับตำรา
ของครายซ์ หน้า ๓๖๔-๓๖๕

(๖) ในการวินิจฉัยเรื่องประมาณเงินเล่าของจำเลย ได้มี
ปัญหาเกิดขึ้นว่า ขณะเกิดเหตุมีรถยนต์รับส่งคนโดยสารสองทางมา
หรือเปล่า ซึ่งเป็นข้อสำคัญทางคดีฝ่ายจำเลย ในความข้อนี้หมาย
คำตรวจเป็นพยานโจทก์ให้การว่า “จำเลยบอกว่ามีรถโดยสารคัน
หนึ่งสองทางมา” จึงมีคำวินิจฉัยต่อไปว่า ถ้อยคำที่จำเลยแสดงต่อ
เจ้าพนักงานตำรวจในเวลาอันใกล้ชิดกับเหตุที่เกิด ควรรับฟังว่ามี
น้ำหนักเป็นหลักฐานได้ (เป็นประโยชน์แก่คดีของผู้กล่าวเอง) ข้อ
วินิจฉัยเช่นนี้เป็นหลักอันหนึ่งในลักษณะพยาน ที่ยอมให้นำสืบถึง
เหตุการณ์ที่ปรากฏ หรือถ้อยคำที่กล่าวกันในขณะเกิดเหตุ หรือ

ฎีกาที่
๕๓๕
(โนต)

ในเวลาดังกล่าวโดยถือว่าเป็นพะยานประกอบเหตุผล และนับว่า
เป็นส่วนหนึ่งแห่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เช่นในเวลาที่ผู้ท้าวร้ายกัน
คำของเจ้าทุกข์ซึ่งร้องบอกกล่าวว่าคนนั้นคนนั้นทำร้าย คำดยอมรับฟัง
เป็นพะยานประกอบ ดังที่ปรากฏอยู่เสมอๆ ก็อยู่ในหลักที่กล่าวนั้น
และเหตุผลที่ยอมรับคำพะยานเช่นนั้น ก็โดยถือว่าถ้อยคำที่กล่าวในขณะที่
หรือในเวลาที่ใกล้ชิดกับเวลาที่เกิดเหตุขึ้น ผู้กล่าวคงไม่มีโอกาส
ไตร่ตรองหรือมีความคิดที่จะกล่าวเท็จ เพราะฉะนั้นจึงมีหลักเป็นข้อ
สำคัญว่า ถ้อยคำที่รับฟังต้องไม่เป็นถ้อยคำที่ได้กล่าวในเวลาห่าง
ไกลกับเวลาที่เกิดเหตุ จนเห็นได้ว่าผู้กล่าวมีโอกาสดังนั้นเรื่องขึ้น
เพื่อต่อสู้คดี หรือเป็นแต่เพียงถ้อยคำที่ได้เล่าเรื่องให้คนอื่นฟังใน
ภายหลัง ซึ่งจะเข้าในหลักเรื่องพะยานบอกเล่าอันรับฟังไม่ได้ กับ
อีกประการหนึ่ง คำพะยานเช่นนั้นควรรับฟังเพียงเป็นพะยานประกอบ
หรือที่ในคำพิพากษาฎีกาเรียกว่าเป็น “คำพะยานในทางอ้อม” ซึ่ง
แปลว่าจะใช้เป็นพะยานตรงเพื่อพิสูจน์ความจริงตามที่กล่าวหาได้ไม่
สำหรับหลักที่กล่าวนี้ ให้ดูย่อตลับที่เดิม ๑๓ ข้อ ๖๓๐

(๗) มีปัญหาในลักษณะพะยานอีกข้อหนึ่งคือ โจทก์คัดค้าน
ในข้อที่ศาลต่างรับฟังสำมฤทธิเป็นหลักฐาน โดยมีได้มีพะยานอื่น
ประกอบ ความจริงนั้นควรระมัดระวังว่าในลักษณะพะยานมีข้อเท็จจริงบาง
อย่างที่ควรคำนึงไม่ต้องนำพะยานสืบ โดยศาลรู้ได้เอง ซึ่งในหลักกฎ
หมายของกฤษฎีกาเรียกว่า **Judicial Notice** เช่นกำหนดวันเดือนปีในปฏิทิน

หรือขอความอื่นซึ่งเป็นทุกข์กันไป (ดูข้อดัดแปรเดิม ๑๓ ข้อ ๖๗๑ และข้อ ๆ ไป) มีอาทิเช่น ข้อที่ว่าจนทเท่านั้นเดือนนั้น (ทางสุริยคติ) ตรงกับวันขึ้นแรมเท่านั้นคำ (ทางจันทรคติ) หรือจนทเท่านั้นเดือนนั้น เป็นวันอาทิตย์ วันจันทร์ หรือวันอังคาร ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น เป็น ข้อที่ศาลอาญได้เอง ไม่จำเป็นต้องสืบพยาน

โดยจะเพาะที่เป็นปัญหาในคดีนี้ ไม่ปรากฏชัดว่าประเด็นที่เถียงกันอยู่ตรงไหน จึงมีคำคำของกรมอัยการขึ้นมาในเรื่องปฏิทินอย่างไรก็ดี ข้อที่ศาลฎีกากล่าวว่า “ศาลอาญถือเอาสมุดปฏิทิน..... โดยไม่มีพยานอื่นประกอบก็ได้” นั้น น่าจะหมายความว่า กำหนดวันเดือนปีตามปฏิทิน เป็นข้อที่ศาลอาญได้เองโดยไม่ต้องมีพยานมาสืบ ดังที่กล่าวข้างบน ส่วนสมุดปฏิทินนั้นเป็นเพียงเครื่องมือที่ช่วยให้ศาลได้ความรูตามที่ต้องการ หากใช้เป็นเอกสารอย่างสัญญาหรือตราสารอื่น ๆ ที่จะต้องมีพยานประกอบไม่

(๗) ในปัญหาอันเป็นเนื้อเรื่องแห่งคดี ที่ว่าจำเลยควรจะมีผิดฐานทำให้คนตายโดยประมาท ตามประมวลอาชญา มาตรา ๒๕๒ หรือไม่ อันที่จริงเป็นปัญหาในข้อเท็จจริงเสียมาก เมื่อข้อเท็จจริงฟังว่า จำเลยไม่ได้ขาดความระมัดระวังในการขับรถของจำเลยแล้ว จำเลยก็ต้องไม่มีผิด เพราะเพียงแต่ได้วินิจฉัยหรือตัดสินใจผิดหรือเลือกทางผิดในเวลาฉุกเฉิน เช่นที่ปรากฏในคดีนี้ ก็ไม่มีอะไรที่จะทำให้เห็นว่าเป็นประมาทแต่อย่างใด อันจะเป็นความผิดทางอาญาได้

ฎีกาที่
๕๓๕
(ในค)

หลักกฎหมายเช่นนี้ศาลฎีกาได้แสดงไว้ในคำพิพากษาฎีกาที่ ๗๒๑/๒๔๗๕
(๑๖ ธ. ค. ๒๕๗) ซึ่งได้อ้างถึงในคำพิพากษาระบบบันทึกแล้ว
อนึ่งต้องสังเกตว่า เรื่องนี้เป็นคดีที่กล่าวถึงความประมาท
เดินเต๋อในทางอาชญา จึงไม่ใช่เรื่องที่จะนำบทบัญญัติในประมวลแพ่ง
มาตรา ๔๓๗ มาใช้บังคับ เพราะบทกฎหมายที่กล่าวบนจะนำมาใช้
ในคดีอาชญาหาได้ไม่ ดูคำพิพากษาฎีกาที่ ๘๘๕/๒๔๗๒ (ไม่ได้
ลงพิมพ์ โฆษณา)

คำพิพากษาที่ ๙๓๖ พ.ศ. ๒๔๗๒

ฎีกาที่
๕๓๖

มฤตก, ผู้จัดการมฤตก, การถอดถอน

เมื่อศาลตั้งผู้รับมฤตกคนหนึ่งคนใดเป็นผู้จัดการมฤตก โดยความตกลงของผู้รับมฤตกอื่น ๆ อีกหลายคน และไม่ปรากฏว่าผู้จัดการมฤตกได้ทำการทูลจกริต ทั้งในเรื่องจัดการมฤตกก็มีได้มีการเสียหายประการใด ฉะนั้นผู้รับมฤตกแต่บางคนจะมาฟ้องขอให้ถอดถอนผู้จัดการมฤตกออกจากหน้าที่หาได้ไม่

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการตรวจฎีกาโจทก์ อุทธรณ์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์นางอุตุมโกษา (เถ่อม) นางพิบูลย์ โภคผล (ช่วง) โจทก์คดีระวาง

หตวงฮิศเรศรัทษา จำเลย

คดีนี้โจทก์ฟ้องขอให้ถอดจำเลยออกจากเป็นผู้จัดการมฤตกของพระยาเสถียรธรรมสาร (อิน วัฒนสาร) บิดาโจทก์ โดยกล่าวอ้างว่าศาลตั้งให้จำเลยเป็นผู้จัดการมฤตก และจำเลยได้ทำสัญญาตั้งวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๒ ซึ่งปรากฏในสำนวนคดีแพ่งเลขแดงที่ ๓๓/๒๔๗๒ บัดนี้จำเลยปฏิบัติการณ์ไม่ถูกต้องตามข้อสัญญา คือ ๑. จำเลยปกปิดไม่แสดงว่าของมฤตกมีเท่าไร ๒. ทำบัญชีเคลือบคลุมไม่รู้ว่าจ่ายมฤตกให้แก่ผู้รับไปคนละเท่าไร และได้แบ่งผลกำไรในกองมฤตกไปแล้วหรือไม่ ๓. ในบัญชีไม่ปรากฏว่าได้จ่ายเงินไปแล้วหรือยังคง

ฎีกาที่
๕๓๖

เหตุขอทำไว้ ทั้งจำเลยไม่นำเงินฝากธนาคารตามสัญญาข้อ ๒. หมายถึง
ข. ๕. จำเลยไม่ได้เร่งรัดทวงหนี้ เพิกเฉยเสีย ๕. ตั้งแต่เดือน
กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๓ หนี้ได้ ๗ เดือนเศษแล้ว จำเลยไม่ได้แสดง
บัญชีต่อศาล และแสดงยอดรายรับรายจ่ายตามสัญญาข้อ ๒ หมายถึง ง.
ให้โจทก์ทราบเลย ฯ

จำเลยให้การรับว่า จำเลยเป็นผู้จัดการมฤตกรายน และจำเลย
เป็นบุตรเขยพระยาเสถียร ฯ มีส่วนได้เสียในมฤตกรายนด้วย จำเลย
ไม่ได้ทำผิดสัญญา หรือทำผิดหน้าที่ประการใดเลย ฯ

ศาลมณฑลภูเก็จและศาลอุทธรณ์ฟัง ข้อเท็จจริงว่า จำเลยไม่ได้
ทูลจริตต่อหน้าที่ หรือทำผิดจากข้อสัญญา จะมีอยู่บ้างก็แต่ในการ
พลงเมล็ดถั่วน้อย และสัญญาระวางโจทก์ กับจำเลยที่ ทากันนั้น
ผู้มีส่วนได้มฤตกรด้วยกัน ๑๗ คน ทั้งโจทก์ตั้งให้จำเลยเป็นผู้จัดการ
มฤตก และมีข้อความสำคัญในสัญญาว่า ถ้าจำเลยประพฤติผิด
สัญญาให้ผู้รับสัญญาทั้งหลายรวมทวงโจทก์ ด้วยมีอำนาจ ที่จะ ถอดถอน
จำเลยออกเสียจากผู้จัดการได้ แต่ในคดีนี้ โจทก์ฟ้องจำเลยเพียง ๒ คน
ผู้มีส่วนได้มฤตกรอีกเป็นอันมากหาได้เข้าข้อฟ้อง หรือมอบอำนาจให้
โจทก์มาฟ้องไม่ ผู้มีส่วนได้มฤตกรอีกหลายคนยังเป็นทพพอใจจำเลย
อยู่ จึงพิพากษาให้ยกฟ้องโจทก์เสีย แต่มีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์
นายหนงเห็นแย้งว่า มีเหตุพอที่จะถอดจำเลยออกจากเป็นผู้จัดการได้ ฯ

โจทก์ทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลต่าง และ
ยืนยันว่า แม้แต่โจทก์เพียง ๒ คน ก็พอขอให้ถอดจำเลยได้ ฯ

กรรมการศาลฎีกาได้ฟังคำแถลงการณ์ ของทนาย ฝ่าย โจทก์แล้ว

แต่ทนายฝ่ายจำเลยไม่คิดใจที่จะแถลงด้วยวาจา จึงพร้อมกันตรวจ
 ประชุมปรึกษาด้านนวนเรื่องนแถว คิดได้ความว่าจำเลยเป็นผู้จัดการ
 ทรมียมฤตกของพระยาธรรมาธรรมาธิบดี (อน ฤนธรรมา) บิดาของจำเลย
 และบิดาโจทก์ โดยศาลตั้งเนื่องจากคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๓๓/๒๔๗๒
 จำเลยได้ทำสัญญากับพวกโจทก์ ซึ่งมีส่วนได้มฤตกรายนี้รวม ๑๗ คน
 ด้วยกันทั้งจำเลย ให้จำเลยเป็นผู้จัดการมฤตก สัญญาลงวันที่ ๕
 มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๒ ความปรากฏในวิธีปฏิบัติการของจำเลยใน
 เรื่องจัดการมฤตกมิได้มีการเสียหายประการใด มีแต่แบ่งผลกำไร
 ให้แก่ผู้มีส่วนได้มฤตกไป รวมทั้งจำเลยด้วย ผู้ที่ได้รับส่วนมฤตก
 รายนั้นนอกจากโจทก์ยังเป็นพอใจจำเลยอยู่ แม้จะขาดตกบกพร่อง
 ในการทำบัญชีไม่เป็นระเบียบ ผู้ที่มีส่วนได้ในมฤตกบางคนก็เห็นว่า
 ไม่เป็นดังคำคณ เพราะจะหาคนที่มีความซื่อสัตย์ ในหน้าที่ผู้จัดการ
 มฤตก เช่นจำเลยนั้นยากที่จะหาได้ และในคดีนี้โจทก์มิได้ฟ้องกล่าว
 หาว่า จำเลยทำการทุจริตเกี่ยวกับทรมียมฤตกด้วยประการหนึ่ง
 ประการใด โจทก์ฟ้องแต่เพียงว่าจำเลยปกปิดไม่แสดงบัญชีตามข้อ
 สัญญา และทำผิดหน้าที่ของผู้จัดการมฤตก จึงขอให้ถอดจำเลย
 ออกจากเป็นผู้จัดการ กรรมการศาลฎีกาพร้อมกันเห็นว่า เมื่อทาง
 พิจารณาไม่ปรากฏว่าจำเลยปฏิบัติการโดยทุจริตแล้ว ตามประมวล
 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๕๐ ผู้ที่คงจำเลยทั้งหมดต้องรวมกัน
 เขาชื่อเป็นโจทก์ เพียงแต่โจทก์ ๒ คนห้ามอำนาจที่จะขอให้ถอด
 จำเลยโดยลำพังไม่ เพราะเมื่อคงจำเลยให้เป็นผู้จัดการก็ได้รวมกันตั้ง
 เมื่อจะถอดคดีต้องรวมกันขอให้ถอด ที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้อง

ฎีกาที่
๕๓๖

๑๖๑๒

โจทก์นั้นชอบแล้ว ฎีกาโจทก์ฟังไม่ขึ้นให้ยกเสีย พิจารณายื่นตาม
คำตอฎีกา ให้โจทก์เสียค่าธรรมเนียมแทนจำเลย คำทนายความ
ในชั้นศาลฎีกา ๕๐ บาท ฯ

วันที่ ๒๘ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖

พระยาหริศจันทร์สุวิฑิต

พระยาศรีสังกร

พระยามนชาตุราช

ผู้จัดการมฤคกาศึกษาตงนั้น โดยหลักการได้รับอำนาจจากการ
แต่งตั้งของศาล (คดีอรรถบวรเต็ม ๓๔ ขย ๒๗๐) และแม้ว่าศาลจะได้
ตั้งคนหนึ่งคนใดด้วยความยินยอมเห็นชอบของผู้รับมฤคกาศึกษาตง ก็ไม่
ทำให้ผิดแปลกไป เพราะฉะนั้นถ้าผู้ใดจะร้องขอให้ถอดถอนผู้จัดการ
มฤคกาศึกษาตง ก็ต้องมีเหตุอันสมควร ยอยู่ ๆ เมื่อตั้งแล้ว เมื่อไม่
พอใจก็จะขอให้ถอดเสียหาได้ไม่

แต่ในคำพิพากษานี้ ศาลฎีกาได้อ้างถึงประมวลแพ่งมาตรา ๓๘๐
อันว่าด้วยการใช้สิทธิเลิกสัญญา ดูประหนึ่งว่าการตั้งผู้จัดการมฤคกาศึกษา
เป็นเรื่องสัญญา กับทั้งมีคำวินิจฉัยซึ่งแสดงไปในทางว่า ถ้าผู้รับ
มฤคกาศึกษาตงซึ่งได้ยินยอมด้วยในเวลาดังตั้ง ได้เขาชอกนฟ้องขอให้
ถอดแล้ว แม้ไม่มีเหตุศาลก็จะถอดให้ ถ้าเป็นดังนี้แสดงว่าการที่ศาล
จะตั้งหรือถอดผู้จัดการมฤคกาศึกษาตง เป็นเพียงเครื่องมือของผู้รับ
มฤคกาศึกษาตงหลาย โดยการแต่งตั้งของศาลไม่มีน้ำหนักอะไรเลย ซึ่ง
ไม่ควรจะเป็นดังนั้น จึงไม่น่าคิดว่าศาลฎีกาจะหมายความว่า

คำพิพากษาที่ ๙๔๑ พ.ศ. ๒๔๗๖

ฎีกาที่ ๕๔๑

ลูกจ้างรับเงินล่วงหน้า, ให้บุตรรับใช้การงานแทน,
บุตรหนึ่ง

จำเลยทำกรรมกรรมสัญญารับเงินล่วงหน้าของผู้จ้าง แต่มีข้อ
ตกลงกันให้บุตรจำเลยรับใช้การงานแทน บุตรจำเลยหนีไป ตัว
จำเลยไม่ไปรับใช้การงานของผู้จ้าง ดังนั้นไม่เป็นความผิดตามพระ
ราชกำหนดอาชญาการกระทำผิดสัญญา ร.ศ. ๑๑๓

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการตรวจฎีกา
โจทก์ อุทธรณ์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์
อัยการนครราชสีมา โจทก์
คดีระวาง

นางคำ ศรีพุด จำเลย

คดีนี้ โจทก์ฟ้องว่าเมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๓ จำเลยทำ
กรรมกรรมต่อหน้าอำเภอรับเงินล่วงหน้าของนางนกเอียงไป ๑๔๐ บาท
สัญญาจะรับใช้การงานของนางนกเอียงนายจ้างผู้คิดตดเงินล่วงหน้าเป็น
รายเดือน ๆ ละ ๔ บาทให้จำเลย ๆ ไม่ปฏิบัติตามสัญญา โจทก์จึง
ขอให้ตั้งโทษจำเลยตาม พระราชบัญญัติอาชญา การกระทำผิดสัญญา
ร.ศ. ๑๑๗ มาตรา ๒-๔ ฯ

จำเลยให้การรับในข้อทำกรรมกรรมรับเงินล่วงหน้าเพียง ๗๐ บาท
ให้การต่อสู้ไปว่านางนกเอียงกับจำเลยตกลงกันให้บุตรของ จำเลยรับใช้

ฎีกาที่
๕๔๑

๑๖๑๔

การรงานแทนตัวจำเลย บุตรจำเลยนั้นหนีไปจำเลยต้องเลี้ยงดูบุตร
เล็ก ๆ ของจำเลยอยู่ จึงไปทำการงานของนางนงเชียงไม่ได้ ๑
โจทก์จำเลยไม่สืบพยานด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่าย ๑

ศาลมณฑลนครราชสีมาและศาลอุทธรณ์เห็นไม่ควรฟังว่าจำเลย
บิดพลิ้วไม่ยอมรับใช้ การรงานตาม ความหมายในกฎหมาย ที่โจทก์ อ้าง
จึงพิพากษายกฟ้องโจทก์ ๑

โจทก์อุทธรณ์ว่า ฎีกาอ้างว่าเป็นข้อกฎหมายโดยกล่าวว่
ที่นายจ้างยอมรับบุตรของจำเลยเข้ารับใช้ การรงานนั้น เป็นการชั่วคราว
เมื่อจำเลยรู้ว่าบุตรตนหนีไปแล้ว จำเลยมีหน้าที่จะต้องไปรับใช้การ
รงาน จำเลยตะเถยไม่ทำดังนี้ จำเลยควรมีผิด ๑

กรรมการศาลฎีกาเห็นว่าเมื่อจำเลยกับนางนงเชียงตกลงกันในข้อ
ให้บุตรจำเลยรับใช้การรงานแทนจำเลยแล้ว ข้อตกลงนี้เป็นสัญญา
อย่างหนึ่ง จำเลยได้ส่งบุตรไปทำการรงานแทนตามที่ตกลงกันแล้ว
จะเอาโทษอาชญาแก่จำเลยฐานไม่ยอมทำตามสัญญานั้นไม่ได้ ๑

จึงให้ยกฎีกาโจทก์ ๑

วันที่ ๒๗ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖

พระยาธรรมสารเวทย์

พระยาหริศันทรสุวิฑ

พระยามนษาคูราช

พระราชกำหนดอาชญากรรมกระทำผิดสัญญา ร.ศ. ๑๑๗ มุ่งหมาย
จะลงโทษตุกจำงผู้ได้รับสัญญาจะทำการรงานของผู้จ้าง แต่บิดพลิ้ว

ไม่กระทำการงานตามสัญญา แต่ตามพฤติการณ์ในคดีนี้ แม้จำเลย
 จะเป็นผู้ทำสัญญารับเงินล่วงหน้าของนางนงกชเชียงผู้จ้างก็ เมื่อได้
 มีข้อตกลงกันให้บุตรจำเลยเป็นผู้รับใช้การงานแทน ก็เรียกไม่ได้ว่า
 จำเลยได้รับสัญญาจะทำการงานให้นางนงกชเชียง ตามความในพระราช
 กำหนด รูปคดีไม่อยู่ในความมุ่งหมายที่กฎหมายประสงค์จะลงโทษ
 จำเลยจึงไม่มีความผิด

ฎีกาที่
 ๕๔๐
 (ในด)

ฎีกาที่
๕๔๗

คำพิพากษาที่ ๙๔๗ พ.ศ. ๒๔๗๒
บุกรุก, ทำให้เสื่อมเสียอิสสรภาพ, ใช้กำลังขับไล่ผู้เช่า,
ประมวลอาชญามาตรา ๓๒๙, ๒๒๙

ผู้เช่าไม่ยอมออกจากบ้านที่เช่า ผู้ให้เช่าใช้ให้จำเลยไล่ผู้เช่า
ออกไป จำเลยได้เข้าไปในบ้านและนุ้ตลากผู้เช่าออกจากบ้านตาม
คำสั่งผู้ให้เช่า ศาลฎีกาวินิจฉัยว่ากิริยาของจำเลยที่เข้าไปในบ้าน
ไม่เป็นผิดฐานบุกรุก เพราะได้เข้าไปโดยอำนาจของเจ้าของบ้าน
ซึ่งเป็นผู้ให้เช่า แต่กิริยาที่นุ้ตลากผู้เช่าออกจากบ้านเป็นความผิด
ฐานทำให้เสื่อมเสียอิสสรภาพ ตามประมวลอาชญามาตรา ๒๖๘
จะอ้างว่าเป็นการป้องกันสิทธิไม่ได้

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการตรวจฎีกา
โจทก์ อุตฺรณคำพิพากษาศาลอุทฺรณ
นางहनอม ศรีวงษ์ โจทก์

คดีระวาง

นายค ทุมอาจดี นายสินท คด้ายคัง
นายบุญช่วย นางทองอยู่ พ่วงคั้ง จำเลย
นางกาน นางสาวละมต พละสวัสดิ์

คดีนโจทก์ฟ้องว่า เมื่อวันท ๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ เวลา
กตางวัน จำเลยได้ล้มคคกนบั้งอาจบุกรุกเข้าไปถึงห้องนอนโจทก์
และใช้กำลังกายนุ้ตลากผลักไล่ออกจากบ้าน แล้วจำเลยได้ช่วยกัน

เก็บเอาทรัพย์สินของโจทก์ไป ภายหลังโจทก์ไปขอรับทรัพย์สินมาจาก
บ้านนางสว่าง และตรวจเงินของโจทก์ขาดไป ๒๖๘ บาท เหตุเกิด
ที่ตำบลบางรัก จังหวัดพระนคร ขอให้ตั้งโทษจำเลยตามกฎหมาย
ลักษณะอาชญามาตรา ๓๒๗-๓๒๘-๓๒๙ และมาตรา ๒๖๘-๒๘๘-๒๙๓-
๒๙๔ ฯ

ฎีกาที่
๘๔๗

นายค นายสนธิ นายบุญช่วย นางทองอยู่ นางก้าน จำเลย
ให้การปฏิเสธว่า ไม่ได้กระทำความผิดดังโจทก์หา กับว่าวันนั้นจำเลยกับ
หม่อมเจิมได้ไปหาโจทก์ที่บ้านเช่าหลังนี้ และได้บอกให้โจทก์ออก
จากบ้านตามคำสั่งของหม่อมเจิม โจทก์ไม่ยอมออก จำเลยได้พยายาม
ให้โจทก์ลุกขึ้น แล้วคนของโจทก์ก็พาโจทก์ออกจากบ้านไป ฯ

นางสาวตะมุลให้การปฏิเสธว่า จำเลยไม่ได้เกี่ยวข้องเข้าไป
ในบ้านที่โจทก์เช่านี้ ฯ

ทางพิจารณาได้เห็นว่า บ้านที่พิพาทกันเป็นบ้านของหม่อมเจิม
ให้โจทก์เช่าอยู่ ต่อมาหม่อมเจิมไม่พอใจจะให้โจทก์เช่าจึงสั่งให้
จำเลยไล่โจทก์ออกไป จำเลยนอกจากนางสาวตะมุลได้ช่วยกันฉุด
ลากโจทก์ออกจากบ้านแล้วมีตบประตูดี้ และจำเลยช่วยกันชนของ
โจทก์ออกจากบ้านตามคำสั่งของหม่อมเจิม ตามข้อเท็จจริงดังนี้
ศาลไปริสภาเห็นว่า ข้อที่โจทก์หาว่า จำเลยลักทรัพย์สินไม่ทางที่จะ
วินิจฉัยตั้งโทษจำเลยได้ เพราะในฟ้องของโจทก์มิได้ยืนยันว่าจำเลย
เป็นผู้ร้ายลักทรัพย์ และเห็นต่อไปว่าจำเลยยังไม่มีข้อความผิดฐานบุกรุก

ฎีกาที่
๕๔๓

เพราะจำเลยได้เข้าไปในบ้าน โดยอำนาจของหม่อมเจิมผู้ให้เช่า ส่วน
ในข้อหาเรื่องทำให้เสื่อมเสียอิตส์สภาพนั้นศาล โปรริสภาเห็นว่า จำเลย
ไม่มีอำนาจโดยชอบ ด้วย กฎหมายที่จะใช้ กำลัง ภาย กระทำ แก่โจทก์
จำเลยย่อมมีความผิด จึงพิพากษาให้ตั้งโทษจำคุกนายดี นายสันนิท
นายบุญช่วย นางทองอยู่ และนางก้านจำเลยคนละ ๓ เดือน ตาม
กฎหมายลักษณะอาชญามาตรา ๒๖๘ แต่จำเลยไม่เคยกระทำความ
ผิดมาก่อน ให้รอการลงอาชญาไว้ตามกฎหมายลักษณะอาชญา
มาตรา ๔๑ ส่วนนางสาวละมุดจำเลยนั้น คดีฟังได้ตามข้อต่อสู้ว่า
จำเลยมิได้เข้าไปเกี่ยวข้องด้วย ให้ปล่อยตัวไป ฯ

โจทก์จำเลยต่างอุทธรณ์ ฯ

ศาลอุทธรณ์เห็นพ้องกับศาล โปรริสภาว่า จำเลยไม่มีความผิด
ฐานบุกรุก แต่ในข้อหาเรื่องทำให้โจทก์เสื่อมเสียอิตส์สภาพนั้น
ศาลอุทธรณ์เห็นว่า การกระทำของจำเลยเป็นการบ่อนทำลายกันดีทิตตาม
นัยแห่งคำพิพากษาฎีกาที่ ๓๘๕/๒๔๗๐ ระวัง นายชี่ นายเซม โจทก์
นางหัตถ์ นายฉ่า จำเลย จำเลยไม่ควรมีความผิด จึงพิพากษาให้ยก
คำพิพากษาศาล โปรริสภาปล่อยตัวจำเลยไป ฯ

โจทก์ทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ว่า
การกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานบุกรุก และฐานทำให้เสื่อมเสีย
อิตส์สภาพตามกฎหมาย ฯ

กรรมการศาลฎีกาได้พร้อมกัน ประชุมปรึกษาจำนวน เรื่องนี้แล้ว
ตามข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้น มีปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยในชั้นแรกว่า
จำเลยมีผิดฐานบุกรุกหรือไม่ กรรมการเห็นว่าผู้ เป็นเจ้าของทรัพย์สิน

สิ้นที่ให้เข้า ย่อมมีสิทธิที่จะตรวจตราแต่ทรัพย์สินที่ให้เข้านั้น และ
 การที่จำเลยเข้าไปในบ้าน ก็โดยอาศัยอำนาจของหม่อมเจิม ซึ่งเป็นเจ้า
 ของบ้าน ทั้งเป็นการเข้าไปจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ให้เข้านั้นเอง
 เพราะฉะนั้นจำเลยจึงมีสิทธิที่จะเข้าไปในบ้านได้ และไม่เป็นความผิด
 ฐานบุกรุกตามกฎหมาย ข้อวินิจฉัยต่อไปมีว่า จำเลยจะมีอำนาจ
 กระทำการถอดฉากใจท้อออกจากบ้านที่เข้าเพื่อป้องกันสิทธิถึงความเห็น
 ของศาลอุทธรณ์หรือไม่ กรรมการเห็นว่า อำนาจป้องกันตามกฎหมาย
 ต้องกระทำพอสมควรแก่เหตุ และด้วยความจำเป็นเพื่อป้องกัน
 ตรายอันจะมิชชฌ แต่คดีนี้จำเลยซึ่งเป็นตัวแทนของผู้ให้เข้าห้ามความ
 จำเป็นจนถึงกับจะต้องทำการถอดฉากใจท้อออกจากบ้านอย่างใดไม่ จึง
 อยู่จำเลยย่อมมีอำนาจที่จะไม่ให้ใจท้ออยู่ในบ้านที่เข้านั้นได้ แต่จำเลย
 จะต้องทำให้ถูกต้องตามกฎหมาย กล่าวคือ เมื่อจำเลยได้ใจท้อไม่
 ยอมแต่ก็เป็นหน้าที่ของจำเลยที่จะทำการฟ้องร้อง ต่อศาลขอให้ขับได้
 ใจท้อ เพราะฉะนั้นจะถือว่าการกระทำของจำเลยเป็นการป้องกันสิทธิ
 ดังที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยไม่ได้ กรรมการเห็นว่า การที่จำเลยใช้
 อำนาจกำลังกายเข้าทำการถอดฉากใจท้อออกจากบ้านนั้น เป็นการ
 กระทำอันผิดต่อกฎหมายลักษณะอาชญามาตรา ๒๖๘ ฐานทำให้เสื่อม
 เสี่ยอติศรัภาพ จึงพร้อมกันพิพากษาแก้คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ คง
 ให้บังคับคดีไปตามคำพิพากษาศาลไปริศภาทุกประการ ฯ

วันที่ ๒๕ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

พระยานตราชฎ์ฉันท

พระยาศรีสังกร

พระยาวิกรมรัตนอักษร

ฎีกาที่
๕๔๗
(โนค)

ว่าโดยหลุดกั้วไปแล้ว ผู้ให้เช่าไม่มีอำนาจใช้กำลังขับไล่ผู้เช่า
ออกจากที่ดินบ้านเรือน ซึ่งผู้เช่าไม่ยอมตั้งคืน เพราะผู้เช่าเป็นผู้
ปกครองอยู่ ถ้าหากผู้ให้เช่าถือว่ามีสิทธิจะขับไล่ผู้เช่าด้วยเหตุใดๆ
ก็ควรฟ้องร้องว่ากล่าวตามกระบิตเมือง การที่จะใช้กำลังขับไล่เอา
โดยพลการนั้น กฎหมายไม่สนับสนุน เพราะฉะนั้นกริยาที่จำเลยใน
คดีนี้ผิดจากโจทก์ออกจากบ้าน จึงเป็นความผิดฐานทำให้เสื่อมเสีย
อิศลักษณ์ แม้จะได้กระทำโดยคำสั่งของเจ้าของบ้านผู้ให้เช่าก็ไม่เป็น
ข้อแก้ตัว และการกระทำดังกล่าวนี้ไม่มีทางที่จะให้ถือว่าเป็นการกระทำ
โดยเหตุจำเป็นเพื่อป้องกันภัย ตามประมวลอาชญามาตรา ๕๐
หรือแม้แต่จะอ้างว่าเป็นการป้องกันสิทธิ ตามประมวลแพ่งมาตรา ๔๕๑
รูปคดีก็ไม่เข้าในบทที่อ้าง

คำพิพากษานี้จะตั้งข้อสงสัยว่าเป็นการขัดแย้งกับคำ
พิพากษาฎีกาที่ ๑๕๕/๒๔๗๐ (๑๑ ข. ต. ๑๕๒) ในเรื่องอำนาจของผู้
ให้เช่าที่จะใช้กำลังขับไล่ผู้เช่า

อย่างไรก็ดีควรตั้งข้อสงสัยว่า ตามข้อความที่กล่าวข้างต้น ได้อาศัย
หลุดกั้วว่าผู้เช่าเป็นผู้ปกครองที่ดินบ้านเรือนอยู่ เจ้าของไม่มีอำนาจ
ใช้กำลังขับไล่ แต่ถ้าหากเป็นเรื่องที่ผู้บุกรุกเข้ามาในที่ดินบ้านเรือน
ของเรา ซึ่งเราปกครองอยู่ เรามีอำนาจใช้กำลังพอสมควร เพื่อ
ขับไล่ออกไปได้ ให้คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๓๘/๑๒๗ (๕ ฎีกา ๑๕๕)

ในหลุดกั้วมาข้างบนนี้ ถ้าจะเทียบกฎหมายองค์ฤษฎีให้
สอดคล้องบูรเต็ม ๑๗ ข้อ ๑๐๗๓

ส่วนที่ว่ากริยาที่พวกจำเลย เข้าไปในบ้านโจทก์ไม่เป็น ความผิด
 ฐานบุกรุกนั้น ศาลฎีกาได้อาศัยเหตุที่ว่าจำเลยได้เข้าไปโดยอาศัย
 อำนาจของเจ้าของบ้าน ทั้งเป็นการเข้าไปจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สิน
 ที่ให้เช่า จึงอาจนับว่าได้เข้าไปโดยมีเหตุอันสมควรที่จะเข้าไป รูปคดี
 จึงไม่เป็นบุกรุกตามประมวลอาชญามาตรา ๓๒๘

ฎีกาที่
 ๕๔๗
 (โมต)

ฉีกาที่
๕๔๘

คำพิพากษาที่ ๙๔๘ พ.ศ. ๒๔๗๒

การฉ้อฉล, เพิกถอน, สิทธิบุคคลภายนอก, สันนิษฐาน
ความสุจริต, ประมวลแพ่งมาตรา ๒, ๒๓๘

(๑) กฎหมายให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลทุกคนทำการ
โดยสุจริต เพราะฉะนั้นเจ้าหน้ที่กล่าวอ้างว่า ผู้รับจ้างองค์ดิน
ของลูกหน้ได้รับจ้างองค์โดยการสมยอมเพื่อการฉ้อฉล ต้องมีหน้ที่
นำสืบ ถ้าไม่สืบหรือสืบไม่สม ก็ถือว่าได้รับจ้างองค์โดยสุจริต

(๒) ลูกหน้ได้โอนทรัพย์สินให้แก่ผู้้องเป็นการฉ้อฉลเจ้าหน้
แต่ผู้รับโอนได้เอาทรัพย์สินนั้นไปจ้างองค์คนที่ ๓ ผู้รับไว้โดยสุจริต
ตั้งนี้ แม้การโอนในชั้นต้นจะได้ถูกเพิกถอนก็ดี เจ้าหน้จะขอให้
เพิกถอนการจ้างองค์ระหว่างผู้รับโอนกับบุคคลที่ ๓ ด้วยหาได้ไม่
โดยข้อบัญญัติแห่งประมวลแพ่งมาตรา ๒๓๘

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการตรวจฉีกา
โจทก์ อุกุขรณค้ำพิพากษาคัดอุกุขรณค

นางอ้อน แซ่คู

โจทก์

คดีระวาง

นายคืบ นอบน้อม

จำเลย

คดีโจทก์ฟ้องขอให้ทำลายการจ้างองค์ดินโฉนดที่ ๘๗๕๓

พร้อมด้วยเรือนฝักกระดาน ๒ หลัง

อยู่ในตำบลท่าเรือสามพราน

จังหวัดนครปฐม ซึ่งนางมาตี นางตะมุนและจำเลยสมยอมทำกันไว้
เพื่อการฉ้อฉลโจทก์ ผู้เป็นเจ้าของของนายชิวผู้แพคดี โจทก์อ้าง
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๒๓๗ ๖

จำเลยสู้ความว่าได้รับจำนองไว้โดยสุจริต ๖

โจทก์จำเลยไม่คิดใจสืบพระยานบคคต โจทก์ขออ้างจำนอง
คดีแพ่งแดงที่ ๕๕๕/๒๔๗๒ กับโฉนดสำหรับที่ดินรายนี้ ๖

ปรากฏตามโฉนดที่ ๘๗๕๓ ที่โจทก์อ้างว่า ที่ดินซึ่งพาทกถนน
เดิมนางแพเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ครั้นวันที่ ๓๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๕
นางแพได้ขายกรรมสิทธิ์ให้แก่นางมาตี เกิดสามเดือน และนางตะมุน
นิลพันธ์ และในวันเดียวกันนางมาตีและนางตะมุนผู้ซื้อได้จำนองกรรม-
สิทธิ์ไว้แก่นายตบจำเลยอีกต่อหนึ่ง เป็นเงิน ๓,๐๐๐ บาท ๖

วันที่ ๒๖ มีนาคม ศกนั้น นางฮ่อนโจทก์จึงขอหมายศาลยึด
ทรัพย์สินรวมทั้งที่ดินและเรือนรายนี้ โดยเหตุที่นายชิวสามีนางแพแพคดี
จะต้องใช้เงินโจทก์เป็นจำนวน ๕,๔๑๖ บาทเศษ ๖

วันที่ ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๕ นางตะมุนและนางมาตีผู้ซื้อ
กรรมสิทธิ์ที่และเรือนวิวาทจากนางแพจึงได้ร้องขอทรัพย์ ศาลจังหวัด
นครปฐมได้สั่งถอนและมีคำสั่งเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ให้ยก
คำร้องของนางตะมุน นางมาตีผู้ซื้อทรัพย์ โดยฟังว่าการซื้อขายนั้น
ได้กระทำต่อกันเมื่อนายชิวจำเลยได้ฟังคำพิพากษาของศาลที่ให้คนแพ
คดีโจทก์แล้วถึง ๑๕ วัน เป็นการฉ้อฉลโจทก์ คำสั่งนี้ถึงที่สุด
ไม่มีอุทธรณ์ ๖

ฎีกาที่
๕๔๘

แต่ นาย คับ ผู้รับจ้างของ ไตย น คาร์ ร้อง ค่ำ ค่ำ ว่า ถ้า ค่ำ ค่ำ จะ ขาย
ทอด ตลา ตที่ ดิน รายน ขอ ให้ นาย คับ ได้ รับ ขำ ระ หน ใน การ จ้าง หน ก่ หน
โจท ก จิง ยน พง คคน เม อว หน ๓ ๓ หน วาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ขอ ให้ ทำ าย
นิต กกรรม การ จ้าง หน ระ วน นาง วม หน นาง มา ตี กับ นาย คับ จำ เถย คคน
อ้าง ประ มว ดกฎ หมาย แพ่ง และ พานิช ย มา ตรา ๒๓๗ ๗

ค่ำ ค่ำ จิง หน ดน ครป รฐ ม เห็น ว่า เม หน นาง มา ตี และ นาง วม หน ไม่ มี
กรรม สิทธิ หน ที่ ดิน รายน แล้ว ก็ ไม่ มี สิทธิ จ้าง หน ได้ นาย คับ จำ เถย
จิง ไม่ มี สิทธิ ระ วน ขอ ให้ โจท ก ใ ถอ หน แม หน นาย คับ จะ ได้ รับ จ้าง หน
ไ ว้ โดย สัจ จิต อ้าง กฎ หมาย ดกษ ณะ เบ็ด เต ร จ มา ตรา ๓๓๒ และ ค่ำ
พิ พาก ษา ฎีกา ที่ ๖๕๔/๒๔๕๘ (ระ วน นาย เอ็ม ตอ ริ เมอ ผู้ จด กการ บรช ษ
ส ติว บรา เรอ ตมิ เต ต โจท ก นาย ทง ตี ดน ทง คี ผู้ จด กการ โรง ตี ไฟ
ย หือ เจย มุ ย จำ เถย) และ ฎีกา ที่ ๕๗๓/๒๔๖๕ (ระ วน นาย คต อ ย
ยิง วิ ริ ยะ และ นาย ประ เวศ ร โจท ก นาง ทง คุ ช เจำ ของ โรง วั บ จำ หนำ
จำ เถย) เป็น หน ตก จิง พิ พาก ษา ให้ ทำ าย การ จ้าง หน ตาม ที่ โจท ก พ้อง ๗

จำ เถย อุ ทธร ณ์ ค่ำ ค่ำ อุ ทธร ณ์ เห็น ว่า โจท ก ไม่ ได้ นำ สืบ ว่า จำ เถย
ได้ รับ จ้าง หน ไ ว้ โดย การ ส มย อม ทจ จิต จิง พิ พาก ษา ดกษ ณะ ค่ำ พิ พาก ษา
ของ ค่ำ ค่ำ เดิม และ ยก พ้อง โจท ก ๗

โจท ก ทุ ถ เก ตำ ๗ ถว ย ฎีกา ๗

กรรม การ ค่ำ ค่ำ ฎีกา ตร วจ ดำ หน นปร กษาค ตัน เห็น ว่า หน นาง แพ
โ หน กรรม สิทธิ ทที่ ดิน และ เร วน รายน ขาย ให้ นาง มา ตี และ นาง วม หน หน เป็น
การ อนุ ญา ตอ ยู่ ใน ตว ท ให้ ผู้ รับ ซื่อ โ หน กรรม สิทธิ โดย การ ขาย หรือ จ้าง หน

ที่คนแต่ละเรือนนั้นต่อไปได้ ลักษณะเบ็ดเสร็จมาตรา ๓๑๒ และคำ
พิพากษาฎีกาที่ ๖๕๔/๒๔๕๘ และที่ ๕๗๓/๒๔๖๕ ที่ศาลเดิมยกขึ้นอ้าง
เป็นเรื่องที่เจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินไม่ได้อนุญาตให้โอนตั้งเรื่อง
จึงจะยกมาปรับไม่ตรงกับรูปคดีบทควรปรับกับคดีเรื่องนี้คือ ประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๒๓๗ ที่โจทก์อ้างมากับมาตรา ๒๓๘
ซึ่งอาศัยเงินจำนองโอนได้เสียตอบแทนทรัพย์สินที่รับโอน ทั้งความ
สุจริตของผู้รับโอนเป็นข้อสำคัญ ฯ

กรรมการศาลฎีกาเห็นว่า ถึงแม้ได้มีคำพิพากษาว่านางละมุน
และนางมาตีได้รับชื้อที่ดินและเรือนรายนจากนางแพ โดยการส่วยยอมยก
ก็ไม่ทำให้เกิดความสันนิษฐานว่า นายคืบจำเลยผู้รับจำนองไว้จาก
นางละมุนและนางมาตีเห็นในการส่วยยอมนั้นด้วย ประการหนึ่งมาตรา ๖
แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคล
ทุกคนทำการโดยสุจริต การจำนองรายนได้ทำต่อหน้าพนักงานผู้
หน้าที่ เบื้องต้นควรฟังว่าเป็นการจำนองโดยถูกต้องตามที่ปรากฏใน
พยานเอกสารคือ โฉนดซึ่งส่งมาในสำนวนแล้ว ฯ

กรรมการศาลฎีกาเห็นว่า เมื่อโจทก์ไม่นำสืบให้ได้ความ
ตามที่โจทก์กล่าวในฟ้องว่า นางมาตี นางละมุนกับจำเลยทำนิติกรรม
การจำนองกันโดยส่วยยอมเพื่อฉ้อฉลโจทก์แล้ว ได้ชื่อว่าโจทก์สืบ
ไม่สมฟ้อง โจทก์ไม่ควรชนะคดี ฯ

จึงพิพากษาให้ยกฟ้องโจทก์ตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ และ

ฎีกาที่
๕๔๘

ให้ยกฎีกาโจทก์ ให้ โจทก์ ใช้ ค่าธรรมเนียมชั้นฎีกาแทนจำเลยและ
ค่าทนาย ๕๐ บาท ฯ

วันที่ ๒๕ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖

พระยาธรรมสารเวทย์

พระยาหวิศจันทร์สุวิทย์

พระยาวิกรมรัตนสุภาส

(๑) เรื่องต้นนิษฐานความสุจริต ตามประมวลแพ่งมาตรา ๖
ให้ตุลาการอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์สำหรับมาตราที่กล่าว
นั้น กับให้ตุลาการวินิจฉัยฎีกาที่ ๕๓๕/๒๔๗๖ (บ.ร.บ. ๑๕๗๓) ในหัวข้อที่ ๔

(๒) เมื่อถือว่าจำเลยได้รับจำนวนที่ดินและเรือนรายพิพาทไว้
จากนางตะมูน นางมาดี โดยสุจริตแล้ว รูปคดีก็ตรงตามคัวบทแห่ง
ประมวลแพ่งมาตรา ๒๓๘ กล่าวคือ การที่ศาลจังหวัดนครปฐมยก
คำร้องขอชดเชยของนางตะมูนนางมาดี โดยฟังว่านางตะมูนนางมาดี
ได้รับซื้อที่ดินและเรือนรายนี้ไว้จากนางแพ โดยสละยอมเพื่อฉ้อฉลโจทก์
ผู้เป็นเจ้าของนั้น ก็เท่ากับเป็นการเพิกถอนการซื้อขายระหว่างนางแพ
กับนางตะมูนนางมาดี ตามประมวลแพ่งมาตรา ๒๓๗ ซึ่งตาม
มาตรา ๒๓๘ ได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่า “การเพิกถอนดังกล่าวมาในบท
มาตราก่อนนั้น ไม่อาจกระทบกระทั่งถึงสิทธิของบุคคลภายนอกอันได้
มาโดยสุจริตก่อนฟ้องคดีขอเพิกถอน” ในเรื่องนี้ไม่ได้มีการฟ้องคดี
ขอเพิกถอนก็จริงอยู่ แต่การที่ศาลยกคำร้องขอชดเชยของนางตะมูน

นางมาด ก็เท่ากับได้เพิกถอน โดยเป็นวิธีปฏิบัติทางดี ซึ่งศาล
 ทงหลายได้ยอมให้ทางนั้นตลอดมา แต่ถ้าวาโดยหลักการแล้วไม่ผู้
 ถกนก็ เพราะเมื่อนางตะมนนางมาดได้รบชื่อที่ดินไว้ ตามกฎหมาย
 ก็ต้องถือว่านางตะมนนางมาดเป็นเจ้าของของถกกรรมสิทธิ์ จนกว่าจะได้
 มีการเพิกถอน และเมื่อเจ้าหน้งไม่ได้ร้องขอให้เพิกถอน ก็ไม่น่า
 จะยอมให้นำยึดได้

ฎีกาที่
 ๕๔๘
 (ในต)

อย่างไรก็ดี ตามที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่า ในขณะที่นางตะมน
 นางมาดทำสัญญาจำนองที่ดินรายพิพาทไว้กับจำเลยนั้น นางตะมน
 นางมาดมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินโดยถูกต้อง เพราะฉะนั้นการที่ศาลเดิม
 อ้างถึงกฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จ กับคำพิพากษาฎีกา ๒ ฉบับนั้น
 จึงไม่ตรงกับเรื่อง

นอกจากบทมาตรา ๒๓๘ ซึ่งเป็นบทบัญญัติโดยเฉพาะ และ
 ตรงตามเนื้อเรื่องแห่งคดีแล้ว สิทธิของจำเลยยังได้รับความคุ้มครอง
 ตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๓๓๒๘ อันว่าด้วยสิทธิของบุคคลผู้ได้มา
 ซึ่งทรัพย์สินโดยมีค่าตอบแทนและโดยสุจริตนั้นด้วย

ฎีกาที่
๕๕๔

คำพิพากษาที่ ๙๕๔ พ.ศ. ๒๔๗๒

วิธีพิจารณาอาชญา, แก้วฟอง, จำเลยให้การแล้ว

(๑) โจทก์ยื่นข้อหาในศาลชั้นใต้สวน เมื่อจำเลยให้การแล้ว แต่การใต้สวนยังไม่เสร็จสำนวน โจทก์ขอแก้ฟ้อง ศาลมีอำนาจให้แก่ได้ไม่ผิดด้วยวิธีพิจารณา

วรรณกรรมและศิลปกรรม, ลิขสิทธิ์, ยังไม่ได้ โฆษณา

(๒) วรรณกรรมและศิลปกรรมนั้น แม้จะยังมีได้โฆษณา ก็มีลิขสิทธิ์ได้ เพราะฉะนั้นการที่ผู้ใดลอกคัดและพิมพ์หนังสือ ซึ่งผู้อื่นได้เรียบเรียงไว้ยังมีได้โฆษณา ผู้นั้นก็มีความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พ. ศ. ๒๔๗๔

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรมการตรวจฎีกา
จำเลย อุทธรณ์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์
นายจรูญ อนุบางช้าง โจทก์
คดีระวาง

นายวิชัย ประสงค์ดี จำเลย
โจทก์ฟ้องและฟ้องเพิ่มเติมว่า ได้แต่งหนังสือไว้ ๒ เรื่องแต่ยังมีได้จัดการพิมพ์จำหน่าย จำเลยบังอาจลอกคัดเอาไปพิมพ์จำหน่าย ให้ข้อความหาญมเต็มหนึ่ง มหาเสน่ห์เต็มหนึ่ง ขอให้ตั้งโทษตามพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมฯ พ. ศ. ๒๔๗๔ มาตรา ๒๕ ฯ

จำเลยให้การปฏิเสธและต่อสู้คดีว่า จำเลยไม่รู้ว่าเป็นโจทก์แต่
หนังสือมีลิขสิทธิ์ จำเลยจึงไม่มีความผิด ๑

ฎีกาที่
๕๕๔.

ศาลพระราชอาชญาพิจารณาแล้วฟังข้อเท็จจริงว่า จำเลยออก
คิดและพิมพ์หนังสือมหานิคม มหาเด่นที่ จากที่โจทก์ได้เรียบเรียงไว้
จำเลยรู้ตั้งแต่แล้ว จึงให้ชื่อหนังสือ ๒ เต็มว่าดังนั้น มีความผิด
ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พ.ศ. ๒๔๗๔
มาตรา ๒๕ ให้ปรับจำเลย ๓๐๐ บาท ถ้าไม่มั่งเสียให้จัดการตาม
มาตรา ๓๘ แห่งกฎหมายลักษณะอาชญา ๑

จำเลยอุทธรณ์ด้วยข้อกฎหมาย ๓ ข้อ คือ :-

(๑) ศาลต่างไม่ยกคำพยานตอนที่โจทก์เบิกความเป็นพยานว่า
หนังสือที่โจทก์แปลมาจากฉบับต่างประเทศนั้น คือหนังสือเปาเวอร์
ขอพิติขของอาจารย์แฮตดอก ซึ่งมีแต่ของโจทก์คนเดียว ความจริง
ของจำเลยก็มี อันเป็นพิรุธที่ศาลจะยกขึ้นวินิจฉัย ไม่ฟังคำพยาน
ของโจทก์ว่าโจทก์เป็นผู้เรียบเรียงแท้จริง โจทก์คิดของจำเลยจึง
จะถูก ๑

(๒) ศาลเดิมไม่ควรรับฟ้องไว้พิจารณา เพราะเมื่อโจทก์
ยื่นข้อหาขึ้นได้แล้ว โจทก์กล่าวในข้อหาว่าจำเลยคิดลอกเมื่อเดือน
พฤศจิกายนหรือธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๔ ครั้นจำเลยให้การต่อสู้ว่า
จำเลยได้จ้างพิมพ์และจำหน่ายก่อนโจทก์ฟ้องตั้ง ๔ เดือน โจทก์จึง
ยื่นแก้ฟ้อง จำเลยได้คัดค้านไว้แล้ว ศาลต่างไม่หยิบยกขึ้นกล่าว ๑

(๓) หนังสือที่ฟ้องโจทก์ยังมีได้โฆษณา จึงมีลิขสิทธิ์ไม่ได้ ๑

ฎีกาที่
๕๕๔

ศาลอุทธรณ์ ได้วินิจฉัยปัญหาที่จำเลยอุทธรณ์ ชนมา ดังต่อไปนี้ คือ :-

ข้อ ๑. ศาลอุทธรณ์เห็นว่ารูปคดีนั้นจะอุทธรณ์ด้วยข้อเท็จจริงไม่ได้ เพราะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติอุทธรณ์ แต่ที่จำเลยยกข้อเท็จจริงชนกต่างเป็นอุทธรณ์ ชนมาข้อ ๑ นั้น คล้าย ๆ กับจะว่าศาลเดิมวินิจฉัยพยานผิดจากจำนวน ศาลอุทธรณ์ ได้เห็นในคำพยานโจทก์ที่เบิกความมาแล้ว เห็นว่าโจทก์มีใตยยืนยันว่าหนังสือเปาเวอร์ขอพิทักษ์แต่ของโจทก์คนเดียว ดังจำเลยเขียนเป็นอุทธรณ์ ชนมาศาลเดิมจึงไม่กล่าวถึง ถูกกับรูปคดีแล้ว อนึ่งศาลเดิมได้วินิจฉัยข้อเท็จจริงว่า หนังสือทพพาทนเป็นหนังสือโจทก์เรียบเรียงชนจำเลยลอกคัดเอามาดงพิมพ์ข้อความ จึงได้ซ้ำเหมือนกันโดยมาก ๆ

ข้อ ๒. ศาลอุทธรณ์เห็นว่า การที่ศาลได้ส่งมอบอนุญาตให้โจทก์แก้ฟ้องได้ ในเมื่อจำเลยให้การแล้วแต่ก่อนการเสร็จจำนวนนั้นเป็นการกระทำที่กระชอบด้วยวิชีพิจารณาไม่ผิดกฎหมาย อุทธรณ์ของจำเลยขอรับฟังไม่ชน ๆ

ข้อ ๓. ที่จำเลยเถียงว่าหนังสือโจทก์เรียบเรียงยังมีได้โฆษณาจะมีสิทธิไม่โดน ศาลอุทธรณ์เห็นว่าตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรม ฯ ต ฯ ได้บัญญัติไว้ในข้อ (๒) หมายความว่าถึงยังมีได้โฆษณาก็ตาม แต่ถ้าแม้ว่านักประพันธ์เป็นคนในบังคับสยามหรือมีถิ่นอยู่ในพระราชอาณาจักว เมื่อได้เรียบเรียงหนังสือทพพาทนชนชนแล้ว ก็เป็นผู้ที่มีสิทธิจะได้ลิขสิทธิ์อยู่แล้ว

เรื่องนี้โจทก์ได้สอบถามตัวเบิกความยืนยันว่า โจทก์เป็นคนในบังคับ
สยาม และมีถิ่นที่อยู่ในสยาม ได้เรียบเรียงหนังสือขึ้นขึ้น ก็เป็นการ
สมควรที่จะเป็นผู้มีสิทธิได้สิทธิ์ช้ เมื่อจำเลยคัดลอกเอาไปพิมพ์
จำหน่าย ก็สมควรที่จะต้องรับโทษ ฯ

เพราะฉะนั้นศาลอุทธรณ์จึงได้พิพากษายืนตามคำตัดสินศาลพระ
ราชอาชญา โดยยกอุทธรณ์จำเลยเสีย ฯ

จำเลยทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกา ฯ

กรรมการศาลฎีกาได้พร้อมกันตรวจสำนวนเรื่องนี้โดยละเอียด
แล้ว ฯ

คดีนี้คดีความมีสิทธิทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกาได้แต่เฉพาะในข้อ
กฎหมายเท่านั้น ฯ

จำเลยแถลงว่า ที่ศาลต่างพิพากษาลงโทษจำเลยนั้นยังมีชอบ
ด้วยกฎหมาย ขอให้ยกเสีย ฯ

ศาลต่างทั้ง ๒ วินิจฉัยข้อเท็จจริงจากทั้งสำนวนและชี้ขาดว่า
ตามที่โจทก์ฟ้องว่าจำเลยได้รู้แล้วว่าโจทก์ได้แต่งหนังสือขึ้นขึ้น และ
อีกประการหนึ่งการที่จำเลยเอาหนังสือซึ่งจำเลยมิได้แต่งหรือเรียบเรียง
เองมาพิมพ์จำหน่าย โดยได้ไปปกหนังสือว่าจำเลยเป็นผู้เรียบเรียง
เช่นนี้เป็นข้อพิรุธข้อให้เห็นเด่นชัดขึ้นว่าจำเลยคงได้รู้แล้วว่าหนังสือ
ที่จำเลยพิมพ์จำหน่ายนี้เป็นหนังสือที่คัดลอกของโจทก์มา ฯ

กรรมการศาลฎีกาจำต้องถือตามข้อเท็จจริงที่ ศาลอุทธรณ์
วินิจฉัยมา และเห็นว่าที่ศาลต่างลงโทษจำเลยตามมาตรา ๒๕ แห่งพระ

ฎีกาที่
๕๕๔

ราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พ.ศ. ๒๔๗๔ นั้นชอบ
ด้วยกฎหมายแล้ว. ข้อกฎหมายที่จำเลยทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขึ้นมา
นกรวมการเห็นว่าไม่มีเหตุผลอย่างไรที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำพิพากษา
ให้ถึงโทษนั้นได้

เพราะฉะนั้น จึงพร้อมกันพิพากษายืนตามคำตัดสินศาลอุทธรณ์
ให้ยกฎีกาจำเลยเสีย ฯ

วันที่ ๓๐ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖
ฮาว. ประเสริฐ นิกิตต์
พระยาพรหมทัตศรีพิไลย์
พระยาฤทธิราชทรงสวัสดิ์

ในเรื่องนี้ไม่ปรากฏว่าจำเลยถวายฎีกาด้วยข้อกฎหมายข้อใด
จึงถือเอาข้อกฎหมายที่จำเลยคัดค้านในชั้นอุทธรณ์ ซึ่งเป็นข้อกฎหมาย
แท้จริงเพียง ๒ ข้อ ดังได้แสดงไว้ข้างต้น

(๑) ในข้อแรกเรื่องโจทก์ขอแก้ฟ้องเมื่อจำเลยให้การแล้วนั้น
ให้คำพิพากษาและฟุตโนตฎีกาที่ ๓๓๕/๒๔๗๖ (บ.ร.บ. ๔๘๔)

(๒) ในเรื่องลิขสิทธิ์แห่งวรรณกรรมหรือศิลปกรรมอันยังมีได้
โฆษณาอัน ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม
พ.ศ. ๒๔๗๔ มาตรา ๔ ในตอนท้ายแห่งวรรค ซึ่งเป็นบทวิเคราะห์ศัพท์
ของคำว่าลิขสิทธิ์ ได้ปรากฏข้อความชัดเจนว่า “ถ้าวรรณกรรม
หรือศิลปกรรมนั้นยังมีได้โฆษณาไว้ ศัพท์นี้หมายถึงสิทธิที่นอก

โทษณาด้วย” ทงนแสดงโดยน่นอนว่า วรรณกรรมหรือศิลปกรรม
ที่ยังมิได้โทษณาก็มีลิขสิทธิ์ได้

ฎีกาที่
๒๕๔
(ในค)

อนึ่งในมาตรา ๕ ซึ่งบัญญัติถึงลิขสิทธิ์ภายในประเทศ ก็แสดง
ไว้อีกว่า ผู้ประพันธ์วรรณกรรมและศิลปกรรม ซึ่งเป็นคนในบังคับ
สยาม หรือมีถิ่นที่อยู่ในพระราชอาณาจักร์ มีลิขสิทธิ์ในวรรณกรรม
และศิลปกรรมนั้น แม้ยังมิได้โทษณา

และควรตั้งเกดด้วยว่า แม้ผู้ประพันธ์จะเป็นคนในบังคับหรือ
พลเมือง หรือมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ ก็อาจมีลิขสิทธิ์ในวรรณกรรม
และศิลปกรรมที่ยังมิได้โทษณาได้ภายในเงื่อนไข ตามความใน
มาตรา ๒๘ ซึ่งว่าด้วยลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ

คำพิพากษาที่ ๘๕๕ พ.ศ. ๒๔๗๒

หุ้นส่วน, หนี้ของห้าง, ความรับผิดชอบ, หุ้นส่วนคนหนึ่ง
ตาย, หุ้นส่วนอื่นทำการต่อไป

(๑) ผู้เป็นหุ้นส่วนต้องรับผิดชอบในหนี้สินซึ่งหุ้นส่วนผู้จัดการ
ได้ทำแทนห้างหุ้นส่วน

(๒) ในห้างหุ้นส่วนซึ่งมีผู้เป็นหุ้นส่วนเกินกว่า ๒ คน เมื่อ
หุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดตาย ถ้าหุ้นส่วนคนอื่นยังคงทำการค้าต่อไป
ก็ต้องถือว่าหุ้นส่วนเหล่านั้นยังคงเป็นหุ้นส่วนกันอยู่ และต้องร่วม
กันรับผิดชอบในหนี้สินของห้างที่เกิดขึ้นในตอนหลังนั้น

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการตรวจฎีกา
จำเลย อุตสาหกรรมคำพิพากษาศาลอุตสาหกรรม

นายคดี โค้วศรีวงศ์ เจ้าของยี่ห้อเจ้าเซียงฮวด โจทก์

คดีระวาง

นายชน สีทธิพงษ์

จำเลย

คดีนี้โจทก์ฟ้องว่า เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๔๗๐ โจทก์ได้
ฟ้อง นายกิมผู้แทนหุ้นส่วนยี่ห้อกิมบ้วนแดงกับโรงสีไฟยี่ห้อกิมบ้วนแดง
ค่าบดเรีงรางวัล อำเภอลำปางให้ จังหวัดสระบุรี เป็นจำเลย ขอให้ชำระ
หนี้ ๖๓๖๒ บาท ๑๕ สตางค์ ศาลจังหวัดสระบุรีพิพากษาให้จำเลย
ใช้หนี้โจทก์ ปรากฏตามอำนาจหมายเลขแดงที่ ๑๔๘/๒๔๗๐ ศาล
ออกหมายบังคับแล้ว แต่นายกิมและโรงสีไฟยี่ห้อกิมบ้วนแดงมิได้

ปฏิบัติตามหมายบังคับ โจทก์ยังมิได้รับผลตามคำพิพากษา บัดนี้
การปรากฏว่าจำเลยในคดีนี้ เป็นหุ้นส่วนอยู่ในโรงสีไฟ ยี่ห้อгимบัวแดง
ตกอยู่ในฐานะ เป็นลูกหนี้ ร่วม จะต้องรับผิดชอบชำระหนี้ ของโรงสีไฟ ยี่ห้อ
гимบัวแดงต่อโจทก์ จึงขอให้ศาลบังคับจำเลยชำระหนี้ตามจำนวน
เงินดังกล่าวข้างต้นกับดอกเบี้ยด้วย ฯ

จำเลยให้การต่อสู้ว่า ๓. นายгимมิได้เป็นหุ้นหรือผู้จัดการ
โรงสีгимบัวแดง ฯ

๒. หนี้ที่โจทก์ฟ้องไม่ยุติ เพราะ โจทก์กับนายгимทำ
อุบายชน ฯ

๓. หนี้รายนต้องถือเป็นหนี้เฉพาะตัวนายгим ฯ

๔. จำเลยรับว่ามีหุ้นส่วนในโรงสีไฟรายนจริง แต่นางหงวน
ภรรยานายгимได้เข้าหุ้นส่วนของจำเลยไปทำ หนี้รายนเกิดขึ้นระวาง
นางหงวนเข้า จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบ ฯ

๕. หุ้นส่วนโรงสีได้เลิกกัน ตั้งแต่นายรอดผู้เป็นหุ้นส่วนตาย
หนี้รายนเกิดขึ้นภายหลัง ฯ

๖. แม้โจทก์จะชนะคดีตามที่ปรากฏในฟ้องของโจทก์ก็ จำเลย
ก็ไม่ทราบเรื่อง คำพิพากษาของศาลไม่มีผลกับจำเลย เพราะศาล
พิพากษาโดยผิดหลง เนื่องจากการกระทำของโจทก์ ฯ

ศาลมณฑลอยุธยาพิพากษาแล้ว เชื่อว่านายгимเป็นหุ้นส่วนผู้
จัดการได้ทำหนี้ต่อโจทก์แทนห้างหุ้นส่วน ซึ่งจำเลยเป็นหุ้นส่วน จึง
พิพากษาให้จำเลยใช้เงินโจทก์ ๒๑๖๒ บาท ๑๕ สตางค์ กับดอกเบี้ย
ร้อยละ ๗ ครั้งต่อปี นับแต่วันฟ้อง แต่มิให้เกิน ๕ ปี ฯ

ฎีกาที่
๕๕๕

จำเลยอุทธรณ์ คำอุทธรณ์ พิพากษายืนตามศาลเดิม ฯ
จำเลยทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกา ฯ

กรรมการศาลฎีกาได้พร้อมกันตรวจ และประชุมปรึกษาดำเนิน
เรื่องแล้ว ทางพิจารณาโจทก์ มีพระยานเบิกความประกอบกันได้ความ
ว่า กิจการค้าขายระวางยี่ห้อเต่าเชียงฮวดของโจทก์ และโรงไฟฟ้า
ยี่ห้อกิมบ้วนเต่ง ซึ่งจำเลยเป็นหุ้นส่วนอยู่นั้น นายกิมได้แสดงตนเป็น
หุ้นส่วนผู้จัดการในโรงไฟฟ้ายี่ห้อกิมบ้วนเต่ง ดำเนินกิจการค้าขาย
เพื่อประโยชน์ของห้างหุ้นส่วน โดยนำข้าวสารมาฝากยี่ห้อโจทก์ขาย
บางครั้งนายกิมกับเงินดวงหน้าในนามของยี่ห้อกิมบ้วนเต่ง ๆ คงเป็น
หุ้นโจทก์ตามจำนวนที่โจทก์พึง และจำเลยได้เคยบอกแก่นายเต่า
ฮวดใช้ ผู้จัดการยี่ห้อโจทก์ว่า นายกิมเป็นหุ้นส่วน ผู้จัดการของยี่ห้อ
กิมบ้วนเต่ง เมื่อดังนั้นขอแสดงให้เห็นว่า กิจการที่นายกิมกระทำ
ไปนั้นได้กระทำในนามของห้างหุ้นส่วนยี่ห้อกิมบ้วนเต่ง ซึ่งจำเลยผู้
เป็นหุ้นส่วนได้ทราบแต่ขอเถียงของจำเลย ข้อ ๑ ถึง ๓ ไปนั้นฟัง
ไม่ขึ้น คดีมีมูลหาที่จะต้องวินิจฉัยว่า การที่นายรอดผู้ เป็นหุ้นส่วน
ของยี่ห้อกิมบ้วนเต่งตาย และนายกิมกับจำเลยซึ่งเป็นหุ้นส่วนยังทำการ
ค้าขายต่อมา จะต้องร่วมกันรับผิดชอบในหนี้สินที่เกิดขึ้นภายหลังหรือไม่
ขอเนกราบการเห็นว่า แม้เหตุที่ผู้ เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งตายจะทำให้
ห้างหุ้นส่วนล้มเลิกกันตามกฎหมายก็ตาม แต่การที่นายกิมกับ
จำเลยผู้ เป็นหุ้นส่วนยังทำการค้าขายต่อมาตามเดิมคง ย่อมเป็นการ
แสดงออกต่อคนภายนอกว่าห้างหุ้นส่วนยี่ห้อกิมบ้วนเต่งคงคงอยู่ นอก
จากนั้นยังคงถือว่า การที่นายกิมกับจำเลยผู้ เป็นหุ้นส่วนยังทำการ

ค้าขายต่อมา ก็เป็นการทำสัญญาเข้าหุ้นส่วนกัน โดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งนายก็มกับจำเลยจะต้องร่วมกันรับผิดชอบในหนี้สิน ของห้างหุ้นส่วนนี้ หอ กิมบัวแดง ส่วนข้อข้อข้อข้ออื่น ๆ ของจำเลยนั้น กรรมการคงเห็น พ้องด้วยคำวินิจฉัยของศาลต่าง ๆ ซึ่งได้วินิจฉัยไว้โดยละเอียดแล้ว จึง พร้อมกันพิพากษาให้จำเลยรับผิดชอบใช้เงินแก่โจทก์ ยืนตามคำพิพากษา ศาลต่างทั้ง ๒ ให้ยกฎีกาจำเลยเสีย และให้จำเลยเสียค่าธรรมเนียม และค่าทนายความในชั้นฎีกาเป็นเงิน ๒๐๐ บาทแทนโจทก์ด้วย ฯ

วันที่ ๓๐ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖

พระยานตราขลุ่ยเงิน

พระยาศรีสังกร

พระยาภิกรมรัตนสุภา

(๓) ความรับผิดชอบของผู้เป็นหุ้นส่วนในการกระทำของหุ้นส่วนคน อื่น ๆ นั้น มีขอบเขตอยู่ในประมวลแพ่งมาตรา ๓๐๕๐ ซึ่งบัญญัติว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนจะต้องรับผิดชอบร่วมกันใน " การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคน ใดคนหนึ่งได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขาย ของห้างหุ้นส่วน " ปัญหาสำคัญในเรื่องเช่นนี้ จึงอยู่ที่ว่า หนี้สินที่โจทก์ฟ้องเป็นหนี้สิน ซึ่งได้เกิดขึ้น โดย การจัดทำ อัน เป็นธรรมดาการค้าขาย ของ ห้างหุ้นส่วน หรือไม่ ซึ่งโดยมากเป็นปัญหาในข้อเท็จจริง อันจะต้องพิจารณา ตาม เหตุผลเป็นเรื่อง ๆ และในคดีนี้ศาลต่างขขาดว่า หนี้สินที่โจทก์ฟ้อง เป็นหนี้สินนายก็มเป็นผู้จัดการได้ทำไว้ต่อโจทก์แทนห้างหุ้นส่วน ซึ่งแปลได้ว่า เป็นหนี้สิน อันเกิด ขึ้น โดยการจัดทำอันเป็นธรรมดา การค้า ขายของห้างหุ้นส่วน ข้อเท็จจริงนี้ดูเหมือนศาลฎีกาจะเห็นชอบด้วย

ฎีกาที่
๕๕๕
(โนต)

รูปคดีจึงเข้าในบทแห่งมาตรา ๓๐๕๐ ดังกล่าวมานั้น
มีข้อเท็จจริงว่า แม่จะเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการก็ดี กิจการ
ที่ได้จัดทำไปซึ่งผู้ เป็นหุ้นส่วนอื่น ๆ จะต้องรับผิดชอบด้วยนั้น ต้องเป็น
กิจการที่ได้กระทำในหน้าที่ หรือกิจการอันเป็นธรรมดาการค้าขายของ
ห้างหุ้นส่วน (ซึ่งในข้อนี้มักเป็นปัญหาที่แท้จริงดังกล่าวข้างต้น) ไม่ใช่
ว่าถ้าเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการแล้ว ทำอะไร ๆ หุ้นส่วนคนอื่น ๆ จะต้อง
รับผิดชอบด้วยเสมอไป โดยเฉพาะในเรื่องนี้ไม่ปรากฏชัดนักว่า
หุ้นส่วนนายกิมทำขึ้นเป็นหุ้นส่วนเรื่องอะไร เกิดขึ้นอย่างไร แต่เมื่อรวม
ความได้ชัดชัดในข้อเท็จจริงว่า เป็นหน้าที่ที่ทำแทนห้างหุ้นส่วนดังกล่าว
แล้ว สำหรับข้อกฎหมายก็ไม่มีปัญหา ซึ่งจำเลยจะปฏิเสธความรับผิด
มิได้

(๒) การที่หุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดตาย ตามประมวลแพ่งมาตรา
๓๐๕๕ บัญญัติว่าเป็นเหตุให้ห้างหุ้นส่วนต้องเลิกกันก็จริงอยู่ แต่ห้าง
ที่เลิกนั้น ก็คือห้างที่หุ้นส่วนผู้ตายรวมอยู่ด้วย เมื่อห้างเดิมได้เลิก
แล้ว ถ้าหากหุ้นส่วนที่ยังมีชีวิตอยู่จะคงรวมกันทำการค้าขายและเป็นหุ้น
ส่วนกันต่อไป ก็ไม่มีเหตุอันใดจะขัดข้อง ห้างหุ้นส่วนใหม่ซึ่งประกอบ
ด้วยผู้ เป็นหุ้นส่วนที่เหลืออยู่ ก็เป็นห้างหุ้นส่วนบริบูรณ์ตามกฎหมาย
ซึ่งตามความในประมวลแพ่งมาตรา ๓๐๕๔ วรรค ๒ กับมาตรา ๓๐๖๐
แสดงให้เห็นชัดว่า การณดังกล่าวมานั้นอยู่ในความมุ่งหมายของกฎหมาย
ทีเดียว

